

MIHAI MOLDOVAN

ARUNA ȘI CARTEA OBSESIE

eubeea, 2000

Mamei mele

„ Dar este mai puțină
primăvară ce trăiesc eu acum și
mai degrabă explozie. Surprinzător
cât de multă dinamită e în mine...”

Hermann Hesse

ARUNA ȘI CARTEA OBSESIE

Printr-un concurs de împrejurări care nu are relevanță în conținutul povestirii de față, am ajuns în localitatea în care prozatorul Angelo Codrescu și-a petrecut ultimii ani. Îi citisem cărțile, din câte reușisem să pun mâna, cu nesaț. Romane ca: „Răzbind prin viață”, „Traficanții de mister”, „Goana după vânt”, „Gustul mierii și al pelinului” stau la loc de cinste în biblioteca mea. Cu surprindere mută am luat cunoștință de enigmatică sa dispariție. Oamenii de presă au profitat de nefericita întâmplare, pentru ei evenimentul constituind o materie primă consistentă pe care imaginația a exploatat-o îndelung, scoțând în evidență senzaționalul, rătăcind astfel tot mai mult făgașul ce ar fi putut duce spre adevăr.

Când am ajuns acolo, obosind în percepția cititorilor, subiectul își pierduse actualitatea. Trenau însă discuțiile oamenilor. Așa am aflat că, deși avea faima unui singuratic, a surprins când, în plină maturitate, dezicându-se parcă de felul său de a fi de până atunci, a făcut neașteptatul pas de a conviețui cu o femeie bizară ce purta un nume exotic, Aruna, cu mulți ani mai tânără decât el și care vedea în persoana sa un idol spiritual, o

conștiință artistică. Ea continua să locuiască în orașul în care am ajuns, așa că mi-am propus să-i solicit acele cărți ale lui Angelo Codrescu pe care nu reușisem să le procur dintr-altă parte. Nu fără amânări și ezitări, într-o oarecare zi am înfăptuit gestul decisiv sunând la poarta casei. Din interior, glasul răsunător și alert a unei trompete intona deșteptarea. Mai târziu, aveam să aflu ce semnifica aceasta pentru Aruna: trezirea din reverie, remontarea în realitate pentru a fi în stare să întrețină cât de cât un dialog cu persoana de care era căutată, ea fiind, de altfel, rar vizitată. Ideea i-a venit atunci când Angelo Codrescu i-a povestit de vremea în care, militar fiind, supus încă de pe atunci insomniilor, deșteptarea dată de goarnă la acea oră mai mult decât matinală însemna o alertă coșmarescă în care cu toții obercăiau cu ochii cârpiți de somn după haine.

În deschizătura porții grele, din mijlocul căreia rânjea sardonice capul pletos și plictisit a unui leu, s-a ivit, ușor năucă, o femeie încă tânără. Mi-a atras atenția de îndată păru-i noptatic, ochii mari, vag oblici, cu luciri de antracit ce cătau ca prin ceață accentuându-i aerul de somnolență. Trăsăturile îi oscilau între un zâmbet îndepărtat și o tristețe ce răzbătea anevoie din adâncul privirii. Lăsa impresia că trece prin viață asemenea unei umbre pătrunsă de alte sensuri existențiale.

A fost vizibil bucuroasă că mă interesa opera Maestrului, cum îl numea ea, dar deosebit de rezervată, cadrul scurtei discuții constituindu-l mai

cu seamă ceea ce se referea la scrisul prozatorului. Avea, așa cum mă așteptasem, tot ceea ce publicase Angelo Codrescu, așa că în următoarele săptămâni mi-a împrumutat, pe rând, cărțile râvnite. A venit și ziua în care epuizasem lectura a tot ceea ce îmi s-a tipărit. M-am arătat îndatorat și, neașteptat, m-a întrebat dacă n-aș fi dispus să scotocesc prin manuscrisele Maestrului după o scriere care ar putea avea o valoare deosebită. M-a prevenit asupra faptului că, dat fiind volumul mare al materialului ce ar urma să fie supus căutării, totul implică răbdare și meticulozitate. Nu mi-a cerut acceptul pe loc, deși n-aș fi pregetat să i-l dau, în sinea mea considerându-mă un privilegiat. Cu toate că răspunsul urma să i-l dau doar peste câteva zile, acestea au trecut greu, vreme în care mă rugam să nu-și retracteze cumva propunerea din cine știe ce considerente care i-ar fi putut trece prin minte, aceasta în pofida faptului că existau indicii care să mă determine să cred că îi câștigasem simpatia. În sfârșit, urmare a întrevederii avute, ca de fiecare dată până atunci, în fața intrării, începând cu ziua ce urma, în cursul după-amiezii am putut începe căutarea, dimineața prestam o amărâtă de slujbă plicticoasă care, de bine, de rău, îmi asigura o modestă subzistență. Numai că aceasta mă supunea – în pofida faptului că năzuiam la o libertate care să-mi îngăduie să citesc, să scriu și să călătoresc după pofta inimii – disciplinei mușuroiului, înrolându-mă în rândul furnicilor anonime. Era singurul motiv pentru care m-aș fi dorit

descendentul unei familii înstărite. Dar dacă, gândesc acum, nu cumva sărăcia, umilința au constituit combustia ambițiilor și îndrăzelilor anterioare? Pe atunci îl citisem pe Jack London, un alt scriitor ce-mi fermecase adolescența și care, printr-o muncă susținută reușise să se împodobească cu laurii succesului. Visul-speranță – cum aș putea să-l numesc altfel? – mă ajuta să trec mai ușor peste asprele ucenicii la care eram supus din partea unor șefi aroganți, disprețuindu-mă ca pe o oglindă în care se reflectau strămb.

Revenind la ideea de mai sus, în sfârșit, mi-am început munca. Totul era depozitat într-o magazie aflată într-o aripă a casei cu aspect rustic, situată pe una din străzile liniștite ale orașului. Când vremea era bună, și în majoritatea zilelor așa a fost, lucram la o masă așezată sub un nuc în curte. De fiecare dată mă servea cu cafea în ceașcă de porțelan de pe vremea imperiului, cu inscripții aurite pe fond albastru. Cafeaua avea o aromă pe care nu am mai întâlnit-o în altă parte. Mai târziu, când mi-a permis să discutăm amical, întrebându-o despre aromă mi-a spus că pune și ceva din suflet, altfel....

Doamne, ce devălmășie mai era în hârțile de acolo! Saci, cufere, sertare, rafturi de bibliotecă înșesate. N-aș fi știut niciodată de câtă răbdare trebuie să dai dovadă pentru ca să sortezi materialele altcuiva. Totul a durat câteva luni de

zile. Uneori, năucit de căutări, eram cuprins de starea celui ce se află într-un vast câmp împânzit de albul zăpezii, într-o totală dezorientare. Atunci mă bătea gândul renunțării, să scriu în loc să cotrobăi după presupusa capodoperă a lui Angelo Codrescu înghițind praf cu duiumul. Dar momentul ezitării trecea, atenția fiindu-mi curând acaparată de scrisori ori file de jurnal rătăcite. Am predilecția lecturilor jurnaliere, epistolare, a memoriilor. Nu cred că indiscreția să fie cea care prevalează acestei predispoziții, ci mai degrabă receptarea sincerității destăinuirilor, acea zonă a scrierilor în care se înfrânge pornirea de a da frâu liber imaginației iar, pe de altă parte, nu se reduce la o informație seacă, la o redare ternă. Citind despre viața lui Codrescu așa, pe sărite, câte puțin, pe zi ce trecea mi se prefigura mental conturul existenței sale, sensibilitatea sa pusă în slujba frumosului, al misterului incitator. Meditațiile în timpul cărora își depăna caietul destinului de ființă trecătoare supusă neliniștilor. Reviste care l-au publicat, în care au apărut recenzii, cronici la cărțile sale. Caligrafia sa, la început anevoie descifrată...

Deși publicase atâtea romane, consecvența sa era atribuită jurnalului. Un jurnal aparte, adevărat seismograf al stărilor sale cu întrepătrunderi între întâmplarea cotidiană și viața spirituală, condiționându-se reciproc, cea din urmă sublimată prin inserții de mare acuitate și finețe, cu înfiorări de geniu. Secvențial, acesta cuprindea fraze ce atingeau o ținută artistică elevată, susținută

de o impresionantă forță ideatică. În vreme ce le lecturam se trezea în mine rafinamentul, acea stare prin prisma căreia aveam o predispoziție uluitoare de a fi concesiv, suplu în înțelegerea față de alții, de a îngădui până și prostia, lăsându-o să se exprime fiindcă, lipsită de consistență cum este, de la sine își va surpa verticalitatea. Cu mine eram însă deosebit de aspru. Toate stările acestea îmi confereau confort lăuntric. Este, de altfel, principala menire a scriitorului. Forța sa inductivă. Câți sunt în stare de așa ceva? Angelo Codrescu era și faptul că îmi treceam privirea cu atenție sporită peste fiecare filă a nesfârșitelor vrafuri se datora prețuirii ce i-o purtam. Pe cât de împrăștiat eram în rest, pe atât de atent la detalii, de riguros mă dovedeam în munca aceasta asemănându-mă unui Schliemann în căutarea unei presupuse comori, de această dată literare, într-o Troie a mormanelor de hârtie.

Zi de zi înlăturam prisoselnicul. Romane și povestiri eșuate, amânate... O viață de om închinată scrisului cu vraștea ciornelor. Punerea acestora în ordine, a întregirii scrierilor pe foi volante, parte din ele desprinse din agrafe și răzlețite.

Ne era bine așa, eu la masa de sub nuc pierzându-mă-n harababura hârtiilor, ea în casă percepând-o printr-un ciudat val de căldură, când uniform, când schimbător, după cum rămânea pe loc ori mișca. Citea, cânta la pian melodii triste, îngrijea impresionanta colecție de cactuși trăind surpriza înfloririi unor specii care, după un anumit număr de ani, exuberau prin jerba flourescentă a

culorilor uluitoare și efemere, plivea straturile de flori din părculeț, îngrijea livada, o minune dendrologică în mijlocul căreia trona o masă și o bancă la care lucrase Angelo Codrescu în vremurile sale bune. Nu, ea nu suferea de plictiseală niciodată. Își făurise un univers domestic care îi umplea viața.

N-a fost să am norocul lui Schliemann. Am lăsat totul în ordine, cu etichete care precizau conținutul legat cu sfoară. Spre surprinderea mea, pentru prima dată m-a invitat în casă. Un interior care mi-a alungat pe loc reținerile de până atunci. Felul ei de a fi – până în acea seară nu am avut cum să nu țin cont de așa-zisele bariere ce le interpunea prin simpla prezență – m-a făcut să mă simt nesperat de firesc, pacea încăperii revărsându-se asupra cugetului meu asemenea unui balsam în vreme ce discuția era destinsă, lunecând asemenea unei bărci cu pânze sub adierea ușoară a unei brize pe suprafața lină a unui lac de agrement.

Remarcasem de îndată cărțile lui Angelo Codrescu îmbrăcate în piele, cu cotorul gravat în litere auri, ocupând raftul central al cochetei bibliotecii. Dându-și seama că le privesc, mi-a spus că din drepturile de autor care îi vor reveni are în intenție editarea operei complete, fiind de-acum în tratative cu o prestigioasă editură. Parte din încasările rezultate în urma publicării unui roman apărut postum, a investit-o într-un bust miniatură, operă a cunoscutului artist plastic Andru Abdulcea

care, atunci când se va rezolva partea financiară, va fi amplasat într-un scuar din partea centrală a orașului. Nu îl observasem și Aruna a apăsat pe un buton, moment în care lumina revărsată a scos în evidență raftul și bustul concentrând asupra lor feeria unei lumini ce aducea cu cea a unei aurore, făcând ca statueta să se releve ca și contur dar, printr-o iluminare concomitentă dintr-alt unghi, să se distingă și trăsăturile fizionomiei.

„Așa după cum îți spuneam, a reluat ea discuția, nu se făcea să umblu eu prin hârtii. O bună parte din viața sa intimă îmi este necunoscută și ar fi o indiscreție vecină cu sacrilegiul cotrobăind acum pe urmele ei. A fost, dealtfel, o convenție între noi în privința acestui lucru.

Aș vrea să mă fac înțeleasă ce anume mă determină să cred în existența acelei scrieri. Deși dovedea reticentă în privința creației sale, uneori îi pica bine să-mi deconspire amănunte legate de intențiile sale literare.

Cu toate că la un moment dat lăsa de înțeles că își consideră opera încheiată, nevoia de a relua scrisul i s-a resuscitat, în el trezindu-se din latență imperativul unui alt stil, a unei tehnici care, spunea el, va face în viitorime o străpungere asemenea unui fulger în masa întunericului. În ultima vreme a fost deosebit de muncit de gândul acesta. Trecea prin stări ce mă surprindeau până și pe mine, familiarizat cu felul său de a fi. Devenea pe neașteptate exaltat, fața-i radia împlinire, debordând de bună dispoziție, pentru ca apoi, nu peste mult

timp, entuziasmul să i se eclipseze treptat; nu-i mai ieșeau frazele și bodogănea surprinzându-i cuvinte cum ar fi mătrăgună, cucută. Ieșea val-vârtej și se plimba prin ploaie, zloată, caniculă, cum se nimerea. Avea aerul unei jivine hăituite. Revenea cu privirea abătută, înfrânt, se trântea pe canapea cu fața în jos. Altădată ar mai fi așteptat dar acum era zorit, nu mai avea răbdare de parcă ar fi fost în luptă cu timpul, ceea ce, din păcate, s-a și dovedit. Un creator, îmi spunea el în clipele de destăinuire, întâi de toate rămâne în așteptarea momentului care îi e fast. Atunci, printr-o rarisimă putere de concentrare care, de altfel în asemenea cazuri îi este atât de la îndemână, dă ce are mai bun atingând apogeul creației. Preambulul acestei zvâcniri se poate recunoaște printr-o liniște desăvârșită venită nu din afară, ci de undeva din adâncul ființei și care așează între cel în cauză și semeni, o stare prin care aceștia din urmă nu-l mai pot tulbura în nici un fel și din acea pace răzbate impetuos scrisul asemenea unei viituri căreia digurile nu-i mai pot face față. Atunci el se simțea suveran peste lumea creației sale. Cine ar putea să nege faptul că scriitorul nu regizează destine care, în perspectiva aleatorie a timpului, nu pot avea loc? Spunând astfel, nu pun la îndoială inepuizabila inspirație a lui Dumnezeu de a crea noi și noi destine, chipuri irepetabile.

Când era subjugat de patima scrisului, în ochi îi jucau lumini stranii, devenea palid, transfigurat, neparticipativ la derularea prezentului, ieșit parcă din timp. Am avut curiozitatea să știu

dacă nu se simțea ulterior frustrat de lipsa trăirii directe. Nu, nu se simțea. Dimpotrivă, și-ar fi dorit să rămână mereu inspirat, mereu cuprins de aceea ardere impetuoasă.

Spune-mi, cine să înțeleagă un asemenea om? Cu mine a fost altceva... E greu să mă fac înțeleasă. L-am perceput într-un fel aparte. Oricum, nu cu logica. Simțeam în el artistul marcat de povara socialului, de nevoia singurătății dar în același timp de vitala certitudine a comunicării prin scris, de neliniștea de a surprinde perenitatea în ceea ce este trecător, plătind tribut prin aceea inevitabilă însingurare a creației. A fost de o exigență puțin obișnuită în scris, mergând pâna la dificila topire în text a clarviziunii cu aparenta nestăpânire a plonjării în plăsmuire.

N-am dat curs efuziunilor unor concitadini de a organiza manifestări comemorative la împlinirea unui an de la dispariția sa. Înainte de toate e nevoie de o perioadă în care are loc segregarea valorii operei de succesul imediat tributar, de cele mai multe ori, unor conjuncturi de circumstanță. Tapajul publiciștilor antrenat de dispariția sa misterioasă risca să-i nedreptățească opera punând-o în umbră, precum anticipatele aplauze în urma cărora, oricât de izbutit ar fi discursul ori reprezentația, ceva anume rămâne eminentamente neîmplinit datorită preambulului frenetic. N-au respectat nici măcar reculegerea ce se cuvenea ci au dat buzna după manuscrise, după informații legate de viața sa intimă. Riscam să

ajung în postura cea mai puțin dorită de mine, aceea de a apărea, câtă vreme subiectul era cald, în prim planul atenției la posturile de radio, televiziune, în reviste și cotidiene ahtiate după știri șocante. Îmi displace acest gen de publicitate ieftină. Nici el, dealtfel, nu s-a dat în vânt după aparițiile în public. Cea care era îndrituită să-l reprezinte și să suporte comentariile de rigoare era opera. Nu se simțea în apele sale în fața mulțimii și apoi nu avea nici carisma ori elocința oratorului. Doar când era cu mine ori singur improviza în joacă disertații cu o ușurință dezarmantă. Era surprinzătoare franchețea cu care aborda orice subiect pe care-l anima insufându-i un nu știu ce fior care-mi suscita atenția făcându-mă totodată un interlocutor pe măsură. Pe cât de posomorât, de placid părea în unele momente, pe atât de animat și de proaspăt, de mirat în fața vieții devenea alteori. Un sobru ce se înțelegea bine cu copiii, cu câinii dar care se luase la harță cu potențaii zilei declarând război pe viață și pe moarte minciunii, înșelătoriei, delațiunii aruncând mănua stăpânilor acestor slăbiciuni umane, ieșind curajos la rampă pentru a da în vileag căpușele de pe trupul țării care, susținea el, dacă nu vor fi stârpite la timp, îl vor împânzi sufocându-l. Nu bănuia menținerea puternicelor legături subterane ale vechilor colaboraționiști. Oricum, și dacă ar fi știut, n-ar fi dat înapoi. La început, aceștia neînțelegând pe ce se bazează îndrăzneala lui ieșită din comun, au ezitat. Când au avut certitudinea că este vorba doar de fanatismul său de a impune

corectitudinea comportamentală, au tăbărât asupra sa prin mijloace pe care le experimentaseră de atâtea ori până atunci cu succes, așa că nu-și puneau problema eșecului așteptând cu acel rictus viclean îngenuncherea sa. Ceva le-a scăpat, totuși. Pe când nu-l reperaseră încă, în virtutea puterii sale de a imagina, a plasat sămânța menită pieirii lor în sol fertil, în vreme ce ei căutau tardiv să anihileze semănătorul recurgând la întregul arsenal al colportărilor, mărturiilor mincinoase, plastografierii unor documente care îl înfierau. Când vrei cu tot dinadinsul să răsucești burghiul în inima cuiva, îi defăimezi persoana la care ții scornind pe seama acesteia lucruri care s-o pună într-o lumină dezagreabilă, compromițându-o iremediabil. Totul trebuia să evidențieze faptul că nu căuta în mine altă virtute decât tinerețea, dacă ea, tinerețea, poate fi numită astfel, făcând dovada indubitabilă a înclinației sale de craidon. Au pus accent pe găselnița aceasta care, prin iscusința redării, inducea pe mulți în eroare ieșind la iveală ca de la sine faptul că un ins imoral, ce căuta să încânte femeile pe seama gloriei sale fade, își permitea – ce impertinență! – să ia la refec aleșii poporului care se străduiesc, clipă de clipă, să rezolve întortocheatele probleme ale reazășării societății pe baze fundamentale logic puse, iată, sub semnul îndoielii de abulia unui individ ce își hrănește scrisul din plăsmuirea minții sale fanteziste. Brodau în fel și chip pe seama acestor aspecte inteligent puse în lumină în idea

adjudecării izbânzii lor. Haosul poate răsturna valorile în favoarea amatorismului speculativ. Corul acuzațiilor, abil concertat din umbră, estompase în parte apărarea venită dinspre condeie de valoare și incontestabilă probitate morală. Au mers până acolo, încât au atras de partea lor câțiva critici dispuși să-și ofere serviciile în favoarea unei certe prosperități materiale și care, la comandă, cu o neașteptată lipsă de respect față de valorile consacrate, au declanșat o campanie de denigrare a operei sale folosindu-se la modul versatil de subterfugii ce conduc inerent la subminarea, fie ea și temporară, a triumfului unui scriitor. Adevărați mercenari pe câmpul literaturii.

La început, prin diferite mijloace de intimidare cum ar fi telefonul – pe care curând l-a deconectat – presă, corespondență, invective, înjurii, amenințări înfricoșătoare de suprimare, jicniri insuportabile, în sfârșit, o întreagă concertare, căutau să-l năucească psihic. I se putea întâmpla orice și el conștientizase acest lucru. Teroarea la care a fost supus l-a făcut, contrar firii sale, suspicios. Noaptea tresărea în covulsiile coșmarurilor. Scontau, desigur, pe sensibilitatea sa. Pentru a scăpa de adversitate, ne-am decis ca, în taină, să ne rătăcim urma la o cabană forestieră în mijlocul unor păduri greu accesibile. Înainte de a porni într-acolo, între noi a intervenit o dispută aprigă. În starea aceea, bântuit de anxietate, era convins că viața sa, atât cât îi era dat s-o aibă, va fi aspră, plină de bruieli și, cu toate că prezența mea

alătura de el ar fi făcut-o mai suportabilă, nu-și putea îngădui să abuzeze de bunăvoința mea, așa că, mi-a spus el, pentru binele pe care mi-l dorește și pentru a preîntâmpina degringolada imaginii mele măsluite de acești asasini morali, îmi redă libertatea, mă dezleagă de înțelegerea noastră din fața crucii mâncată de vreme de pe munte.

– Cum poți crede că pentru mine e un sacrificiu, i-am spus oțărâtă, căutând să mă impun prin orice mijloace. Dacă vrei să știi, am mai adăugat eu, e o onoare, o șansă de a fi în umbra creatorului, a celui ce înfruntă acum cu stoicism liota neisprăviților cocoțați în scaune de diriguitori naționali. Ei nu știu că ai la îndemână arme de care vor pieri, așa că nu te lăsa intimidat, scutură-te de toată mizeria pe care ți-au pus-o în cârcă. Canalii, cum sunt, unși cu enșpe alifii, au căutat să te țintească-n sentiment cu o lovitură care doboară sigur, dar ești mai tare decât cred ei. Ți-ai făcut datoria civică, așa că lasă-i derutați și hai să mergem acolo, să te întremezi, să scrii și să citești, ne-mprietenim cu așa zisele sălbăticiuni mult mai de treabă decât „civilizații” ăștia ce nu vor să țină cont în searbăda lor viață de noțiunea fair-play-ului, ce nu concep să piardă, n-au eleganța cedării, nici măcar a unui rezonabil armistițiu. Dar câte nu i-am spus eu atunci?

Cum îi repugna pateticul fățiș, de care căuta să se debaraseze, și în scris, vizibil afectat de atitudinea mea de a accepta pribegia temporară alătura de el, a ieșit în plină noapte, uitând de

primejdii. Când a revenit, era liniștit, de parcă nu s-ar fi petrecut nimic. Peroram în sinea mea. Reușisem să-l redau fâgașului său firesc, așa cum repui pe șine o locomotivă deraiată.

După ce o mașină ne-a hurducat de-a lungul a zeci de kilometri de drum forestier prost întreținut, am poposit în mijlocul mirificului ținut al nesfârșitelor păduri. La început doar s-a plimbat. Vremea i-a îngăduit așa ceva, săptămâni de-a rândul pădurile fiind răsfățate de razele generoase ale soarelui. Doar arareori asupra ținutului se abăteau averse virulente. Șerpuiți luminoase se ițeau printre copaci, urmate în același timp de prăbușirea surdă a tunetelor zguduitoare al căror ecou se răsfrângea îndelung în vămile cerului. Hălăduia întreaga zi tămăduindu-și pe zi ce trecea rănile sufletului. Se complăcea în atitudinea frunzei purtată de curenții de aer; făcea numai ceea ce îl îndemna firea. Fredona melodii, versifica, cocheta cu gânduri pe care nu le forța, lăsându-le să vină și să plece în voia lor. Seara, în dulcea oboseală ce-l cuprindea, regăseam șarmul și franchețea sa de odinioară când încă nu fusese prins de caruselul potrivnicilor și nu dăduse încă în vileag matraprazlăcurile celor ce făceau și desfăceau, după bunul lor plac, destinele neamului, proteguiți vremelnice de imunitatea dobândită necinstit prin demagogia lor sforăitoare.

Într-una din acele zile rare, în care furtuna se lăsase cu repeziciune asupra pădurii, mă alertasem; cerul se revărsa de zor și el nu se arăta.

Mi-am pus pe mine un impermeabil și am pornit degrabă în întâmpinarea sa. Nu departe de cabană am dat de el. Stătea pe un butuc, cu fața spre cer, primind neclintit, ca pe o mântuire, mulțimea stropilor azvârliți în valuri de furia spasmodică a aversei. L-am privit uluită; părea o statuie animată sporadic de zvâcnetul fulgerelor. Întruchipa întrucâtva înfruntarea dintre teluric și spirit, tendința levitației grație spiritului și ponderabilitatea ca tribut teluric. N-am îndrăznit să-l scot din transă lăsându-l până ce aversa a slăbit din intensitate, când el s-a ridicat și a plecat năucit spre cabană. Peste noapte l-au bătuit coșmarurile. Fruntea i s-a înfierbântat și sub mormanul păturilor se zgâlțâia de frig. Ore în șir și-a disputat convingerile. N-am priceput cine era interlocutorul. Înclin să cred, conștiința sa, alter ego-ul său. De câte ori îmi amintesc, regret că nu l-am putut înregistra. Memoria nu mă ajută suficient să respect topica celor spuse. Nici când n-a mai reușit, poate nici în scris, să redea cu atâta concizie și elocvență crezul său artistic. Își exprima regretul de a nu avea la îndemână, de a nu putea mânui concomitent întregul arsenalul al mijloacelor de exprimare care, în contextul unui moment fast al creației, să poată reda întreaga sa stare de grație. Nu îi ajungeau cuvintele fiind tentat să recurgă la o imagine tridimensională animată de sunet și de mișcare și, mai mult decât atât, încă la ceva greu de numit. Nu se pronunța cum ar putea fi topite una într-alta, dar

lăsa de înțeles că e posibil, mai ales că acel ceva, ce nu putea fi numit, juca rolul liantului...

Spre dimineață, când zorii se arătau șovăitori prin geamuri, s-a liniștit. A dormit toată ziua și noaptea următoare. Apoi a căzut pradă placidității. Privirea îi era plină de tragism și, în răstimpuri, clătina din cap a neînțelegeri. O vreme a stat doar în cabană tăcut, chinuit de gânduri, căutând, când eram de față, să etaleze bună dispoziție numai pentru a nu mă întrista. Mă bucuram pentru strădania sa, dar numai atât. Apoi și-a reluat plimbările fortificându-se pe zi ce trecea. Deși aveam cu noi aparat de radio, făcea abstracție de el, fiind interesat doar de aspecte cum ar fi taina vieții, creația artistică, metafizica. Urmăream știrile cu atât mai mult cu cât cei care îi cășunaseră atâta rău se clătinau. Așteptam ziua iminentei căderi a puterii pentru a-i aduce vestea care nădăjduiam să-l scoată din tristețea care îl copleșise.

În acel an, în care înfăptuise gestul de un curaj sinucigaș de a scoate la iveală putregaiul din stâlpul care avea pretenția că susține cu nădejde interesul național, a trecut prin momente delicate. Atitudinea demolatoare a detractorilor săi părea doar pentru scurt timp să-l fi îngenunchiat, căci o vigoare imprevizibilă renăștea în el, optimismul făcând rocadă cu mentalitatea înfrântului. Experimentase răutatea umană pe propria-i piele, deși nu acesta a fost scopul demersului său, în ciuda faptului că presa îl comparase cu un kamikadze. O bună parte a vieții sale, cât trăise preponderent în

lumea scrisului, departe de interesele și, implicit, de înfruntările oamenilor, crezuse într-atât în semenii săi, încât acum răspundea acestei deziluzii cu o mirare mută. O răsturnare de planuri mentale, o reaşezare în cuget a unei realități nu închipuite ori dorite, ci una a cărei puls îl luase vrând-nevrând în ultima vreme.

Spre sfârșitul acelei veri acolo, între munți, încrederea începuse să prevaleze asupra stării sale predispunându-l preocupărilor spirituale.

La începutul lunii septembrie, în urma alegerilor anticipate, forțele democratice ale opoziției preluaseră puterea. Seara, când s-a întors din obișnuita hoinăreală, i-am adus la cunoștință știrea sperând că îi voi face o bucurie. N-a exultat, cum m-am așteptat, ci doar a zâmbit. „Să vezi, a profetizat el, *câți se vor adăposti în calul troian al democrației*. Din păcate, momentul optim al renașterii naționale n-a sosit încă, el doar se prefigurează la orizontul speranței. Mijește, și nu-i rău, dar mai va până ce oamenii și-l însușesc.” Dacă ar fi fost un oportunist, s-ar fi înscris în viitura schimbărilor înfăptuite de susținătorii săi care acaparaseră punctele cheie ale statului. De altfel, i s-au și propus funcții importante pe care le-a refuzat politicos, acceptând doar pe cele onorifice și care vizau consolidarea societății civile. Sloganul schimbărilor în bine, vehiculat până la sațietate, îl privea cu rezerve. Era conștient că răul abia începea și corijarea se va face din mers și îndelung, înfruntând mentalități și comodități sedimentate-n

conștiința oamenilor. Reclădirea unui edificiu social pe fundamentul altuia mai vechi suscită îndeobște o abordare delicată ce comportă păreri antagonice, materializată fiind aceea care întrunește cvorumul necesar. Căzută pe capul unui popor căruia în decursul zecilor de ani îi fusese înăbușită sistematic inițiativa personală până la atrofiere, considerată ca un atentat la ideea unică a conducătorului, căruia i se supuneau cu toții fără crâcnire, democrația făcea primii pași șovăitori. Acum, dintr-o rea obișnuință, fiecare aștepta să i se spună ce și cum să facă, erau dependenți de stat așteptând mila acestuia pe care, nemaiprimind-o, dăi și dăi cu criticile pe, deacum, neputinciosul stat. *Ce glumă proastă e să te trezești dintr-o dată cu libertatea pe care ai râvnit-o mereu și să nu știi ce să faci cu ea.* Novatorii ideii de prosperitate a țării păreau a nuține cont de acest adevăr croind cărări legislative ce se dovedeau incompatibile cu mentalitatea celor mulți. Nu întâmplător Moise purtase poporul izraelit patruzeci de ani prin deșert până să ajungă pe pământul făgăduinței. Numai astfel acesta și-a pierdut instinctul de sclav.

Cum sunt lucrurile care s-au petrecut nu cu multă vreme în urmă, ți-amintești cum totul trenea supărător în vreme ce amintitul cal troian își vădea, din păcate, eficacitatea-i vicleană. Prinsă în evocare, Aruna și-a privit ceasul cu surprindere.

— După câte știu dimineață...

— Nu-ți face griji (a ținut mult la reciprocitatea de a ne tutui) i-am răspuns. Îți dai

seama că oricum nu m-ar prinde somnul până nu aflu totul...

— Bine, atunci mai servim o cafea. Este singurul lux, dacă poate fi numit așa, pe care mi-l pot îngădui. Și apoi, momentul e bogat în semnificații. Drept să-ți spun, îmi place să cred, că în tine am găsit un prieten și merită, fie și la modul acesta modest, sărbătorit. Nu numai că-mi face plăcere să cred, dar am și temeiul convingerii că ești omul în fața căruia pot să dau drumul mărturisirilor. Sunt atâtea trăiri, senimente, o adevărată aglomerare pe care o port ca pe o gestație îndelungată. Cu toate că, din nefericire, n-am fost alătura de Maestru decât puțini ani, intensitatea trăirilor cu variatele lor forme de percepere, îndeosebi partea de spiritualitate, îmi pare acum întreaga mea viață iar ceea ce s-a petrecut până atunci se răsfrânge-n amintiri atât de palid, de parcă ar fi avut loc într-altă existență ne semnificativă. Am trecut deseori prin acea senzație în care parametrii trăirilor erau atât de impetuoși, încât aveam impresia că nu-i mai pot duce. Ceva de genul că totul dă pe dinafară, dar nu numai. E greu de spus...

Iată-mă așadar, pregătită să-mi continui confesarea în pofida faptului că sunt o singuratică sadea complăcându-mă în meditație și monolog. Rarii mei interlocutori au, îndeobște, parte de nazuri din partea-mi. Dar când cineva se consideră drept discipolul Maestrului, altfel stau lucrurile... E știut că atâtea vreme cât nu-ți poți împărtăși obsesiile, vieții îi lipsește ceva esențial,

comunicarea, imposibil de echivalat prin altceva. Numai așa îți mai domolești încrâncenarea disputelor lăuntrice. Tocmai de aceea Maestrul a fost fără egal. Știa să asculte, îl simțeai părtaș neliniștilor tale. Pentru că, la urma urmei ce-și dorește omul altceva decât să fie înțeles. În caz contrar, te simți îngrozitor de singur și neajutorat chiar dacă mișună semenii în preajma ta. În ideea aceasta, artistul are șanse sporite de a fi perceput. Prin mesaj eliberează câte puțin din acea năvalnică nevoie de a reuși să-și interfereze trăirile elevate cu alte persoane. Însingurarea, ca sens a căutării geamănului spiritual. Grandoarea trăirilor, care dacă știi că nu pot avea ecou în percepția cuiva, de cele mai multe ori se răstălmăcesc în tristețe. E ca o frumusețe desăvârșită care nu are ce face singură cu ea. Dumnezeu a înzestrat un număr restrâns de oameni, aleșii săi, cu har. Aceștia se simt responsabili de a transmite harul divin prin intermediul mesajului lor artistic. Dar să nu divaghez.

Femeia mamă, soră, prieten, iubită, confident. Aceasta am fost eu pentru Mastru. N-am simțit, nici eu, nici el, nevoia unei ofițieri a conviețuirii noastre. Acordul stă în cu totul altceva decât în hârtii semnate. Simpla înțelegere, pelerinajul la o cruce veche, mâncată de vreme, situată pe munte la o răscruce de drumuri acum nepracticabile, cu șleauri adâncite de ape, în fața căreia am îngenunchiat și ne-am promis că vom

râmâne laolaltă atâta vreme cât simțim reciproc această nevoie.

Dar să revin la Maestru și la convingerile sale. Era de principiu că diriguirea problemelor sociale și politice nu sunt la îndemâna artiștilor care, pe lângă faptul că nu au aplecări pragmatice, în felul acesta își mai și irosesc timpul care, și așa le este limitat în ceea ce privește desăvârșirea operei. Pot fi utili doar în măsura în care, barometrele sociale, cum pe bună dreptate sunt considerați, intuiesc schimbări care se produc de cele mai multe ori împotriva așteptărilor. Mijloacele prin care ei trag semnalul de alarmă îl constituie mass-media. Premoniția lor este cu atât mai perspicace, cu cât nu își duc viața în vânzoleala societății, care are nefasta menire de a toci simțul unui asemenea presentiment și chiar de a prinde singuraticul, meditativul în capcana gregară; un animal solitar ce, acceptat de haită, e nevoit să se supună deprinderilor acesteia. „Le-am dat degetul mic, mi-a spus el, și, iată îmi vor toată mâna. Și încă aceea cu care scriu! Ar fi absurd să le cad în laț acum, la maturitatea mea artistică. A trecut vremea filozofilor, a scriitorilor care să facă politică statală. Pot fi cel mult sfătuitori. Sunt vremuri coruptibile...”

Dacă mai toți erau cuprinși de forfota acestor schimbări punând patimă, luați de valul aversiunilor partinice care ajungeau până la a nu-și mai vorbi, asemenea unui reflux, Maestru se depărta pe zi ce trecea de această foșgăială, nu fără

amărăciunea unei încrederi eșuate, a unui definitiv divorț față de pragmatismul îngust, greu înțeles, lipsit de laxitate, chiar de moralitate a politicului care topește individualitățile într-un aliaj uman de o calitate îndoielnică. Le considera efemerități ce nu merită implicare sufletească, doar cel mult una logică. Întorcea spatele unei lumi în care puterea banului dicta iar greul se rezema, ca totdeauna, pe spatele gârbovit al celor săraci și cinstiți. Luneca de la o zi la alta în mrejele creației. Răsfoia jurnale fără să se oprească asupra unei pagini anume, se uita peste cotoarele cărților, trecea dintr-o cameră într-alta cuprins de o abia perceptibilă agitație. Pentru mine era clar că-și pregătește asaltul suprem al creației. Asemenea unui trăgător care își încoardă arcul cu atât mai atent și precaut, cu cât știe că e pentru ultima oară și se simte în stare pentru cea mai izbutită lovitură. Să înfigă săgeata cât mai profund în conștiința posterității. Aparentul său calm a cedat și nu-și mai găsea locul. Ceva nu-i pria în casă, nici în oraș, îl deranja orice zgomot și o transfigurare tragică i se întipărise pe fizionomie. De parcă-mi cerea sprijin, deși știa că nu aveam cum să i-l dau. După îndelungi frământări mi-a spus că se va retrage în singurătate spre a-și ostoi neliniștea artistică. Ceva scrisese, în mod sigur cea mai bună lucrare de până atunci după părerea sa, dar conștiința artistică nu era mulțumită, voia totul ori nimic, așa că o va abandona reluând subiectul sub o altă formă sub auspiciile unei tehnici și stilistici de curând revelate. Era mânat de nevoia

unei scrieri care, deși lucrată la detaliu, să lase impresia unei lucrări nefinisate pentru a cărei desăvârșire, drept nadă, să antreneze curiozitatea cititorului care, cu o bună părere despre sine, să ducă la bun sfârșit ceea ce, de altfel, era lăsat intrevăzut. Să-l năucească dând imbold neliniștilor sale, trezindu-l din amorțeala unei existențe cu orizonturi înguste dominate de instincte, să aibă impresia că el, nu scriitorul, pune întrebările. Receptarea și totodată implicarea să se prefigureze cum contururile munților după perdeaua unei ploii torențiale ori a unei ceți abia transparente. Scrierea în întreaga ei asimilare să inducă un sentiment straniu, aproape temător, care să nu-l lase în pace nici în somn și care să genereze în felul unei reacții în lanț întrebări care să-i frământă existența și astfel, prin noi, Dumnezeu să-și atingă scopul, anume acela a șlefuirii spirituale.

Purtam atâta respect Maestrului, încât, deși îmi dădeau târcoale vagi presimțiri a ceva îngrijorător în ceea ce-l privea, nu m-am opus plecării sale. N-am stăruit nici să-mi spună unde anume avea de gând să se îndrepte. De altfel nici el nu s-a arătat dispus s-o facă. Atitudinea sa dinaintea plecării n-a mai fost cea cu care mă obișnuise. Îndeobște glumea gen: „Fetițo, nu te plictisi în lipsa mea, Penelopa-i doar un mit. Și-apoi nici nu te pricepi să tricotezi, așa că nu-ți rata felia de viață, care viață-i cât coada ursului” și altele asemănătoare. Acum efigia feței îi devenise toată o tristețe, mușchii faciali nu-i mai susțineau intenția

zâmbetului, gluma era pentru el în acele clipe, irealizabilă. Cu hotărârea cuiva care și-a înfrânt mereu comoditatea în virtutea pornirii de a înfăptui a ceva deosebit, a plecat spre gară lăsându-mi de înțeles că nu e bine să-l conduc. Întâmplarea a iscat în mine neliniște, generată-n cele din urmă într-o așteptare necurmată. Așa a trecut vara, toamna, într-o perpetuă alertă. Restul e cunoscut: a rămas o taină dispariția sa.

A intervenit o scurtă pauză și ,când m-am uitat la ea, fizionomia s-a însuflețit neașteptat; privirea-i cu licăr de fântână, în care ciutura se pierde de adâncă ce e, m-a învăluit într-o înfiorare în care se topiseră toate impedimentele ce stau în calea comunicării între doi oameni, dar și teama că ești lipsit de apărarea acestora, că stai față în față cu sinceritatea căreia Aruna i-a înlăturat orice urmă de veșmânt obligându-te fără înconjur să joci rolul, nu totdeauna comod, la îndemână, de confident. Simțeam sau gândeam toate acestea în vreme ce fasciculele de lumină ce relevau bustul și cărțile legate în piele ale lui Codrescu nu mai erau ca înainte ori așa vedeam eu.

Era târziu, băusem cafea, simțurile percepeau cu acuitate sporită și într-o gamă bogată, fizionomia Maestrului nu era doar din lemn, metal ori ghips rigid și rece ci însuflețită cu spirit și căldură chiar dacă nu mișca și nu fremăta vizibil.

Un cocoș din apropiere își penetrează înspre cosmos cântecul care ținu cât un secol și care înfioră o dată în plus atmosfera de acum coaptă

mărturisirilor; diapazon ce curând descătușează din tăcere alămurile instrumentelor ținute-n strună când lumea lor e să scoată sunete înțețite de pâlniile care facilitează amplificarea acusticii.

După ce ecoul cântecului cucurigat străbătu în lung și în lat văi, coclauri, unghere imagine, încordarea așteptării slăbise ca un arc destins, moment în care Aruna oftase a ușurare. Un zâmbet echivoc rămăsese abandonat pe fizionomie, adresat parcă unei amintiri dureroase.

— Dacă ar fi plecat cu intenția vădită de a nu mai reveni, și-ar fi făcut ordine în hârtii. Era obsedat de faptul că un fitecine ar putea să-i răscolească intimitățile scrisului. Cel puțin în privința fitecinelui nu ar avea motive să fie neliniștit. Ai venit să-i cauți cărțile, semnificativ pentru mine că ești cel ales să umbli prin firimiturile sale literare în care eu speram să se fi rătăcit manuscrisul cărții.

Aș vrea să-ți spun – a reluat ea cu o voce ușor schimbată – care e cu adevărat părerea mea. Desigur că o să ți se pară ciudat, însă am motivele mele să cred că s-a retras într-un loc ascuns, peșteră ori ceva similar, oricum în deplină solitudine de care avea atâta nevoie, spre desăvârșirea acelei, pe cât de tentante, pe atât de chinuitoare și blestemate scrieri. Să rămână o taină a noastră: eu încă îl mai aștept. Doar ție, care îi semeni într-un fel pe care nu am reușit să mi-l explic, îți mărturisesc. Cu bună intenție las să se înțeleagă faptul că n-am nici o îndoială în ceea ce privește dispariția sa pentru ca în

cazul în care totul ar eșua, să nu cad în ridicol. E greu de crezut că m-aș putea împăca vreodată cu gândul că nu o să se mai întoarcă. Îmi displac oamenii cu rigoarea logicii lor. Viața nu e matematică. Imprevizibilul umblă de colo-colo stârnind emoții oamenilor, animând existența. Absența acestuia, perspectiva vieții cu marcaje trasate anticipat, e aiurea.

Presupunând, prin absurd, că i s-au sfârșit zilele acolo, atunci manuscrisul său ar fi cea mai de preț comoară ce zace în munții noștri. Mai ceva decât cea a lui Decebal adăpostită în taințele Carpaților în calea invaziei legiunilor romane. Te-am rugat să cauți prima variantă a scrieri, dar se pare că a distrus-o. Făcea să înlăturăm supoziția.

În deruta începutului, am apelat la un club speologic solicitându-le sprijin în vederea scotocirii zonei carstice a munților din apropiere. Deși ținusem să rămână în secret, presa a prins de veste umplând paginile cotidianelor cu titluri de o șchioapă care făceau aluzii la întoarcerea oamenilor la viața de la începuturi. Speologii, băieții aceștia îndrăzneți ce înfruntă primejdiile subterane, m-au privit uimiți întrezărindu-le îndoiala că aș putea fi teafără mintal. Aiurea. O visătoare și o neadecvată la noile vremuri în care minciuna se poartă ca o distincție de preț, hai să fie. Dar numai atât. Firesc, îmi extrag seva existenței din vizionar, fapt ce răsfrânge asupra mea prin inaptabilitate la realitatea de un pragmatism de junglă a zilelor noastre. Plăsmuirile mele se țin în canavaua presupusei

scrieri a Maestrului. Până la un moment dat am făcut-o mental fiindcă mă sfiam să scriu. Poate că dacă nu l-aș fi cunoscut pe el, aș fi continuat să-mi deapăn frământările în felul acesta și prin osârdie, aș fi atins o valoare rezonabilă bucurându-mă de unele succese. N-aș fi reușit însă niciodată ceea ce năzuisem, acea ieșire din matcă, acea descătușare care prin inedit și prin forța redării să pună stăpânire pe un perimetru al sondărilor existenței prin altceva decât ceea ce a fost în mod obișnuit. Mie mi-a fost dat dramul de nebunie în viața de zi cu zi, nu însă și în creație. Acolo sunt neașteptat de cuminte, n-am zvâcniri ori tendințe de răzmerițe stilstice, nu reușesc să rup linearitatea. Din fericire, toate acestea le-am întâlnit la Maestru la care s-a mai adăugat caracterul său, locul comod pe care l-am găsit în sufletul său ce părea să-mi fie destinat. De atunci m-am complăcut, și nu-mi pare rău nicidecum, să fiu însoțitoarea acestui om în care am găsit, în sfârșit, virtuțile cu care-mi identificasem aspirațiile.

Desigur, Maestrul avea de luptat uneori cu maleficul care se aciuă chiar în el. El le numea trădări venite din propriul său trup. Astfel, la intervale de timp ce nu țineau de nici o regulă, cădea pradă depresiilor. Era, îmi spunea el, mai rău decât oricând pe lume. Toate aspirațiile se surpau alunecând iremediabil în lava vâscoasă și murdară a nonsensului uman. Privea deznădăjduit în preajmă spre a se agăța de ceva, dar totul era ostil, rece întorcându-i parcă spatele cu o indiferență

strigătoare la cer. Nu-l primea nimic, toate îl lăsau în părăsire, în haosul întunecat al nimicului. Cataclismul acesta al sufletului îl surprindea cu viclenie, precum o caracatiță în nenumăratele-i tentacule, îi anihila orice putință de a mai avea acces la vreun reazem prin care să-și împiedice prăbușirea. Chiar dacă ar fi încercat să se piardă în lectură, fie și în cea mai bună carte, frazele n-aveau înțeles pentru el, nu adera în nici un fel la frumusețea textului, totul i se părea searbăd, nu mai dădea doi bani pe cărți, pe munca scrisului dar nici pe hedonismul existențial. Întâlnirea, în astfel de momente, cu cunoscuții săi, era deplorabilă. Făcea cea mai proastă impresie și de aceea, în aceste cazuri, rămânea închis între cei patru pereți iar dacă era nevoit să iasă, îi ocolea cu grijă, se făcea că nu aude, că nu vede. Noaptea traversa deșertul iadului. O pustietate aspră ce se întindea nemărginit și în închipuire n-auzea decât vaierul cucuvelelor, urletul lungubru al coioșilor perfizi și flămânzi.

A dus o luptă neînchipuit de drastică cu aceste stări despre care subconștientul său știa că sunt tributul momentelor de incantație spirituală a buneidispoziției. Poate de aceea rezista. Și totuși, pe măsură ce treceau anii, îi era tot mai greu să surmonteze urmările acestor stări, așa că de voie de nevoie, la început câte puțin, a recurs la băutură. Pentru a nu se degrada fizic a ales whisky-ul scoțian pe care uneori îl bea până la uitare, vegetând cu ușile închise zilele prin care destinul îl obliga să treacă. Era, credea el, o soluție de a depăși

imprevizibilele haosuri ce se căscau cataclismic în sufletul său. Chiar dacă, după aceea, mai ales la început, din neobișnuință, suferea o zi două. Tăinuia. Cu ce ar fi putut alții să-l ajute? Poate nu mi-ar fi spus nici mie, dar nu avea cum ascunde stihia ce se abătea asupra sa. După ce am apărut în viața sa, depresiile i s-au rărit și nici nu mai țineau mult, dar atât cât durau, nu aveam ce căuta în viața sa. Jivina, cum îi spunea el, își linge rănila în singurătatea hățiturilor și nu se arată până nu e întremată. Uneori oamenii își exhibă nesocotit stăriile-n fel și chip; înjură, blestemă, se căiesc amarnic, se lovesc cu palmele peste față. Se dau în spectacol fără nici un fel de jenă de parcă n-ar fi intimitate prin care să-ți defuleze asemenea stări. El, Maestrul, credea că e sub limita decenței umane să vie cu necazurile ori cu bucuriile tale prin a căror etalare să inoportunezi oamenii luându-i, fără consințământul lor prealabil, părtași. De când intrase involuntar în disputa cu unii politicieni veroși, erijați demagogic în salvatorii neamului și aceștia-și dezlănțuiseră canonada șicanărilor, a apelat tot mai des la stocul sticlelor elegant ambalate. Era soluția cea mai la îndemână de a se da la o parte din când în când din calea realității atât de ingrată cu el. Își se trăgea sufletul pentru ca apoi să reia atitudine față de cumpăna unor vremuri în care se trasau direcțiile de perspectivă asupra căror trebuie vegheat spre a nu se lua direcții greșite.

Revenind la referirea mea anterioară, fiindcă am fost la curent cel puțin din punct de vedere al

intenției sale cu ceea ce cuprindea scrierea, într-o pornire de nestăvilire lucrez, după cum ți-am mai spus, mental, la arhitectura ei și, pe măsură ce aceasta își închide forma, vin din urmă și îmbrac totul în cuvinte și am deseori senzația că el ar fi acela care îmi dictează, atât se aseamănă ușurința cu care dau mlădiere frazelor. De-acum am început a scrie dar, ciudat, nu e stilul meu, ci al lui. E posibil ca, din vreun motiv anume, să nu fi reușit să pună pe hârtie acolo, unde a plecat și spiritul său, plin de substanța acelei scrieri, printr-una din acele misterioase mutații, mă pune pe mine în situația de a o face întru edificare. Poate fi și o altă posibilitate, aceea că deși a terminat-o, umezeala peșterilor, a munților ar deteriora-o în timp și nu ar mai avea cum să parvină conștiinței cititorilor, pierzându-și astfel menirea. E o carte obsesivă, care îmi frământă imaginația în fel și chip până ce prinde forma dată de Maestru și neliniștea, simt pregnant acest lucru, nu mă va slăbi până nu duc totul la bun sfârșit.

Când am părăsit casa Arunei, crugul cerului nu-și slăbise încă forța pulsatorie a jariștei stelare. Adierea ușoară și răcoroasă a sfârșitului de august purta miremele fructelor coapte. Pe mine puseseră stăpânire o stare ciudată; eram purtat de aripile iponderabile ale iluziilor, care iluzii tălmăceau luciditatea ce pătrundea arar printre interstițiile celei dintâi și constituiau forța motrice a materializării ideilor mele. Ceea ce aflasem despre

Codrescu se decanta în cugetul meu într-o nesfârșită admirație față de el. Tumultul vieții sale, refuzul de a intra în posesia sceptrului puterii politice năpădită de imoralitate, imposibil de eradicat în tulburarea reșezării, adâncirea sa în incommensurabila lume a creației artistice, ciudata Aruna cu versiunile ei. Mă simțeam năucit de dimensiunile artistului la care sublimul se întâlnea într-un vârf imaginar cu supliciu, tristețea și scepticismul care surpau bucuria și optimismul și invers, într-o cumpănă mereu dezechilibrată. Mă aștepta cămăruța pe care o închiriasem când m-am stabilit în oraș, cu masă, scaun, pat, două geamantane, unul cu haine, celălalt cu cărți. Îmi plăceau spațiile mari în care nu reușeam să mă adun, să esențializez un gând, o frază. Și-apoi mobilele și alte atâtea obiecte concepute să-ți facă viața mai comodă, cărora, în timp, le devii sclav; să le repari, să le asiguri una, alta, o adevărată corvoadă. O chilioară, cum de altfel îmi și dorisem. Îmi plăcea singurătatea și simplitatea ei, discreția gazdei, o nemțoaică în vârstă, a cărei copii și nepoți erau plecați cu toții în Germania. Ea n-a putut să se strămute. A fost acolo, a stat câteva luni de zile dar nu a reușit să se adapteze rânduielilor de-acolo. Nu înseamnă totul pe lumea asta să ai doar o bunăstare materială, îmi spunea ea.

M-am întins îmbrăcat pe pat și gândurile îmi zăboveau la povestea lui Codrescu. Subit, am fost străfulgerat de ideea că poate cheia dispariției sale ar sta în jurnal. Imposibil să nu fi făcut referiri

legate de tentația plecării înspre locul care l-a ademenit probabil de multă vreme. Ceva ar trebui să transpară de acolo. Aveam de gând să merg la Aruna pentru a-mi împrumuta nenumăratele-i caiete și file pe care le voi parcurge cu meticulozitate și discernere. Și, de ce nu, aș putea fi biograful lui Angelo Codrescu. Gânduri, multe gânduri, aspirații, fervoarea muncii, chinul și plăcerea acesteia, lecturile care favorizează înțeleșuri noi în sprijinul aceleiași idei a cărei amploare se lărgește nebănuit deschizând alte și alte orizonturi ce așteaptă pătrunderea iscusinței umane. În mine se trezise noianul nedumeririlor încât în acea noapte n-a fost chip să închid ochii. Prindeau contur aspirații ce nu putea fi susținute decât de un devotament ieșit din comun, care devotament îmi cerea să-i aloc timp, mult timp pe care deocamdată nu-l aveam. Dacă până atunci doar am cochetat cu gândul de a mă dedica unei existențe menite adâncirii în cunoaștere și meditație pe căi ce țin de experiență și livresc, ambele susținute de vizionar și intuiție, acum acesta pusese definitiv stăpânire pe mine. Mă bucuram, dar în aceeași măsură mă îngrijoram știind că hotărârile de noapte sunt de cele mai multe ori de consistența brumei în bătaia razelor soarelui primăvărat.

Câte puțin, zborul idealismului meu pierdea din înălțime planând înspre nedorita realitate ce mă va lua în primire doar peste câteva ore; întâlnirea cu aroganța, cu tupeismul și „superioritatea” în persoana șefului (ce mi-ar face dacă ar ști că nu îl

scriu cu majuscule!). De acum gata cu alintul plâsmuirilor, cu picioarele pe pământ, băiete, și încropește mental dialogul cu acest cerber, în care dialog sunt mereu deasupra sa, îi plasez cuvinte grație cărora îl văd pentru prima dată surprins, inferior, mic, în sfârșit, tupilat după biroul său postat pe un pedestal (să fi luat exemplul lui Hitler încercând să domine psihologic de la acea înălțime, privindu-te fără încojur aspru, inflexibil?). Câte nu i-am spus. Tot năduful ce se adunase în mine de un an mi-l revărsasem impetuos precum un acoperiș ale cărui jgheaburi și burlane nu pot prelua pluvional și dau pe dinafară. Simțeam cum înfloresc fiindcă eram în stare să-i spun de la obraz atâtea adevăruri ce dospiseră în mine. Susținut de această satisfacție alunecasem cu blândețe sub plapuma ocrotitoare a somnului care nu m-a mai redat treziei decât atunci când astrul zilei se îndepărtase considerabil de linia orizontului. Zorit, dintr-o impulsivitate pe care mi-o repudiam, am pus hainele pe mine, mi-am umezit fața cu apă și într-un sfert de oră am fost la servicii.

De cum am dat ochii de șef, mi-am dat seama că este deosebit de satisfăcut de faptul că îi prilejuisem ocazia de a mă apostrofa după pofta inimii. Asemenea jocului sadic al pisicii cu șoarecele, întâi a mârâit satisfăcut. Voia să pară totuși supărat pentru prejudiciile pe care chipurile, le-am adus instituției în cauză și-și căuta o morgă adecvată. Devenise cumva viclean cu sine însuși căutând să se convingă de gravitatea abaterii mele a

cărei tolerare ar fi însemnat un sacrilegiu față de aspectul sacrosant al disciplinei muncii. Era de așteptat să mă ia cu conștiința mea, mai concret spus, cu lipsa acesteia față de care el se arăta, la modul fals patern, deosebit de îngrijorat. Desigur, a urmat o aspră lecție de morală care nu constituia decât suportul de care să-și agațe jignirile, moment în care am știut că noaptea a fost pentru mine cu adevărat un sfetnic bun. Îl lăsasem să se desfășoare zădărându-l printr-un zâmbet pe care el, într-un avânt al supărării, îl numise o crasă impertinență. Din fericire pentru mine, năvala grosolăniilor sale venite cumva în devălmășie, nu-și atingeau ținta de altfel bine ochită, pentru că, la rândul-mi, aveam ferma convingere că insul din fața mea cântărește mai nimic în ceea ce privește ponderea umană și doar fiindcă mă simte altcineva mă antipatizează supunându-mă continuu săcâielii menite să mă neliniștească. “Dă-mi voie să ghicesc că ți-ai pierdut noaptea în destrăbălare și nu te preocupă viitorul nici cât negru sub unghie. Faci figurație la servicii, vii obosit, incapabil să prestezi, nici pe de parte, munca cuvenită salariului. Îmi stă la îndemână să-ți desfac contractul de muncă. Am însă o slăbiciune deosebită pentru pușlamale. Îmi face plăcere ca din momentul ce intră pe mâna mea să nu-i slăbesc până ce nu fac oameni din ei. E un pariu cu mine însumi pe care l-am câștigat mereu. Așa că n-ai scăpare. Ar fi în favoarea ta, mi-a spus el vizibil iritat, să nu mai afișezi zâmbetul acela pierdut în colțul buzelor. Nesimțirea mă irită la

culme și-i răspund cu pleznă în urma căreia n-o să mai ai nicidecum îndrăzneala...” „Domnule inchișitor, i-am replicat neașteptat de stăpân pe mine, din clipa aceasta vă anunț cu toată responsabilitatea că nu mă mai consider subordonatul ilustrei voastre nimicnicii și asta fără ca să mă puteți trimite la canal ca altădată. A trecut vremea voastră. Lada de gunoi a istoriei adăpostească-vă! Grosolănia nu se mai poartă. Nevoia flagelări, care văd că vă umple sufletul de satisfacție, e o fărădelege care ar putea cădea sub incidența unei anumite legi, așa că ați face bine să o convertiți în autoflagelare, caz în care vă puteți moraliza și beșteli până ce om vă faceți. E sfatul meu înainte de a vă spune pa și pusi. Ura și la gară” Am trântit ușa cât să mai dau o împunsătură irascibilității sale.

Știam că de acum încolo voi dovedi tăria de caracter de a izbândi chiar de ar fi să am parte de ocolișuri și capcane, de rătăcirii de moment, de prieteni trădători, de credulitatea în oameni mereu înșelată pentru a o lua de la început. Desigur, se vor mai ivi inși care se vor oglindi strâmb în mine și vor încerca să mă frustreze de libertate, neștiind că libertate mea e un armăsar focos pe care abilitatea nici unui rodeo nu va fi în stare să-l strunească. Voiam să-mi fiu doar eu stăpân. Unul aspru dar drept.

CARDINALUL

Era în primele luni după revoluție când, în urma unei îndelungate perioade de interdicție a liberei exprimări, mai cu seamă logoreicii își adjudecau din plin acest drept de curând obținut, transformând ad-hoc în agoră parcurile, scuarurile, localurile, în sfârșit, orice loc în care puteau beneficia cât de cât de auditoriu. Pe lângă stupidități, puteau fi auzite și lucruri interesante. Era vădit că discursul cunoștea unele înnoiri, renunțându-se, pe măsura trecerii timpului, la mult hulita limbă de lemn, cea care dusese într-atât la uzura unor cuvinte, încât pentru a-și redobândi prospețimea inițială a înțelesului, acestea aveau nevoie să fie lăsate o vreme deoparte, așa cum se procedează cu țarinile exploatare îndelung. Nu-ți trebuia mult pentru a-ți da seama că se recurgea la o vorbire sensibil lipsită de constrângeri ideatice în contextul căreia se reevalua unii termeni interbelici care stăteau alături de alții, deveniți actuali peste noapte într-o pigmentare tinzând spre un pitoresc aparte. Era de-a dreptul captivant să asțiți la acea defulare verbală care se revărsa de-a valma. Lipsea persoana care, sintetizând ofurile mulțimii, să-i dea o turnură anume.

Îmi petrecusem zilele acelei primăveri timpurii străbătând orașul aidoma unui turist amator de divertisment, impunându-mi o neutralitate mulțumită căreia să pot trage o concluzie anume din mulțimea părerilor expuse în paginile atâtor publicații, din noianul vocilor ce nu mai pridideau cu acuzele îndreptate împotriva celor ce aduseseră țara de izbeliște. În sfârșit, voiam să mă pătrund de importanța acelor momente în care istoria parcă-și ieșise din vad într-o revărsare impetuoasă, bulversând granițe și orânduiri.

Într-una din acele zile, de pe terasa unei cârciumi periferice, mi-a atras atenția un bărbat ce vorbea cu patos unui auditoriu alcătuit doar din doi bătrâni care, la rândul lor, discutau aprins despre *minunea din toamnă* și barmana care zornăia după tejea poate ciubucul acelei zile întrucât oamenii, prinși de fervoarea libertății, a perspectivei nesperate, deveniseră generoși. Cât pe ce să pornesc mai departe când mi-am dat seama că pe hirsutul cu haine boțite și uzate nu marea schimbare îl frământa, ci cu totul altceva. Mi-amintesc fraze întregi din așa zisul său discurs.

„Cândva, rostea el, cu o fizionomie care trăia din plin cele spuse, a fost convins că e suficient să nu lași clipa să se irosească, căutându-i un rost anume și punând în seama trecerii ei fie și numai privilegiul de a fi contemplatorul spectacolului vieții mereu în desfășurare în preajma ta, să-ți spui, întru tonusul existenței, că totul este oficiat în onoarea ta, cel care ai avut rarissima șansă

de a răzbate din întunericul veșniciei pentru un timp limitat. Erau zile în care mă simțeam cucerit de acest sens, armonia puneă stăpânire pe mine și prindeam aripi de a accedea spre măreția unei idei nedeslușite, asemenea viziunii artistice pe care și-o face sculptorul în blocul de marmură încă neprelucrat. Din păcate, asemenea zile și-au tot restrâns aria până la dispariție. Gândul că de acum nu mi-a mai rămas decât instinctive zbateri, lipsa orizontului, amărăciunea faptului că acuitatea suferințelor mele va rămâne fără împărtășire fiind sortite unei iremediabile lipse de sens, toate acestea primesc semnificația fadă și deprimantă a unei existențe deșarte. Singura modalitate, credeam eu, e să te pregătești pentru a fi oricând părăsit de cei apropiați, să te consolezi insinuându-ți neconținut ideea că trebuie să-ți faci un aliat din solitudine. E drept că ea, singurătatea, nu ține loc de căldură, dar nici nu rănește sufletește.

Mi-am aprofundat lecturile, continua el cu o privire rătăcită, în filozofie, religie, psihologie, literatură, sperând că voi găsi acel dram de înțelepciune care să-mi releve calea împăcării cu destinul de ființă trecătoare, dându-mi fie și doar iluzia unui temei existențial. Dar nimic, nimic, ci din contră, prăpastia s-a adâncit.

Pentru ce, schimbase el intrigat tonul, adresându-se, chipurile, unei mulțimi, sufletele lor lăcrimează cu atât mai amar, cu cât, parcă pentru ca regretul să fie cât mai pregnant, vi se oferă, drept nadă, fulgurante frenezii existențiale, pentru ca apoi

acestea să se retragă pentru întotdeauna în afara sferei voastre? Care este rațiunea de a fi? Pentru ce năvala anilor ce vă încrustează chipurile devenite răbojuri ce consfințesc caduca noastră condiție umană?

În primii ani ai tinereții am fost marcat de ideea că, odată cu trecerea vremii, aș putea trece fără să iau aminte pe lângă ceva esențial ce s-ar afla în imediata mea apropiere și de care ar depinde rostul existenței mele ulterioare. De fapt îl și esențializasem prin ideea miracolului. Într-o bună zi am avut certitudinea că l-am întâlnit. Am trăit cu această iluzie aproape un an de zile. Când m-am așteptat mai puțin, m-am trezit aruncat în abisul deznădejdii. Neiertătorul pumnal al destinului mi-a retezat pentru totdeauna germenii încrederii în viață, lăsându-mă pradă unei irevocabile tristeți. O fiică a Evei... Dar asta e, de-acum, o poveste tabu...

La fel, cândva, în copilărie, am crezut că totul rămâne la fel și că atunci când voi reveni din acele locuri îndepărtate unde voi fi cucerit everesturile succesului, o să aflu neschimbați oamenii, locurile. Vatra sacră a copilăriei e bine s-o păstrezi în suflet așa cum se relevă ea prin ani. Dacă o cauți la maturitate, nu faci decât să destrami pentru totdeauna iluzia pe care îți culci gândurile obosite. Răvășești un mit și vei fi bântuit neconținut de precaritatea existenței. E o neghiobie să crezi că ai mai putea regăsi, fie și un crâmpei, din ceea ce a fost cândva...

Eu, și făcuse o pauză, parcă spre a atrage atenția aceluiași public din mijlocul căruia ar răzbate rumoarea, recunosc că sunt un laș sadea și când, din întâmplare, mă întâmpină înfățișarea mea reflectată în luciul vreunui obiect – evit sistematic oglinzile – mi-o scuipe ori, în cel mai bun caz mă burzuluiesc la ea căci mi-e silă s-o văd. Nu mai am nici o menire, îmi târăsc umbra ziua întreagă, de-a lungul ulițelor periferice, prin acele cârciumi sordide, fiindcă la ce aş mai da ocazia să fiu văzut de oameni cărora bucuria nu le-a întors încă spatele, în timp ce mie îmi stă capul doar la unicul consolator de moment, și arătând cu degetul spre pahar a spus încet și aproape mângâietor, târfa asta de alcool, reluând apoi în ton obișnuit, singurul care mă ajută să ignor concretul, realul, palpabilul, să fug de luciditate. Și în loc s-o rup bărbătește cu această improvizație numită viață, mă complac cu astfel de amăgiri care amână nejustificat actul final...

Știu că sunt un ipocrit, asemenea multora dintre voi. Păi, spune dumneata, și întinse mâna într-o direcție ce viza ceva incert, te copleșesc cumva fericirile, nu mai poți de împliniri? Văd eu bine ori mă înșel cum fizionomia ta – ca de altfel a multora dintre voi – poartă prematur pecetea viitoare decrepitudini? Puterea te va părăsi câte puțin, ca într-o imperturbabilă scurgere până când, într-o bună zi, firavă, abia va mai pâlpâi asemenea unei flăcări ce agonizează în bătaia vântului. Mersul

ți se va poticni și vei privi tot mai neconvingător spre viitorul care curând nu te va mai cuprinde.

Cât despre mine, mi s-ar putea imputa faptul că nu încerc să-mi găsesc sprijin în credință. E cunoscut faptul că de Dumnezeu te apropii doar cu inima. Dar, mai am eu așa ceva? Mi-e zdrențuită, ferfenițită, așa că...

Din când în când, ca într-un gest reflex, își ducea paharul la gură și schița mimica de a bea deși nu mai era nici un strop în el, gest asemănător cu cel al fumătorilor înrăiți care, în locuri interzise, țin țigara neaprinsă în gură, ba chiar și scutură prin simulare scrumul lovind repetat cu arătătorul în ea.

Am mers și am întrebat-o pe apatica barmană ce servise până atunci. Cumpănindu-mă cu o privire vag disprețuitoare, poate fiindcă mă putea interesa un asemenea specimen mi-a răspuns sec: „Asta bea orice”. I-am dus paharul întinzându-i-l. Nu m-a privit nici o clipă și nici nu l-a înșfăcat, așa cum mă așteptasem ci, după ce l-a luat, a continuat în ritmicitatea de până atunci, să soarbă câte puțin.

La un moment dat, chemat parcă de probleme ardente, a abandonat paharul gol pe jumătate și neluând în seamă pe nimeni, cu barba și părul fluturându-i viforos în graba mersului, s-a pierdut în labirintul străduțelor spre un țel numai de el știut...

În virtutea acelorași plimbări având scopul vag al unui documentarism, mă uitam după el prin localurile situate la periferia orașului. L-am întâlnit mai ușor decât m-am așteptat. Acum nu mai era nici

singur, ci îl însoțea un individ ce se comporta aidoma unui câine de pripas care, în sfârșit, a dat de un stăpân. El, firește, nu-l învrednicea cu atenție, cel mult acceptându-l din condescendență, deși nu lăsa de înțeles nici așa ceva. Trepădușul, căci așa îl voi numi de-acum, juca mai cu seamă rolul auditoriului. O făcea fie tăcând chitic, copleșit parcă de înțelegerea celor spuse, fie făcând, atunci când se iveau sincope în discurs, remarci gen „că bine zici”, „păi, nu-i așa? etcaetera. Încingându-se în vorbire, protagonistul nostru, căruia cunoscuiții îi spuneau, nu se știe de ce, Cardinalul, își smulgea nelipsita-i eșarfă de la gât cu gesturi precipitate. Când pleca, de cele mai multe ori o uita, prilej fericit pentru Trepăduș de a se face util luându-o cu o infinită grijă și pornind parcă gudurându-se pe urmele sale.

Chiar dacă părea a nu-l interesa auditoriul, știam că mă avea în atenție. Uneori sesizam cum mă reperează o clipă din priviri. O singură dată, când a trecut pe lângă mine m-a întrebat laconic și conspirativ: „Cochetezi cu scrisul, nu-i așa?” L-am aprobat surprins că-mi ghicise preocuparea. „Bătrâne, despre toate s-a cam scris pe lumea asta, a continuat el. Dar nu ăsta ar fi baiul cel mare. Șpilul, dacă e să fie unul, constă în a te putea plasa taman în unghiul din care să surprinzi viața în felul tău. Alminteri totul e flenga-menga... „Voiam să schimb o șuetă...” „Las-o baltă, nu-ți irosi vremea cu unul ca alde mine. Eu îs un tip ratat sadea, o epavă, înțelegi. Prin urmare, din insipida mea viață

nu se poate specula mai nimic. Cu atât mai mult a da pildă cuiva. Așa că pa și pusi."

Trepădușul, care trăsesse cu urechea, așteptase până ce Cardinalul s-a îndepărtat, șoptindu-mi apoi grăbit: „Caută-mă pe mine, eu îți știu viața și-ți stau la dispoziție cu pretenții mai mult decât modeste". Mi-a făcut apoi complice cu ochiul, reluându-și de îndată rolul de umbră a protectorului său.

Firește, Trepădușul mi-a îndrugat verzi și uscate, mințea din instinct, dar o făcea lipsit de imaginație, nefiind în stare să se îndepărteze prea mult de trunchiul adevărului, așa că n-aveam decât să înlătur frunzișul, rămurișul. Așa gândeam în vreme ce el sporovăia de zor încercând să mă epateze. Reieșea cât de autoritar îl domina Cardinalul, un om care pentru el, deși a căzut în patima băuturii, e mai dotat în multe privințe decât alții care, deși-s postați în fotolii de prestigiu, sunt, cum se exprima el, mici copii pe lângă el. Căutam să-l stârnesc și el vorbea, vorbea... Deodată a lăsat de înțeles că are să-mi arate ceva. „Domnule, mi-a spus el, mi-au zis-o de altfel și alții, îs un trombonist fără pereche și-mi place la nebunie să duc oamenii cu preșul, da' cu matale altfel stau lucrurile. Zău că nu mi-am propus să te tămâiez, cu atât mai puțin, cu cât am mirosit eu că ești un tip lefter. Dar mai avem și noi,ăștia, cum ni se spune, boschetarii, suflet, ce dracu...

Cardinalul nu mi-a povestit niciodată despre viața sa. Faci o mare imprudență dacă îl iscodești în legătură cu trecutul său, îl ofensezi de-a dreptul. Într-o seară vorbea singur. Așa face el când îi matol. A scos niște hârtii pe care le tot agita repetând, dacă țin eu minte bine: „Nu merită să scriu despre tine, te reneg trecut al vieții mele. Așa, așa bucațele, să nu se mai știe nimic niciodată”. A mai spus multe, dar din ce zicea, tot mai greu îi înțelegeam vorbele. Numai că, în starea în care se afla, doar credea că a ferfenițit hârtiile, în realitate rupându-le doar o singură dată și aruncându-le apoi din godinul în camera sa prăpădită. Curând s-a trântit pe pat și a început să sforăie. Nefiind foc, le-am luat, le-am netezit, punându-le apoi cap la cap și uite așa îi știu necazurile vieții care l-au aruncat în starea în care se află”.

Le-a scos din buzunar și mi le-a întins. Erau șifonate și rupte, cu scrisul totuși lizibil. Purta titlul, ulterior tăiat cu roșu în cruce, poate și datorită patetismului încorporat, deși îl pusese în ghilimele, „Dor de Dora”. Am dus mâna la portmoneu, însă el intuind rostul mișcării mele, s-a opus împiedicându-mi gestul la mijloc. „În orice caz nu acum și, din partea mea niciodată”.

Începusem să înțeleg câte ceva din lumea celor considerați paria.

Dar iată textul:

„Neașteptat, așa cum și-a făcut intrarea-n viața sa, așa a și plecat. A lăsat, adânc grefat în el, glasul, gesturile, amintirea vie a făpturii ei. O

memorie, în stare de latență până atunci, s-a activat și, atât în somn, cât și în trezie, i le reproducea minuțios. Pe stradă tresărea la cea mai mică asemănare a cuiva cu ea. Mai trecuse prin seducția câtorva iubiri și, firesc, fiecare dintre ele îl învăluiseră în mreje aparte. De data aceasta însă, năvălnicia acesteia l-a năucit.

După dispariția ei, o vreme rămăsese în preajma telefonului, a cutiei poștale. Dar nu l-a căutat și nici nu i-a scris. A pornit năuc în ținutul muntos din împrejurimi. A mers ca într-o tentativă de pierdere a propriei urme. Înnoptase pe apucate la stâne, schituri, în clăi cu fân. Ar fi vrut să uite totul, noaptea adâncă a amneziei să-i cuprindă ființa. Dar minunea nu s-a întâmplat ci din contră, o luciditate ucigătoare a pus stăpânire pe el. În cele din urmă, speranța că poate l-a căutat, i-a înturnat pașii. Când și-a dat seama de deșertăciunea așteptărilor sale, în el parcă s-a prăbușit ceva. Atunci a știut că a pierdut-o pentru totdeauna. Oglinda îi releva un chip străin, răvășit, hirsut, cu ochii adânciți, cupriși de o sticlire sălbatică. Scofâlceala obrazilor se accentuase, dorul îl topea văzând cu ochii. Dacă ar fi știut măcar încotro s-a îndreptat. Mai mult decât atât, îi știa doar prenumele, poate și de aceasta doar sub formă de alint: Dora. Rostindu-i-l, acesta se interfera îndată cuvântului dor și laolaltă se răsfrângeau în el într-un sfâșietor alean. A scrutat toate posibilitățile pentru a și-o alunga din cuget și simțiri, dar totul fusese sortit eșecului. În loc ca înstrăinarea să-și facă efectul scontat, văpaia iubirii

se intețise. Lui să i se întâmple, tocmai lui care glumise mereu cu amicii pe seama sintagmelor gen „marea iubire” în care nu a crezut, suspectându-i până și pe titanii scrisului de cabotinism pentru că le foloseau? Încercase să fie prins de o preocupare anume, căutându-și prietenii de odinioară. Zadarnic. Ba chiar se și îmbătase în câteva rânduri și n-a făcut decât să-i fie silă de el; viscerele i s-au revoltat iar durerile de cap l-au secătuit ducându-l în pragul disperării. A tănuit totul, deși simțea nevoia acută a confesării. Chestiunea era însă prea intimă și nu-și putea trece peste mândrie.

Nu îi trecuse prin minte nicicând gândul că ar putea pleca, deși uneori i-a spus ca în glumă că în ea s-a iscat o asemenea năvălnicie sentimentală, căruia digul rațiunii nu mai putea face față și că singura soluție ar fi fuga. Să se ascundă undeva pentru a recăpăta stăpânire de sine.

N-a crezut-o. Cum să fugi de omul pe care-l iubești, când de fapt ai vrea să te contopești cu el?

Frunzărind din plictiseală maldărul de ziare adunate, un titlu i-a atras atenția: „În pădurea de lângă satul Lucăcești a fost găsit trupul neînsuflețit al unei tinere neidentificate”. A parcurs știrea alertându-se la fiecare cuvânt. Ziarul data cu vreo două luni în urmă. Pe atunci a plecat și ea. S-a hotărât să pornească într-acolo. Pe parcursul celor câteva sute de kilometri, a trăit teama că ar putut fi ea. S-a prezentat la poliția din localitate. A răsuflat ușurat; semnalmentele victimei i-au înlăturat orice îndoială.

Vrând-nevrând, s-a lăsat în seama timpului care a mai atenuat din intensitatea suferinței. A mers iarăși la servicii întrerupând astfel seria certificatelor medicale obținute de la un medic, cunoscut de-al său. Ceva viu, proaspăt, zglobiu, un fel anume prin care viața i s-a relevat tainic, promisiunea unei primăveri, toate muriseră în el. Tristețea degene-rată-n ironie și cinism îl făcea ocolit, însingurat. Nu și-a mai ras barba care, înspicată, îi dădea un aer auster. Pentru ca să-și ocupe cumva timpul în ideea uitării de sine, s-a apucat să-și pregătească teza de doctorat. Și-a procurat bibliografia necesară, dar curând și-a dat seama că profesia nu-l mai atrage. Ceea ce îl mai preocupa era ceva vag metafizic.

După câțiva ani, răstimp în care a fost prizonierul apatiei, a cunoscut o femeie sosită de curând în oraș. Oarecum tristă și ea, plăcută totuși, nefăcându-se remarcată poate datorită veșmintelor de o croială sobră. În mai puțin de două luni s-au căsătorit. Au pornit în vilegiatură la mănăstirile din nordul Moldovei. Când au ajuns la Agapia, au luat parte la o slujbă. Din strană, cu privirile-n pământ, monahiile intonau imnuri religioase. Deodată, un jungher de foc îi pătrunsese inima; una dintre priviri renunțase la acea supușenie și poposea din când în când asupra sa. Simțind cum îl lasă picioarele, i-a șoptit soției că nu se simte bine și că o va aștepta afară. S-a așezat pe una din băncile din curte. Niciodată nu va uita felul în care a fost privit. Mut, adânc, perplex, uluit. Acel gol dureros se

redeșteptase. „Pentru ce?” și-a pus el întrebarea care simțea că nu poate avea un răspuns. O oră, două, cât timp a ținut slujba, s-a frământat, a cumpănit în fel și chip. Corul, asemeni unui murmur îndepărtat, îi însoțea gândurile. Una dintre voci era, desigur, a ei. Oricum, nu se mai distingea, așa cum, de altfel, nici ea nu-și mai aparținea dăruindu-se slujirii divine, sustrăgându-se fervorii unei iubiri exacerbate. Ochii aceia îl urmăreau clipă de clipă. Doamne, câtă intensitate putuseră încorpora? Prin ei îi spusese totul. Și cu prisos. Nici n-am plecat bine și, iată, ești la toartă cu alta. Vă strălucesc verighetele. Poate sunteți și fericiți! Acum știu cine ești. Dumnezeu m-a îndrumat pe calea cea bună.

Atmosfera aceea ce impunea reculegere și puritate trezise în el convingerea că n-o va putea minți pe actuala sa soție. A fost cât se poate de nedrept față de ea. Cum de a crezut că se poate înșela? Era un adevăr pe care ar fi vrut să-l eludeze, să-l alunge cât mai departe însă acesta, asemenea unui bumerang, revenea în centrul atenției sale.

Mai bine acum. Pentru ce să mai întârzie? Poate interveni obișnuința, lăncezeala în cotidian, ceea ce n-ar putea suporta. De altfel presimțea că doar singurătatea va fîa lui. Solitudinea în mijlocul căreia să mediteze.

Începuseră să bată clopotele; slujba luase sfârșit. Soția venise oarecum îngrijorată și se așezase lângă el.

— Ți-e mai bine? Cred că era ceva în aerul de acolo. Imediat ce ai ieșit, una dintre călugărițe a leșinat. A căzut ca lemnul dar au sprijinit-o la timp.

După ce a revenit acasă, la câteva zile i-a spus nevastei că nu mai are rost să stea laolaltă. Ea a devenit palidă, l-a privit lung și întrebător.

— N-aș vrea să te mint și să-ți încurc viața. Cu timpul poate aș deveni incomod.

Nu i-a spus însă adevăratul motiv al despărțirii.

După ce a rămas singur, s-a retras și mai mult. Și-a lăsat iarăși barbă, acum cărunță de-a binelea. La vreo câteva luni de zile a început să bea. Se amăgea cu cele câteva ore în care devenea vesel, volubil, fericit. Când a vrut să se lase, era prea târziu. Nu mai putea suporta luciditatea treziei...

Vreme de câteva luni de zile, Cardinalul n-a mai fost văzut. Când a revenit avea haine curate, chica tunsă; un bărbat încă atrăgător. Abia după ce dădea peste cap câteva pahare cu băutură își relua discursul. Depășise anxietatea, teama patologică a nonsensului având de-acum o altă viziune. Trezit la realitatea din imediata apropiere ca dintr-o agonie prelungită, uimit de schimbarea survenită, percepea noul având ceva din bucuria, dar și din șovăiala unuia care are parte de lucruri îndelung râvnite. Ceilalți, potrivit firii oamenilor slabi, cărora, în virtutea democrației, nu sunt privați de anumite libertăți, s-au avântat să-și plătească polițele. Și hora s-a încins, dă-i cu revanșele, polemicile,

dezavuările, dezvăluirile senzaționale, cu blasfemiile și ridiculizările. Ce de mai orizontalitate morală ieșea la iveală? Cu litere de o șchioapă, bucuroasă, presa, liberă și ea, reda micimea și scandalosul specifice unui apreciabil segment de populație, în drept să se manifeste dacă o iei la modul plesbicitar.

Era total Cardinalul. Un analist sagace, nepărtinitor și neiertător. Dar cine să-i dea ascultarea cuvenită? Încăierarea umană era în toi, se așteptau pe la colțurile vieții pentru a se izbi verbal drept în moalele interesurilor. Hangerele discursurilor zăngăneau amenințător și demagogic, sulițele răutăților loveau scuturile în punctele lor vulnerabile. Țara era un adevărat câmp de luptă, partidele, multe la număr, armate ce se aliau și se dezbinau deopotrivă într-o devălmășie derutantă pentru istoricii de mai târziu. În vânzoleala aceasta, din loc în loc, insule de luciditate în care se arunca de îndată cu mizerii pentru ca să fie și ele pătate.

Cardinalului, și el o asemenea insulă, nu-i păsa. Nu apăra decât ideea de dreptate, deși în învălmășeală ea, dreptatea, era relativă și deseori confundată, înfierată. În virtutea instinctului cântecului de lebedă, etala îndrăzneală spunând lucrurilor pe nume și tocmai de aceea își atrăgea ura. Din întuneric i se făceau corecții. Capul spart și alte forme de manifestare întru intimidare fără însă ca elanul să i se frângă. Căpătase o culoare sănătoasă, înflorea, o tinerețe târzie se vădea în el. Cultiva de la sine spiritul justițiar adecvat acelor

vremuri improprie unor asemenea benevolisme riscante. Travestiți în oameni de cafea, încercau să-l corupă momindu-l cu băutură pentru a-l stopa din avântul-i criticist, armă cu ajutorul căreia scotea în evidență pe cei tupilați în spatele vânzolelii pe care o foloseau ca paravan de după care trăgeau sforile după bunul lor plac. Identifica falșii eroi ai revoluției care mitraliau vorbe pompoase, credibile pentru gloată, gloata cea care, fiind dusă de nas, umfla procentele la alegeri.

Poate că în deșarta-i existență, Cardinalul, care nu mai aștepta minuni de la viață, simțea nevoia unei frenezii, așa că a îmbrăcat haina insurgentului care să-i încununeze presimțitul sfârșit.

Trepădușul susținea că un medic, prieten al Cardinalului, i-ar fi spus despre iminentul și apropiatul său sfârșit. Putea fi, de ce nu, un zvon pus la cale de cei care îi voiau pieirea pentru ca atunci, când vor trece la fapte, să nu mai mire pe nimeni. Și cine ar fi fost cel mai nimerit drept colportor al acestei vești decât Trepădușul?

Într-un ritm susținut, Cardinalul continua să mă încânte cu adevăratele sale prelegeri. Isca idee după idee și ridica, asemenea unui meșter zidar, cărămidă cu cărămidă, arhitecturi de forme și amplori nebănuite. Vădea o cultură puțin obișnuită, ieșeau la iveală bogatele sale lecturi beletristice pe care acum le punea în slujba demascării momentului istoric nefast ce plorifera cu rădăcini

de pir în subsolul societății, răsărind, acolo unde nici nu te așteptai, vlăstarii racilei.

Simțindu-mă de al său, mă saluta cu deferență, amânând mereu discuția promisă. A băut tot mai vârtos și, pe măsură ce o făcea, paradoxal, judecata îi era tot mai limpede.

Dacă nu l-aș fi întâlnit pe Trepăduș cu părul vâlvoi, înnebunit de pierderea idolului său, poate n-aș fi știut. L-a găsit fără viață în sărăcăciosul său pat. A fost o înmormântare umilă, drept convoi constituindu-l o mână de oameni, printre care m-am numărat și eu. Am întrebat, într-o doară, gazda la care a locuit, dacă nu cumva au rămas ceva hârtii în urma sa. Aceasta, în persoana unui bărbat ursuz, mi-a spus că da, însă știind că nu mai are pe nimeni, aruncase la container o mulțime de caiete acoperite cu scrisul său mărunț și caligrafic. M-am dus să caut și în respectivul container dar, ghinion, acesta fusese de curând golit la haldina de la periferie, învăluită mereu într-un fum înecăcios în care mișunau câini jigăriți. Așa se face că misteriosul Cardinal plecase din viață cum venise, nelăsând nimic, în afara povestioarei, și aceea sustrasă.

ESCHIVA

I

El și aparatul din fața sa păreau a face corp comun. Degetele mâinilor loveau ritmic tastele acestuia, în vreme ce, pe ecran, protagonistul trecea rând pe rând barajele interpuse. La anumite intervale, poate ca răsplată a strădaniilor sale de până atunci, ori pentru potențarea înfruntării viitoarelor potrivnicii, acesta avea parte de sticle ce conțineau licoarea vieții pe care le deșerta lacom. În câteva rânduri o sfârșise fie în iataganul vajnicilor străjeri, fie ratând saltul peste prăpastiile brusc apărute. Purtat în voia imaginației, îi făcea plăcere să-și spună că e însuși destinul, reluând firul jocului cu pasiune crescândă.

La un moment dat a perceput o liniște nefirească. Și-a dat seama că se petrece ceva și a continuat să joace. Cu toate că mâinile-i erau aproape paralizate, apăsa în virtutea inerției lăsând impresia că nu s-a întâmplat nimic deosebit și, paradoxal, eroul animat, parcă spre a-i ridica lui moralul, avansa spectaculos evitând în extremis pericolele.

Femeia avea un aer impunător prin felul în care se postase în pragul ușii. Cu toate că știa

probabil unde se află el, pentru a potența atmosfera cu o teatralitate vrednică de admirat, a măturat cu privirea localul până ce, chipurile, a dat de el.

Țăcănitul tablelor, al zarurilor a amuțit. Doar bâzâitul sec al ventilatorului și țiuitul strident al jocului electronic mai dăinuiau. Privirile consumatorilor pendulau între femeia ostentativă și nefericitul bărbat care, cu sabia lui Damocles deasupra capului, simula concentrare pe ecran. Broboane de transpirație au început să i se prelingă pe frunte trădându-i neliniștea lăuntrică. E lesne de înțeles că abia își stăpânea pornirea de a nu și le șterge cu dosul palmelor. Nu mișca nimeni. Doar ochii le sunt deosebit de ageri.

În cele din urmă, întruchipând forma unei amfore, femeia și-a pus mâinile-n șolduri într-o atitudine vădit belicoasă.

— Bestie, și-a început ea într-un târziu tirada, căzută asemenea unui trăsnet întârziat pe un cer saturat de electricitate, nu te-ar mai răbda Dumnezeu pe pământ, mă lași pradă plictiselii și vii aici să vâri monede cu nemiluita în afurisitul ăsta de aparat! Uitați-vă la el, oameni buni, zice că-i blagoslovit de mama natură cu fire boemă! Fi-ți-ar firea de râs, parcă de asta-mi arde mie, să buchisești întruna prin terfeloagele tale blestemate – arză-le-ar focul – când gardu' stă pe o rână și curtea-i întoarsă pe dos. De-ar fi casa unui bărbat plecat de ani și ani pe front și tot n-ar arăta așa, om de doi bani ce ești, dac-ai știut că ai pe cap afurisenia asta pentru ce mi-ai ieșit în calea vieții? De când te știu

afișezi aceeași mutră spășită...Oh m-am săturat de tine ca de mere pădurețe...!

El, care a fost văzut că bea cu măsură, parcă sub apăsarea unei imprevizibile și insuportabile poveri, s-a ridicat, a stat câteva clipe indecis, apoi s-a îndreptat spre una din mesele din apropiere la care erau așezați cunoscuți de-ai săi. Abia dacă a bânguit o scuză și, sub privirile lor uluite, a înșfăcat pe rând paharele cu votcă, rom și ce o mai fi fost dându-le peste cap, spunându-le în cele din urmă cu voce sugrumată de tăria băuturii că nu le va rămâne dator. Apoi, cuprins subit de un acces de tuse, s-a îndreptat spre ieșire. Consoarta, perplexă la gestul său, parcă a luat foc. Cuvintele, oarbe și potopite de ură, erau spuse deodată încât totul se reducea la un găjâit ininteligibil și la iminenta apropiere a bărbatului, cu ochii ieșiți din orbite, fața stacojie și degetele rășchirate amenințător, s-a repezit la el, evocând însă avântul eșuat al taurului asupra toradorului căci el, printr-o fandare iscusită, i-a dejucat agresiva-i intenție și, având de acum cale liberă, s-a trezit curând în aerul tare al serii de ianuarie.

Pentru câteva clipe, ea a rămas stană de piatră. Descumpănită, a tresărit, a avut un moment de îndoială și, în cele din urmă, s-a tras de păr, s-a jelit despletită și disperată. În sfârșit, căpătase aerul unei veritabile tragediene cuprinsă de o stranie frumusețe sublimată de albastrul închis al ochilor săi înlăcrimați. Reprezentația a luat sfârșit printr-un gest de implorare adresat cerului:

— Doamne, unde mi-o fi fost capul când am spus da acestui netrebnic?, la care, cineva din sală, cu voce voit baritonală, cu efectul unui vârful de ac care atinge un balon gata să pleznească, i-a răspuns spontan:

— Unde să fi fost? Pe umărul tău. Întorcând capul, sfiindu-se parcă să o facă pe față, asistența a izbucnit într-un râs înfundat.

În virtutea banalului, viața comite uneori crochiuri de mare plasticitate. Dând a lehamite din mână, cu vorbe rostite rar și apăsate, izvorâte parcă dintr-o ranchiună ancestrală, a spus:

— Las' că vă știu eu, cu toții sunteți o apă și un pământ! Apoi, vădit ofensată, a ieșit în gerul aspru al Bobotezei. Din prag a mai spus ca pentru sine: „Dacă se sinucide, pramatia?” Îl știa sensibil și de o mândrie rar întâlnită. „Ce m-o fi apucat de am fost atât de slobodă la gură?” a continuat ea monologul. Puteam s-o fac între patru ochi, și n-ar fi fost pentru prima dată, da' așa! Ei, în definitiv, las' că a meritat-o!”

O găleată cu conținut menajer azvârlită asupra sa ar fi fost puțin pe lângă această ofensă. Și încă în prezența cunoscuților! Lui, care se bucura de o bună reputație? Sentimentul umilinței, al lezării orgoliului lua amploare clipă de clipă și îi cerea imperativ să întreprindă ceva anume. În orice caz, un gest tranșant, care să spele rușinea de care a avut parte. Mergea pe mijlocul străzii, cuprins de asemenea gânduri, astfel încât insistența unui

claxon abia a reușit să-l trezească la realitate. Când mașina s-a aflat în dreptul său, a simțit pentru o clipă straniul impuls de a plonja între roțile acesteia. S-a văzut cu ochii minții zbatându-se pentru câteva clipe, cuprins apoi de nemișcarea veșnică. O nădușeală rece, ori poate doar senzația acesteia, i s-a prelins pe spate.

Acea fracțiune de secundă în care maleficul îl ademenise, a trecut. A reușit, așadar, să scape de năda forțelor satanice care dau iama din imperiul întunericului pentru a da peste oameni aflați la ananghie, cu optimismul ferfenițit, moment în care pentru ei viața nu mai are preț, lăsându-se ispitiți de tărâmul celălalt.

A continuat să meargă năuc undeva-nspre marginea orașului. Vântul tăios nu părea să-l afecteze în pofida faptului că, în învălmășeala celor petrecute, numai de paltonul, rămas acolo în cuier, nu și-a mai amintit.

Cele câteva pahare băute nesocotit, se vede treaba, lucrau cu spor căci percepea pentru prima dată în viață senzații ciudate. Impresia că strada, înclinându-se câte puțin, urca înspre orizont iar luminile sunt învăluite într-o vălătuțeeală cețoasă care ba se întetea, ba slăbea. Tălpile ghetelor atingeau asfaltul acoperit nu cu stratul de gheață ci de o moliciune atât de suspectă și incomodă care îi crea un inconfort de parcă ființa sa, aflată pe o cumpănă, jumătate înclina în jos în vreme ce partea cealaltă în sus. Ducea instinctiv mâna pentru a se ține de ceva anume. Capul îi pulsa dureros, parcă

sub impulsul decibelilor unei boxe într-o discotecă. Se scutura și-i venea să urle, să emită cosmic durerea, neînțelegerea, umilirea, dar nu făcea decât să ofteze, ce e drept, din adânc și prelung.

În mijlocul acestor stări, precumpănea ideea că trebuie numaidecât să părăsească orașul. Undeva cât mai departe. Neștiut de nimeni. Să o ia de la un ipotetic început, acum când știa să fie cu ochii în patru la capcanele pe care i le așează abil semenii în calea libertății. Oricare ar fi ținta acestor intenții, deocamdată va face un popas fie la un bun cunoscut în capitala ținutului, fie la mama sa, în Poznovița. Și-a dus mâna la buzunar de unde a cos câteva bancnote mototolite. Evaluând suma, nu i-a mai rămas decât cea de-a doua variantă. Acolo o să se orienteze și în scurt timp se va îndrepta spre ceea ce lui îi plăcea să numească o altă viață. Altfel se vor face în curând imixtiuni și dintr-o parte și din cealaltă, presiuni soldate cu împăcarea și gata compromisul. Amăgiri, dar oamenii țin mult la salvarea aparențelor. Oricum, nu avea de gând să se mai prindă în jugul care și așa îi tăbăcise grumajii sufletului.

Gheața ce acoperea carosabilul prinsese a sclipi în lumina piezișă a farurilor altei mașini. A făcut insistent semn. Șoferul, văzând alerta sa, a redus viteza oprind anevoie. Era un străin. L-a rugat să-l ia până la Poznovița. Sfătuindu-se cu femeia de alături, i-a făcut în cele din urmă semn să urce. Înăuntru era cald. Motorul murmură blând. S-a simțit brusc moleșit. Curând apele somnului l-au

cuprins în legănarea lor. La un moment dat a simțit cum din adânc un rău de neoprit și-a făcut tot mai hotărât loc înspre suprafață. A încercat să se opună, dar nu mai era chip. Cu ultimile puteri de abținere și cu voce pierdută a rugat să oprească. S-a poticnit în portieră, care abia s-a deschis. În marginea drumului a vomitat. Și-a frecat îndelung fața cu zăpadă până ce a simțit cum ia foc. Revenind la mașină, și-a cerut scuze cu o voce spășită. Femeia l-a privit cu un rictus ce dădea în vileag sila. Curând a ațipit iarăși. S-a trezit în vreme ce era scuturat de umăr.

„Post grăniceresc de control, prezentați documentele”. Gestul mâinii îndreptate spre buzunar i s-a frânt; actele i-au rămas în buzunarul paltonului.

— Nu-s la mine, a îngăimat el.

— Îl cunoașteți? s-a adresat militarul celor din mașină.

— Nu, a sărit cu gura, parcă bucuroasă, femeia.

— Dă-te jos, a spus acesta schimbând tonul.

— Am o urgență, a încercat el să se eschiveze. Trebuie să ajung degrabă la Poznovița.

L-au dat jos urcându-l apoi într-un Aro. Înăuntru domina o tăcere ostilă. Când treceau mașini în sens invers, pistolul mitralieră din mâinile soldatului așezat pe banca de vizavi prindea luciri metalice. Stăpânul acestuia, privind inexpressiv undeva-n gol, îi mângâia afectiv cocoșul incitându-l parcă.

A căzut în acel soi de letargie grație căruia făcea abstracție de prezent, de concretețea acestuia și alter-egoul său, substituit în comentator neutru, evalua derularea a fel de fel de imagini rememorate, de trăiri interferate, lipsite de cronologie, o aparentă amalgamare dar care, în realitate, se orânduia după nevoia lăuntrică a momentului menită să-i atenueze – într-o fortificare?! — încărcătura stresantă a momentului.

Revelioanele tale în garsoniera neîncăpătoare a lui Ciombe, ori Văru, cum îi mai spuneai, văr cu toți și cu nimeni, un venetic cu suflet mare, pripășit prin partea locului, păros și cu mers aproximativ de biped, rostind cuvintele anevoie, mișcându-și maxilarul de câteva ori până să articuleze ca lumea.

Erați un grup compozit. Însăși felul de a dansa diferea. Mai mereu doi-trei bărbați erau „solo” străduindu-se să arate că se simt bine, pozând nereușit în singuratici sadea.

La douăsprezece fix, când izbucneau ca la comandă tapajul urlurilor, pocnetelor, claxoanelor, sirenelor vapoarelor ancorate în port, în toiul acelei hărmălăi apucați tot ce era sticlă disponibilă și-i făceați vânt pe trotuarul din față unde se spărgeau în tonalități diferite. Vă felicitați cu toții urându-vă ce credeți de cuviință, Demis Roussos, grecul ce domina topul vremii, vă purta adolescența pe aripile vocii sale de ins scopit, umplându-vă deopotrivă de tristețe și de bucurie în vreme ce dansați imponderabil, lenevos, stăruitori

araci cuprinși, împlețiți de brațele-vrej ale fetelor marcate de reveria ce le balansa între buna lor intenție pudibondă și alunecarea blândă, lină, iminentă, care-ntr-un vis molatic, a mâinii partenerului care, în mișcarea dansului, căuta colțul cel mai întunecos, mereu ocupat de altă pereche. Noaptea vă părea, pe cât de scurtă, pe cât de încărcată de senzații oscilând între real și ireal, între somnolență și trezie, dilatând și contractând timpul de unde și pierderea noțiunii trecerii acestuia. E trei, spunea, de pildă, cineva și nu știai, pe moment, dacă e mult ori puțin. Lumina lividă a dimineții se strecura insidios prin geamuri trădând dezordinea camerei, scrumiere încărcate, pahare, unele răsturnate, altele conținând la diverse nivele vin, bere, țuică și ce o mai fi fost în grămada sticlelor. Cuplurile se pierdeau pe rând în întunericul casei scărilor pentru a ieși în dimineața incredibil de anostă, de singură și murdară a noului an. Cioburi, noroi (nu înghețase, nu ninsese), cheflii lălăind fără vigoare, umbre ce se îndreptau spre case, spre paturi, fugind parcă de ei înșiși, intrați în noul an bezmetici, somnoroși, cuprinși de o lehamite greu de povestit, ceva de genul „nu-mi mai pasă de nimic pe lume” ascunzându-se-n așternuturi care nu apucau să se încălzească până ce se afundau salvator în mълul cald, în inconsistența, vata, moliciunea somnului. Când te trezeai în după-amiaza târzie, nu mai înțelegeai nimic, de ce e ziuă, de ce e tăcere, o asurzitoare tăcere peste tot. Dumirirea venea greu.

Făceai o scurtă reconstituire mentală și te jenai pentru un gest înfăptuit, o vorbă spusă la imboldul zănaticului Bachus. Acum erai treaz, absurd de lucid, de moral. Stăteai o vreme nemișcat, doar gândurile deveneau deosebit de agile.

Credința ta că afundându-te-n desimea codrilor, unde numai cu totul întâmplător ajung oameni, pierdut în reverii, rupt de convenționalismul societății care, ți-ai dat seama, nu ți se potrivește, precum un costum ba prea strâmt, ba prea larg, oricum, mereu incomod, așadar iluzia că te așteaptă miracolul vieții în stare să astâmpere setea după ceva anume, după care un nu știi ce din adâncul sufletului tău tânjește neconținut. Uneori, asemenea unei vâpăi blânde, acel ceva din miezul ființei tale se-nveșmânta trecător în senzația unei iluminări binefăcătoare urmată de o străpungere, de infuzia unei dogorătoare bucurii, prea potopitoare ca să dureze. Erau întâlniri tangențiale cu acea ispită. Poate că omului nu îi e dat să se interfereze întru totul cu așa ceva. Doar scăpări trecătoare...

Te întorceai printre oameni, le treceai cu vederea nesăbuiințele, încercai să le dai ceva din tăria ta. În cele din urmă toate acestea te oboseau și simțeai iarăși nevoia aceleiași solitudini izbăvitoare.

Într-o oarecare zi, nirii ei ți-au dat iluzia aceluși miracol. Poezia vieții și-a desfăcut larg

aripile descriind volute pe fundalul trandafiriu al existenței. Orbit de unul dintre cele mai trecătoare sentimente, pentru prima dată ți-ai trădat singurătatea. Ți-ai pus toate nădejtile în seama acelei ființe care, prin felul ei ulterior de a fi, te-a dezamăgit constant, dezavuându-ți delicatețea sentimentului. Întâi, blazarea te-a acoperit. Trăiai la nivelul simțurilor. Pe aproape de a vegeta. Apoi, în altruismul ei, singurătatea te-a primit ca pe un fiu răătăcitor oblojindu-ți rănila sufletești, redându-te traiectului împlinirii spirituale.

În planul imediat al vieții, suportai cu stoicism mizeria de zi cu zi și, paradoxal, pe măsură ce se întetea, înăuntru tău ceva anume cunoștea împăcarea. Toate acestea aveau loc între patru ochi și nici nu bănuiai gestul degradant și meschin al vânturării rufelor murdare în văzul public. Dar, poate că amărăciunea, deringolada trebuie să ajungă până în stadiul lor ultim de îndurare de unde, printr-o elasticizare, să se propulseze spre straturile rarefiate ale existenței.

Când mașina a oprit în curtea pichetului, nu și-a revenit încă din lumea gândurilor sale. O stare susținută de amorteală învăluitoare a simțurilor îl stăpânea.

În momentul în care soldatul l-a luat de guler, din instinct – niciodată nu a suportat să fie tras de mânecă, de haine – printr-o mișcare smucită a umărului i-a îndepărtat mâna, gest necugetat,

pentru că îndată a simțit ghiontul patului pistolului mitralieră sub coaste. Jos, lângă mașină, a rămas o vreme fără aer. Soldatul râdea sardonice. Știa că dacă nu va dovedi docilitate, va fi rău de el, așa că executa mecanic spusele celor care îl catalogau drept infractor, ipostază inedită a vieții sale.

Traversa curtea escortat și gândurile, simțirea încă mai stăruiau în amiaza unei veri în tăcerea marcată de bâzâitul surd al găzelor. Atras de umbra răcoroasă a firișorului de apă gata să fie absorbit întru totul de prundișul nisipos, copilul de atunci risipea mulțimea fluturilor mici albaștri, roi ce întuneca pentru moment soarele. Clipa se încărcă spontan de fonia naturii incitând imensa tăcere, totul accentuând așteptarea, miracolul vieții într-o sublimare asemenea unui fior nesfârșit.

Era tare pornit oșteanul. Și pe bună dreptate. Mizeria lor zilnică provenea de pe urma frecventelor tentative de trecere frauduloasă. Ei infractorii, le tulburau liniștea. Și-atunci, când puneau mâna pe ei, să-i menajeze?! Injuria nu lăsa urme decât în suflet și nu putea constitui subiectul unei expertize, așa că varsă pe ei vorbe de ocară, răcorește-te, oștean supus, la rândul tău, căprăriilor, acum tu ești cel tare, descarcă-ți oful, ranchiuna, ce dacă ești profesor ori inginer, trădătoru-i trădător, cu toții intră în aceeași oală, bălăcăreala-i colectivă, doar că școliții tac, icnesc și tac pe când ceilalți se iau în gură, comentează, irită și primesc bătaie cu toptanul. Lovește-l, dar să nu vadă nimeni, și-n locuri în care nu rămân urme. Înfundat, să scoți

icnete de plăcere. Decât să plângă mama... Logică simplă, aplicată ostăşeşte.

Nu, acum străbat curtea, mârâie doar înjurături. Ți se înfioară pielea de ce ți-e dat să auzi din gura acestui om. „Las' că ajungem îndată în scară și-ți fut un pat de armă pe cinste, să nu mai faci tu bot de intrigat”. Se ține de cuvânt și de cum au ajuns în casa scării, îl izbește cu nădejde cu obiectul promis încât crede pentru moment că i se dezbină osatura.

La corpul de gardă atmosfera era tensionată. Căpitanul era plecat cu colonelul, iar șeful brigăzii venise intempestiv în control. Sergentul nu se pronunța în nici un fel. A înregistrat câteva date sumare, n-avea nici o pornire arțăgoasă, prezența colonelului îl marca, nu voia să riște greșind, de unde și duhul blândeții în comportament. Doar însoțitorul, ținăul brunet, îl privea neiertător. De ce îi fusese teamă nu scăpase; neinspirat, sergentul l-a predat aceluiași soldat pentru a-l escorta într-un loc anume. Au coborât scările întortochiate înspre demisolul clădirii, apoi au luat-o pe un hol vag luminat. Presentimentul a ceva rău îl alarma față de prezența celui din spatele său. După câțiva pași, acesta s-a dezlănțuit: „Și zici că te visai în Occidentul ăla unde câinii umblă cu covrigi în coadă, ai?! Te vedeai lăfăindu-te în belșug. Și când colo, ioc. Dac-ar fi după mine, belciuge în nas v-aș pune, mama voastră de lepădături. Trădători ordinari! Mă bestie, pentru alde voi îndurăm noi frig și mizerie, tuvă...”

Omoplatul i-a fost străfulgerat de o durere ascuțită. N-a avut când să-și mai ducă mâinile în față, tâmpla i s-a izbit de ceva tăios și o lumină orbitoare a explodat, în urma căreia s-a făcut un întuneric dens.

II

Destinul, doar el determină ca viețile anumitor oameni să se apropie în virtutea afinităților pentru a rămâne alături de vremelnici și să iște ceea ce numai cei animați de crez și ambiție pot s-o facă; o confrerie în ideea a ceva superior.

S-a petrecut așa ceva la Năruja, localitate care, grație așezării sale binecuvântate de natură, căpăta de la o zi la alta aspect vilegiaturist. Îndeosebi oamenii de afaceri prosperi, dar și artiști, cei din urmă cuceriți de spiritul locului, cumpărau case vechi la prețuri derizorii, case de pe vremea imperiului, ridicând în locul acestora superbe vile ori căsuțe cochete cu arhitecturi ciudate.

Îndeosebi în perioada de formare a artiștilor, chiar și după întâile succese, aceștia se dovedesc camarazi de excepție, animați de altruism, voieșie și muncă. Doar când greaua mantie a gloriei îi îmbracă, începe pentru ei cu adevărat însingurarea față de confrăți. Devin respectați, nimic a zice, dar se izolează prea de timpuriu pe insularul lor soclu.

Povestea de față nu cuprinde însă succesul nici unuia dintre protagoniști, ci doar frenezia și nebunia muncii lor din vremea Nărujei. Printre ei se

afla și un evadat al existenței obișnuite căruia, am văzut în paginile anterioare, i-a fost aplicată o corecție zdravănă pentru a-i veni mintea la cap dar, acesta, din contră, s-a înhăitac cu o șleahță de artiști ce nesocotesc canoanele comportamentului obișnuit. De altfel, el a fost acela care s-a retras primul la Năruja. Dar până să o fi făcut, trecuse peste el o revoluție. Țara s-a clătinat din temelii, fosta orânduire autarhic-totalitară s-a prăbușit incredibil, asemenea unui castel din cărți de joc. La început, prins în iureșul spectaculoaselor schimbări, s-a implicat cu patos. A pus umărul cu nădejde acolo unde considera că e mai greu; temelia trebuia durată trainic. Când mascarada a ieșit în vileag, s-a retras dezamăgit, alegându-se, totuși, cu o bună cunoaștere a fenomenului postrevoluționar. Avea calitățile unui bun analist care n-ar fi iertat nimic și ar fi mers până la rădăcina răului. A refuzat cu amabilitate colaborările propuse de publicații de primă mână. Antrenate de furtună, gunoaiile umane nu s-au mai așezat, așa după cum ar fi fost firesc, ci persistau la „înălțime” în virtutea iscării artificiale de noi și noi furtuni de către cei interesați. Eroii revoluției putrezeau cumiști sub cruci de marmură albă învelite în eșarfe tricolore. Din corul celor porniți inițial să-i răzbune, acum se auzeau tot mai sporadic voci. Într-o bună zi probabil că vor amuți cu totul. A plouat cu promisiuni încât, dacă acestea ar fi fost împlinite, nici în rai nu ar fi fost mai bine. Așa se conturează istoria, cu linii nesigure, bătătoare.

Retras din vârtoarea socială, ducea o existență singulară, preocupat de lecturi și meditație. Nu cultiva polemicile, frustrându-și astfel detractorii de plăcerea unei dispute spre hazul cititorilor. În schimb își cultiva grădina care-i prilejuia plăcute momente de reculegere. Firea sa nu avea nimic în comun cu discursul pompos și demagogic al politicianilor, cu exprimarea ritoasă a celor care își dau cu părerea de la o înălțime pasămite inaccesibilă altora, nimic din obsesia mercantilă a comerciantului. Nu voia decât un acoperiș, un prieten, atât de rar în asemenea vremuri, în care, grație unei libertăți îndelung râvnite, pofta de înavuțire și parvenire primau la covârșitoarea majoritate. Prefera să fie un paria în vremuri improprii eticului decât un susținător al abuzurilor.

După ce și-a pierdut mama, simțindu-se singur și demobilizat, obosit și dezamăgit de societatea a cărei oameni se încrâncenau în cea mai murdară întrecere, în semn de protest, s-a retras, așa după cum s-a mai menționat, la Năruja, cumpărându-și o casuță la marginea localității. Încercările prin care a trecut și-au lăsat amprenta asupra fizionomiei sale prefigurând premature riduri. Crestată adânc, tâmpla îi dădea aerul unui bărbat misterios trecut prin încercări pe care, pentru a nu cădea în bravadă, le tăinuia. Firele argintii, ce-i năpădiseră părul bogat, îi confereau farmecul bărbatului aflat în floarea vârstei, la întretăierea dintre deplina vigoare fizică și maturitatea

spirituală. Simțea funciar nevoia consolidării eului, a autocunoașterii după ce, în inconștiența tinereții, a crezut că totul constă în lumea exterioară. Se mulțumea cu puțin, nu visa averi ci doar liniște și însușirea unui altfel de alfabet fără de care știa că ar rătăci mereu prin paginile răvășite ale vieții.

În acea vară, când deseori se aventura în îndelungi plimbări în partea muntoasă a Nărujei, l-a întâlnit pe Isidor Isăilă în vreme ce schița Statuia Fecioarei, cum numeau localnicii sculptura a cărei istorie tragic-misterioasă constituie subiectul altei povestiri. Firesc, au intrat în vorbă, nu expeditiv, găsind că, pe măsură ce discutau, sfera curiozității reciproce se lărgea. Ziua au sfârșit-o la Terasă, grădina de vară a fabricii de bere, la adăpostul umbros al platanilor.

Deși a plecat să cucerească Bucureștiul, acaparată de spiritul locului, Isidor Isăilă a închiriat o cameră și un atelier în Năruja. Mai mult decât atât, a invitat printr-o scrisoare un coleg, bun amic, care într-o săptămână a poposit și el. Pictorii s-au pus asiduu pe muncă, făceau schițe, pictau ca în transă. Există o emulație între artiști mai ceva ca la sportivi. Poate pentru că ei, artiștii, sunt cei mai ambițioși oameni. Altfel de unde ar rezulta rafinamentul, superioritatea? Și toate acestea doar în condițiile în care posedă talent, în lipsa căruia, totul este de prisos. Noul venit, Mircea Soavă, ademenise la rândul său un poet, pe Irinel Iacov, proaspăt laureat al unui concurs literar bine

remunerat, care remunerare i-a permis măruntele cheltuieli de întreținere de la Năruja.

În fiecare seară veneau direct la Terasă cu șevalet și hainele pătate de uleiuri, adevărate tablouri ambulante, cum îi șicana Vlaster Vlasin – iată, a sosit momentul deconspirării personajului principal. Era un ritual zilnic și, încălziți de bere ori vin, își treceau în revistă bilanțul zilei în curs, apoi își încrucișau spadele spiritului într-un duel îndelung disputat. De fiecare dată triumfa ideea întru a cărei victorie aduceau argumente peste argumente până la relativa lămurire a aceea ce constituia mobilul disputei. În principiu, mobilul era identificat fie în poezie, pictură, sculptură (ambii pictori și sculptau) și chiar dacă nu era nici un reprezentant al muzicii (doar Irinel Iacov cânta amatoristic folk la chitară), se foloseau pe rând de ea întru întărirea argumentației lor. Mai exact spus, întărirea a ceea ce le unea pe toate. Consătenii asistau uimiți la ceartă, cum credeau ei că e. La fel de uimiți rămâneau când, finalul disputei se lăsa cu îmbrățișări, cu accese de generozitate, fiecare voind să pluseze cu o sticlă de vin, băutura lor preferată, deși Terasa era renumită prin berea oferită.

În a doua parte a verii, prin eforturile organizatorice ale lui Vlaster Vlasin, sala mare a casei culturale din localitate a găzduit expoziția realizărilor plastice de până atunci. Doar cu asemenea ocazie s-au debarasat de hainele lor de lucru punându-se la costume în care rămâneau stingheri, trăgând mereu de nodul cravatei pentru

a-l slăbi. I-a prezentat Vlaster Vlasin, a recitat din poemele sale Irinel Iacov. S-a lăsat cu chermeză. Aducându-se vorba despre Statuia Fecioarei și despre misteriosul mormânt din apropiere, Vlaster Vlasin le-a făcut cunoscut faptul că s-a scris o povestire pe care, având-o, le-a împrumutat-o. Așa se face că în luna septembrie a aceluiași an m-au invitat la Năruja. Este, de altfel, vremea să lămuresc onoratul cititor despre cum am reușit să mă insinuez în gândurile, în amănunțele vieții lui Vlaster Vlasin. Simplu. M-am împrietenit cu el la Năruja și, printre multe discuții purtate, mi-a destăinuit prin ceea ce a trecut în ultimii ani. Ceea ce am admirat cel mai mult la el a fost felul în care a reușit să se sustragă din chingile unei vieți silnice, mereu trădătoare față de el, alegând Năruja ca pe o făgăduință a libertății. Dincolo de destin, în croirea unui anume fel de a fi, își are implicare și firea noastră întru a cărei exprimare e nevoie să eludăm barierele convenționalului. Îndeobște, artiștii par a fi frunze purtate de vânt, doar pentru că se lasă antrenați pe moment în trăire dar, în același timp, nu uită nici o clipă de menirea lor folosindu-se de tumultul în care, în virtutea setei de cunoaștere, deseori se aruncă orbește cu capul înainte. De acolo își extrag ei seva artei. Un ochi veșnic treaz și înfometat surprinde ceea ce se întâmplă în preajma lor.

Mi-am prelungit șederea bucurându-mă de o companie cum numai ei, artiștii, știu să o întrețină. La propunerea gazdelor mele, într-o noapte cu lună plină, am mers la statuie. Acolo am păstrat un

moment de reculegere. Printr-un simțământ consimțit deopotrivă, acesta s-a prelungit minute în sir. Imensitatea nopții, adâncă tăcere, statuia vag umbrită de frunzișul care foșnea ca o părere, movilița din luminiș străjuită la unul dintre capete de crucea cu vopseaua scorjită și câte altele n-au contribuit la încărcătura momentelor care se prelungeau, acutizând simțurile spre o culme pe care viața și moartea se îngemănau dând amploare și sens nebănuit. Extazul vinului, impulsurile hedoniste, râsetele, cochetăria cu frumoasele femei care ne-au însoțit, toate s-au răstălmăcit, fără însă a dispărea cu totul, între perspectiva de amploare deosebită, nesperată, în care menirea artistului era relevată în așa fel încât noi, trăitorii acelui moment de extaz și revelație, ne-a schimbat pentru tot restul vieții între slujitori fideli ai artei iar pe fete admiratoare fără cale de întoarcere ale acestora. Jurăminte de jertfă pe altarul artei s-au făcut neconținut între fața mormântului, a statuii și nu era glumă ori teatralitate. Dimineața ne-a surprins acolo, în plină orgie spirituală. Buchete peste buchete de flori de pădure au fost așezate la statuie și cruce. Atunci s-a luat hotărârea întemeierii coloniei artiștilor de la Năruja. Se conturau întâmplări cum nici în visele mele cele mai optimiste nu s-au întrezărit. Doar că pentru mine era prea târziu. De-acum mă legau prea multe fire de orașul- capitală. Mereu neatent la vicleniile vieții, mi-am pierdut iarăși libertatea de care are atâta nevoie artistul. Când am conștientizat acest

lucru, era prea târziu. Mă cufundasem în ambianța citadină precum în nisipurile mișcătoare. Aglomerarea umană, preocupările de zi cu zi, perceperea trecerii timpului într-alt fel, fără să fi reușit să esențializez ceea ce aveam în intenție, iminenta implicare în viața socială (reviste, edituri, cenacluri, lansări de carte), toate acestea mi-au confiscat prilejul meditațiilor. Aflat iarăși în raiul în care îmi petrecusem tinerețea, am trăit recrudescența nevoia hoinărelilor de altă dată. O vor face alții, îmi ziceam, de aceeași structură sufletească. Era și nu era o împăcare.

HAITA DE CÂINI

În scrisul său nu se întrezărea nimic spectaculos. Poare doar cel ce s-ar fi plecat pe îndelete asupra textelor sale ar fi perceput, pe alocuri, unele zvâcniri reprimite de îndată de o linearitate care descuraja continuarea lecturii. Criticii îl evaluaseră drept un autor mediocru și cariera părea a-i fi bătută în cuie.

Mult mai târziu, când s-a publicat o parte din scrupulosul său jurnal, cei interesați au putut afla de faptul că el conștientiza inspirația stăvilită anevoie undeva-n adâncul ființei sale. Uneori, aceasta dădea semne de răzbatere înspre foaia albă, moment în care fraza suferea o sensibilă animare dar, parcă emoționându-se de propria-i izbândă, retracta lăsând textul banal și livresc, prea sărac în mesaj pentru ca să frământa conștiința cititorului. Surprindea consecvența a cărei urmare, contrar așteptărilor, nu ducea la nimic nou, persistând monotonia și vaga senzație de produs în serie. Spunând astfel, nu fac referire la faptul că ar fi reluat mereu aceeași temă. Desigur, acesta diferea, doar mijloacele de redare se asemănau, de unde și impresia că ar mai fi scris ceva similar și că s-ar repeta. Și, ceea ce este iarăși ciudat, deși era vădit

că îi stătea la îndemână un vocabular bogat, lăsa impresia unei sărăcii lexicale. Se știe însă că marile talente creează admirabil chiar și cu un bagaj de cuvinte restrâns. Să ne amintim de Paganini, ce minuni a săvârșit doar cu o coardă!

Trăia cumpătat, singurul său venit constant fiindu-i asigurat de articolele scrise pentru un cotidian aflat în pragul falimentului. De altfel nici nu era pretențios; se mulțumea cu ceea ce se putea. Nu simțea nevoia să facă o figură aparte prin vestimentație ori prin alte mijloace de epatare și tocmai de aceea era el.

Din aceleași pagini de jurnal reieșea modalitatea în care-și concepea scrierile. Se plimba îndelung, neluând în seamă capriciile vremii, străbătând zeci de kilometri. Apoi, când totul era organizat mental, se așeza la masă și punea totul pe hârtie elaborând întregul. Ajunsesse de-acum la o etate în care îndeobște nu se mai pot produce schimbări de fond ale stilului. Mare a fost însă mirarea criticilor și a cititorilor când a apărut în librării noul său album de proză scurtă care a surprins prin debordanța și siguranța textului, ținând intriga, dialogul, tensiunea redării, umorul, cheia finală într-un registru abil stăpânit.

Câtva timp s-a făcut o tăcere nefirească. Ce să mai spui despre un autor pe care l-ai catalogat într-un anume fel? Să te dezici? Au spart gheața cei ce n-au scris niciodată despre el, îndeobște criticii tineri. Apoi, cumiți, ceilalți și-au schimbat atitudinea dând Cezarului ce este al Cezarului. De

altfel și omul suferise schimbări. Din cel reținut și neîndemânatic în exprimare devenise sigur pe el, debordând o anume suficiență, etalând cu o ușurință de invidiat variatele sale cunoștințe pe care le îmbina iscusit cu butade și calambururi. Dovedea înțelegere față de aproapele său, nu-și dădea cu părerea decât atunci când existau judecăți irefutabile. Respira aerul împăcat al celui ce, trudind îndelung, citind tomuri de cărți, i s-au relevat pe rând cotloanele în care stătuseră ascunse tainele ce dau cheia scrisului și acum își savurează reușita creației după atâtea băjbâieli și precipitări. Era invitat să facă parte din jurii naționale, ținea conferințe. Firesc, deodată cu zvâcnetul valoric a sporit și numărul detractorilor săi, dar nu mai conta fiindcă aceștia, în felul șoriceilor din jurul unui imens calup de cașcaval, ciupeau mărunț, neesențial în contextul personalității sale ce domina imperios.

Paginile aceluiași jurnal dau în vileag ceea ce a condus la răbufnirea talentului ținut până atunci în stare de latență, asemănător apei dintr-o calotă de gheață lipsită de razele unui soare tropical.

Iată însemnarea acelei zile:

Ca de obicei, m-am plimbat pe câmpul dinspre Soceni. Pierdut în reverii, nu am prins de veste când amurgul pogorâse, așa cum o face el în zilele de toamnă fără îndelunga anticipare din timpul verii. În dezmeticirea-mi tardivă, n-am știut pe moment dacă în realitate, ori în coșmar o haită de câini căuta să mă înconjoare viclean lătrând și mârâind agresiv. A urmat o scurtă răfuială. Nu

cred ca până atunci să fi avut cunoștință de faptul că în asemenea împrejurări nu trebuie să-mi las spatele descoperit. Știam însă că în direcția în care mă retrăgeam cu precauție, apărându-mă îndârjit de râznetul boturilor lor puse pe sfârtecat, e un pârâu. Rânduri de sudoare mi se prelingeau pe șira spinării. Dădeam de zor din mâini simulând că-i lovesc aprig, deși n-aveam nimic în ele. În fața mea, în semicercul format, se postaseră cei mari, vreo trei-patru. Ceilalți, câți or fi fost, se pierdeau în întuneric. Obosisem, dar intuisem că la început, ar fi făcut cerc în jurul meu, apoi l-ar fi strâns până m-ar fi sfâșiat. Însă, ca prin minune, am simțit sub tălpi moliciunea bălăriilor de pe mal; scăpasem.

Fluiereturi și glas omenesc a răzbătut din hărmălaia lătrăturilor, și, de îndată, potăile, pe rând, s-au furișat topindu-se în întuneric. Brusc, un fascicol de lumină m-a orbit. După ce, în scurt timp, acesta s-a retras, în zare s-a prefigurat conturul unui bărbat care tocmai își retracta un gest belicos.

— Ce faci, bădie?

— Mă mai întrebi? i-am replicat cu voce de om sfârșit. Era să mă sfâșie, potăilei. De ce dracu' nu-i stăpâniți?

Mi-am dat seama că e cioban. De altfel se auzeau și clopotele turmei.

— Nu-nțeleg, a reluat el mirat, numa' la lup se dau așa. Măi, măi, te nărujeau și-ți făceau pielea harcea-parcea. Ești norocos cât încape, omule. Cu mâinile goale să te ții la patrusprece câini?!

Abia în acea clipă m-am simțit cuprins de ghearele fricii. Nu prea știusem niciodată cum e cu adevărat. Ciobanul și-a dat seama că nu mai are cu cine vorbi și l-a înghițit și pe el noaptea. Mădularele-mi tremurau amarnic, iar transpirația continua să curgă de zor pe mine. După câțiva pași făcuți la întâmplare m-a străfulgerat, e dificil de spus ce anume, durere, dar nu numai, ci și ceva din furnicătura pe care o simți când stai mult pe un picior care îți amortăște, din iritarea provocată de o gădilătură survenită neașteptat. M-am lăsat pe o parte în miriștea câmpului. Să fie moartea? m-am întrebat cuprins de cele mai neliniștitoare gânduri. Am zăcut o vreme. Apoi mi-am revenit. M-am ridicat și orientându-mă după puzderia luminilor orașului, am luat-o într-acolo.

Se petrecea ceva nou în mine. Când am ajuns acasă, m-am simți cuprins de o liniște profundă. Era ceva asemănător suprafeței unui iezor dintr-o căldare muntoasă, netulburată de nici o pală de vânt. De parcă toate problemele de viață s-ar fi concentrat într-un punct care s-a tot micșorat până la dispariție, după care n-a mai fost decât împăcarea. Mi-am luat pe rând cărțile publicate și am citit la întâmplare fragmente din ele. Nu-mi mai convenea nimic. Frazele-mi păreau lungi, încâlcite, lipsite de coerență. Acum le reformulam în minte simplu, firesc, sintetizându-le înțelesul, alminteri lălâu, în câteva cuvinte ce mi se orânduiau fără efort ori poticnire. Dar n-am mai apucat, pentru că am adormit îmbrăcat și nu m-am trezit decât după

vreo treizeci de ore de somn de piatră. Mă simțeam bine acum. Nou născut, nu alta...

Turnura creației sale a suscitât mult interes. Criticii, eseiștii, psihanaliztii, antropologii au făcut numeroase presupuneri și considerații în legătură cu imprezibila mutație valorică a scrierilor sale. Tribulațiile mergeau, de la supoziții puerile, până la unele care veneau în tangență cu adevărul. Fiind adeseori interviuat, întrebarea care i se punea de regulă era cea care viza motivul care a dus la impetuoasa și neașteptata sa devenire în vârful ierarhic al scriitorilor naționali. Răspunsurile sale nu lămureau nimic, făcând să sporească misterul.

Impulsionat de conștiința menirii sale, muncea cu elan. Drepturile de autor i-au permis să aibă parte de o cabană cochetă, cu o arhitectură ciudată, amplasată într-o zonă pitorească, aflată în apropierea orașului, acolo pe unde trecuse ani de-a rândul în virtutea plimbărilor sale zilnice. Trăia în bună înțelegere cu o femeie devotată și ea literaturii, Lavinia, care era întâia cititoare a cărților sale și care veghea discret asupra ambianței propice scrisului său, căci era mânat de avântul unor lucrări de amploare. Pe timpul iernii se retrăgea în cabană și lucra cu râvnă. Primăvara își relua plimbările solitare, pe chip revenindu-i culoarea sănătoasă a celor ce stau în aer liber.

Ani buni lucrurile au decurs în felul acesta. Cititorii săi fideli, nu puțini la număr, așteptau cu nerăbdare apariția în librării a noi volume care, grație prolificității sale, nu întârziiau. Se înzestraseră

cu o mașină modernă pe care o conducea Lavinia. La cel mult două săptămâni poposeau în capitala provinciei unde vizitau galeriile de artă, colindau prin librării complăcându-se în incognito și vorbindu-și de rău cărțile, ceea ce a atras în câteva rânduri oprobiul unor cumpărători.

Primul semn al schimbării sale a putut fi semnalat atunci când, într-o iarnă, a fost văzut bătând dealurile din jurul cabanei, tot mai neîngrijit și deprimat. De atunci deringolada sa a înaintat de la o zi la alta.

Același jurnal, fără de care acest caz ar fi rămas nedeslușit, vine și lămurește întrucâtva.

6 ianuarie 198-

Deși e iarnă, de trei zile colind dealurile înzăpezite din preajmă. Dacă ieri și alaltăieri am mai tras nădejde, acum știu că totul s-a terminat; n-o să mai pot scrie decât mult sub valoarea mea de până acum. Toată ființa mi s-a umplut de o nesfârșită tristețe. Când am intrat în cabană, spre seară, Lavinia a rămas uimită. Cred că aveam o înfățișare de om sfârșit. Nu i-am spus adevărul, pretextând o indispoziție. Știu că mă va părăsi. Dacă nu din proprie inițiativă, o s-o determin. N-aș suporta să fiu compătimit în agonia mea.

Așadar, acum trei nopți m-am visat pe câmpul în care cu ani în urmă dădusem lupta cu haita de câini. De data aceasta era o lumină ireală, ca de lună plină, deși aceasta nu se vedea pe cer și ei, câinii, veneau spre mine scâlâmbându-se-n mișcări

ghidușe și molatice, cu boturi a zâmbet; câini în toată firea dați în mintea cățeilor. M-au împrejmut, mârâind a joacă și hârjoană, prinzându-mă de haine, de mâini, simulând agresivitate, trăgând moale, cu dinții, de călți. Izbitori, schelălăit: ciobanul, același, lovea furios cu bâta sa. „Firea-ți ai dracului de potăi nenorocite, vândop cu zăr și urdă și voi vă ploconiți unui străin”. Cu cozile-ntre picioare s-au furișat în direcția dăngătelor de clopot. Omul m-a privit o vreme acuzator, apoi a avut o mică tresărire, de parcă ar fi vrut să vină la mine dar, în cele din urmă, aruncându-mi o căutătură rea a plecat. Am luat-o înspre oraș. Simțeam cum ceva în mine se vlăguia. Totul îmi părea fără sens, chiar și Lavinia nu mai era decât o iluzie. I-a făcut plăcere să stea în umbra unui romancier cu faimă. Am fost un izvor în jurul căruia a fost multă verdeață și forfotă. Acum, că izvorul a secat, totul va dispărea, se va veșteji.

Pădurarii, ciobanii și braconierii l-au mai văzut o vreme prin acele locuri tot mai zdrențăros, gârbovit și sălbăticit. Câinii, de cum îl simțeau, lătrau schimbat, schelăiau în loc înfricoșați și totodată, ca într-o zvâcnire de orgoliu, făceau câțiva pași în direcția atacării, revenind pe vechiul loc umiliți, cu coada între picioare.

Nu se știe cine și în ce împrejurări, probabil la bufetul din Năruja, satul de la poalele dealului, pe care se afla cabana, îl poreclise omul-lup. Se pare că tot acolo vânătorii povesteau intrigați (dar

câte nu povestesc ei?!) cum un lup mare și sur
dădea târcoale cabanei. Își descărcau armele în
strania jivină dar aceasta, cu un plus de agilitate,
dispărea mereu la timp în desigurile pădurii. S-a
mai spus că Lavinia s-ar fi întors pe timpul verii
și că ar fi fost văzută alătura de acel lup. Așa
ceva, într-adevăr, e greu de crezut. Dar...cine știe!

Este important că domnul Mihai Moldovan scrie la Oravița, că este, în Banatul de munte, un remarcabil activist cultural care ne face să ne amintim că despre aceste locuri au scris roman Virgil Birou, Damian Izverniceanu, Ion Arieșanu, Ion Marin Almăjan – autori pe care, dintr-un motiv sau altul, critica nu-i numește decât rar și cu prudență. Prozator al marginilor, Mihai Moldovan redescoperă locuri și oameni fără de care Banatul ar fi mai sărac.

Mă bucur că editura doamnei Nina Ceranu, – și ea o autoare a obiceiurilor și moravurilor dintr-un ținut bine marcat și așa – îl propune cititorului.

Cornel Ungureanu

Zăvorât într-o modestie care distonează cu zarva orgolioasă, locvace a literaților, și plimbând în lume o delicatețe care, inevitabil, se răsfrânge ca un curcubeu peste lumea prozelor sale, Mihai Moldovan desfășoară o caligrafie molcomă, trenantă, îmbibată de tristețe, culegând gânduri obosite, sfășâind – cu „pumnalul destinului” – perdeaua de iluzii. Această proză „minoră”, vorbind despre neputința evadării din prizonieratul apatiei, rătăcind „dincolo de oameni” nu eșuează însă în solitudinea neagră. Singuratici, înfrânți, eroii săi caută „alintul plăsmuirilor”. Gospodărind proiecte ambițioase la Oravița, încăpățânându-se să scoată o revistă, prozatorul (proprietar peste un topos: Năruja) nu s-a bătut și pentru propria-i mediatizare; nu hărțuiește criticii și nu asaltează redacțiile. Izolat, într-o vreme în care spiritul de gașcă încropește, sezonier, cu febrilitate și voioșie, ierarhii de cartier, refuzând spectaculosul, Mihai Moldovan anunță „zvâcnetul valoric”. Credem în destinul său literar, temeinicit trudnic, departe de goarnele unei publicități mincinoase. Prozatorul se construiește răbduriu. Așteptăm erupția

Adrian Dinu Rachieru

ISBN : 973-9479-33-2

STATUIA DIN VALEA TĂCERII

*Există întotdeauna ceva
adevărat în lucrurile
imaginare.*

Fernanda Pivan

Acum locuiesc în capitală, un oraș, ca mai toate metropolele lumii, agasant în care, de cum am ajuns, am avut senzația că nu o să mă acomodez. Simțeam cum personalitatea parcă mi se dispersează, cum conceptul despre viață, atât de greu dobândit, se clatină.

Deși strămutarea mi-era pecetluită, într-o păguboasă dedublare, în mine mijeja tainic speranța de a nu mă mai obișnui nicicând și de a veni ziua în care voi reveni la dealurile și văile între care îmi durasem crezul existenței.

În deruta acestui început, pe nesimțite, în singurătatea mea și-au găsit loc câteva persoane față de care, grație preocupărilor comune, am nutrit simpatie, ceea ce a făcut ambientul mai suportabil. În timp a rămas doar nostalgia tot mai estompată față de locurile și vremea în care îmi croisem mental viitorul ale cărui repere în traiectul trecerii vremii sunt, iată, de-acum depășite și, din păcate, doar parțial împlinite.

În speță, cu totul altceva voisem să relev, dar se pare că micile alunecări în digresiune sunt, de cele mai multe ori, greu de evitat. Era, mi-amintesc, una dintre acele zile fade în care totul îți este potrivit, nimic nu se leagă și cu greu te poți susține până și pe tine însuși. Căzuse întâia ploaie a toamnei, orizonturile erau prăbușite și o povară greu de numit îmi apăsa cugetul. Mă aflam în apartamentul meu situat la etajul al șaptelea și mă pendulam din bucătărie în balcon și viceversa, negăsindu-mi niciunde locul. Îmi rătăceam privirea peste cotoarele cărților ce înțesau pereții, răsfoiam la întâmplare ziarele și revistele cumpărate dimineața de la debitul din colț. Atenția-mi adera cu dificultate la text. Doar când, la nimereală, a întâlnit numele orașului meu de baștină, aceasta s-a înviorat. Era conținut în anunțul unei excursii. Deși în acea vreme eram copleșit de preocupări, într-o pornire de nestăvilit m-am decis să mă înscriu. Așa se face că am ajuns iarăși pe meleagurile zvăpăiatei mele tinereți.

Când am poposit în oraș, am cerut atât ghidului, cât și grupului să facem o abatere de la traseu, cale de vreo zece kilometri, în schimbul unei surprize. Spre satisfacția mea, cu toții au acceptat. Ne-am oprit înspre izvoarele acelei văi, atât de familiare mie, unde ni s-a înfățișat luminișul în care se profila o moviliță. Crucea de la extremitatea acesteia lăsa de înțeles că este vorba despre un mormânt. În apropiere, vag acoperită de ramurile copacilor, lângă un izvor amenajat, impresiona

prezența unei statui ce înfățișa o fecioară. Lăsând la o parte întregul ca formă, ceea ce atrăgea atenția de îndată erau ochii. Artistul îi realizase în așa fel, încât te așteptai să clipească în orice moment. Crucea vopsită în alb, statuia de marmură de aceeași culoare se detașau pe fundalul ierbii reînviată. Adăsta un aer aparte, măreția și totodată tristețea a ceva apus, impresie la care își aducea contribuția și lumina acelei zile de sfârșit de septembrie, asemenea unei pulberi aurii ce se cernea peste copaci și pajiște într-o părelnică irizare. Ambianța locului redeșteptase în mine noianul acelor întâmplări peste care, iată, vremea așternuse o vagă uitare.

O emoție neașteptată îmi ștrangula vocea, așa că am amânat ceea ce intenționasem să relatez grupului, răstimp în care încercam să-mi recâștig stăpânirea de sine. Gândurile-mi zbughiseră în căutarea în timp a Zenobiei de care, de ani buni, nu mai știam nimic. Ceea ce era cert și totodată întristător, e că pusese capăt devenirii ei artistice. N-a avut, se pare, tăria asumării destinului de creator supus atâtor renunțări în detrimentul unei vieți obișnuite. Un remarcabil talent pliat, din păcate, pe o voință de plastelină, pe o fire labilă expusă tentațiilor cotidiene.

Eu trăiam tot singur întrucât simțeam funciar că dacă aș fi acceptat compania pe viață a unei femei, n-aș fi făcut decât să amăgesc, purtând vina morală a ceea ce avea să urmeze. Poate cu

Zenobia altfel ar fi stat lucrurile, dar n-a fost să fie...

S-au așezat în jurul meu. La început încă am mai avut trac, apoi am lunecat tot mai mult spre miezul povestirii terminând în vervă. Dacă e să mă iau după liniștea care s-a lăsat – doar o ghionoaie mitralia în rafale coaja copacilor din preajmă – cred că i-am prins în vraja celor spuse. Sfârșisem, dar nimeni nu se mișca, nu vorbea. O doamnă-și trecea discret colțul batistei la coada ochiului, alta ofta înăbușit. Erijându-mă pentru prima și ultima dată în decursul acestei excursii în ghid, am anunțat că peste zece minute plecăm. Voiam să rup cumva tăcerea ce se înstăpânise. În mine se iscase și acum creștea spre izbucnire ceva ce putea fi plânset ori râset nervos. Mi-am mai rotit o dată privirea căutând, cum s-ar spune, să fixez totul pe retină. Mi-era dor de schit, de cărările ce urcau înspre el, de pustnicul Nicodim care, în cazul în care ar mai fi fost în viață, ar fi avut o vârstă venerabilă. În acel moment am avut presentimentul că nu o să mai ajung niciodată pe-a-colo în pofida faptului că mă aflam la doar jumătate de oră de acel loc.

Am mers la izvorul de la marginea luminișului. Nu mi-era sete, dar am mai băut o dată din apa aceea cu gust de negăsit într-altă parte, m-am închinat atât în fața statuii cât și a mormântului, le-am fotografiat și, sub stăpânirea sentimentului de tristețe pe care-l încerci când te desparți pentru multă vreme de cineva drag, m-am urcat decis în autocar fără a mai privi în urmă.

*

Atunci am recurs la o redare succintă a întâmplărilor care m-au avut în mijlocul lor și în urma dramatismului cărora au rămas mărturie statuia și crucea. De data aceasta voi fi mai cuprinzător.

Pe Zenobia am cunoscut-o cu numai câteva luni de zile înaintea antrenării noastre în poveste. N-aș putea să surprind momentul ca atare. Ceea ce este sigur, e că mi-a atras atenția prin faptul că trecea pe stradă, mereu singură, mergând invariabil pe partea dinspre carosabil a bordurii trotuarului. Părea o singuratică, o nonconformistă, ceea ce îmi stârnise curiozitatea. Deși lăsa de înțeles că o interesam, o vreme, ținând cont de faptul că-mi promisesem să evit cunoștințe feminine care ulterior mi-ar fi putut cășuna neliniști, am stat în cumpănă dacă să întreprind sau nu o asemenea tentativă. În cele din urmă acest raționament nu a mai precumpănit. Avea, așa cum am mai spus, un comportament de-a dreptul ciudat. Erau zile în care nu aveai cum să-i aduci vreun reproș, modelându-și admirabil felul de a fi la situațiile care se iveau. Altfel, era imprevizibilă. Neașteptat, privirea, frumoasa-i privire se golea de expresie și căta spre o lume numai de ea știută. În asemenea stări devenea inabordabilă și nu-mi rămânea decât s-o las într-ale ei, alminteri aveam parte de replici acide. Dacă se nimerea ca în astfel de momente să fim în

oraș, pleca brusc acasă ori aiurea, uita ori nici nu catadicsea să-și ia rămas bun. Alteori, când eram pe munte, mi se sustrăgea în diverse chipuri rămânând într-un fel singură deși îi eram în preajmă. Între noi era un continuu joc al alternativelor. Mă imprimăvăra și mă întomna. Mă părăsea și revenea. Mă acuza și mă ierta. Vertijuri de stări care, fie mă înălțau celest, fie mă cobora în genuni. Mă decideam să nu o mai întâlnesc, pentru ca apoi să-mi dau seama că în absența ei, pentru mine nimic nu mai are sens. Concepeam patetice scrisori de despărțire pentru ca ulterior să le las în voia vâlvătăilor focului. Speranțele mureau și înviau. Mă copleșea cu atenție pentru a mă lăsa apoi pradă indiferenței.

„Ce e cu tine?”, o-ntrebam. „Nimic” răspundea cu o voce neparticipativă. Părea statuie. Chip de lut, vorba poetului. Uneori, fără nimic anticipativ, privirea i se anima de nuanțări imprevizibile. Întreg spectrul culorilor părea a se perinda prin irișii ei. Devenea irezistibilă dând sentimentelor mele aripi care mă ridicau necugetat, pentru ca apoi să cunosc umiltoarea senzație a căderii.

Îndeobște în ziua de duminică, lumea era a noastră, lumea în accepțiunea munților ale căror contururi se profilau când unduios când cu zvâcniri îndrăznețe în zarea din partea estică a orașului, pe a căror versanți hoinăream sub povara rucsacurilor. Se cuvine întrebarea, părinții ei îi îngăduiau asemenea libertăți? Cu un tată cinstit, elevat, umblat prin cele țări, întrebarea își pierde din

acuitate. Când a luat cunoștință de relația noastră, i-a cerut Zenobiei să-i intermedieze o întâlnire cu bietul Călin – cu mine adică – și când aceasta a avut loc, cu arătătorul în chip de sceptor m-a avertizat drastic: „Ea, și atunci sceptorul a vizat-o pe Zenobia, este lumina ochilor mei. Păgubește-mă de vedere și te voi găsi și în gură de șarpe. În cazul în care consideri că e și lumina ochilor tăi, acum și nu altădată, aveți permisiunea din partea mea să vă duceți unde credeți de cuviință”. Ulterior mi-am dat seama că între tată și fiică se înfiripase o regie de moment în așa manieră, încât nimic nu mi-ar fi lăsat de înțeles încropirea celor petrecute. Cert e că Zenobia se bucura de încrederea părinților.

Cum în intenția mea stă pe cât posibil detașarea față de lirism, în pofida faptului că structural sunt un contemplativ – deși am unele îndoieli în privința reușitei – mă văd pus în situația de a simula o oarecare indiferență părții în cauză. Lirismului, susțin o bună parte din critici, dar nu numai ei, dacă nu-i înserezi armături din ironie, cinism și fraze tăiate, se surpă în percepția multora. Când ceva anume se poartă, comentariile sunt de prisos. No comment, cum ar spune englezul.

Revenind la ideea de mai sus, eu și Zenobia așa și făceam; duminică de duminică ne lăsam seduși de chemarea tainică a munților din preajmă. Nebunia nuanțelor florale așa și pe dincolo, pete de soare bălțând verdele crud al luminișurilor, apusuri însângerate, veverițe sprintene, căprioare agile, liniște, versanți umbriți, adieri înmiresmate, steiuri

statuare, văi, cărării, drumeaguri, susur, foșnet, ciripit, huhurezat, boncăluit, fulgere, tunete. Câte și mai câte.

Decupaj: Vară, torid, soarele-n chindie. Foc în scripca greierilor. Îmbujorați de atâta umblet, prindem firul văii din amonte pe care-l străbatem înțețindu-ne pașii înspre tentanta Terasă din vecinătatea fabricii de bere. Am ajuns. Mese sub umbra unor platani maiestuoși. Ne așezăm. Alătura de noi, lângă bancă, rucsacurile par și ele a-și trage sufletul. Doi indivizi, căroro numai trei nu le mai poți spune, se grozăvesc cu un șarpe căruia, se înțelege, întâi îi scosese rădăcinii cu batista. Și-l vâra în sân, și-l încolăcesc pe după brațe. Bravi mai sunt! „Plecați dracului cu lighioana aia”. Gata de arțag, se întorc imediat să riposteze dar, la vederea hojmalăului care le vorbește, vitejia din ei dă degrabă înapoi, așa că Zenobia e scutită de continuarea așa zisei lor bravuri care și până acum a răvășit-o. „Puștiule, ia fugi și zi-le să vină îndărăt” spune el unui țânc ce se cară în toți copacii de le ies în cale. Acesta-și scapără picioarele. De îndată, cu o înfățișare de parcă ar fi fost surprinși asupra unui delict, spășiți cei doi se arată. „La dați-i drumul. Colo-n tufa aia. Așa. Să văd eu. Biineee. Acum valea cu voi” și în timp ce îi gratulează cu o înjurătură care, reprodusă aici, nu ar face bine cititorului, bate pe loc din picioare sporindu-le panica. Cei prezenți, nu puțini la număr, asistă cu zâmbet încurcat la succinta demonstrație de impunere a forței, de inducerea fricii.

Într-o margine, singur la masă, martor a tot ceea ce se petrece sub umbra platanilor, cu privire inexpresivă, un bărbat bizar. Bizar am zis. Iată-mă expus capcanei scriiturii. I se potrivește oare? Prima mea pornire este de a consulta DEX-ul; explicația e seacă și nu te ajută să vizualizezi. Hirsuții, acești oameni cu înfățișarea aducând adeseori a hălăciugă, au în ei ceva misterios. Ai convingerea că în tăcerea lor se ascunde o enigmă, în orice caz, un fapt care le-a vitriolat neașteptat existența și ei, ca formă de protest, se retrag din viață ignorând animația acesteia. Și atunci, în absența dorinței de penderie, își neglijează aspectul fizic căpătând, fără de voia lor, un aer pitoresc. Privirea, grație sufletului lor greu încercat, primește o străluminare aparte în vreme ce fizionomia are un nu știu ce în fața căruia ai pornirea de a te pleca, poate consecință a răsfrângerii sincerității lor față de intensitatea trăirii singulare izvorâtă din cine știe ce dramă pe care și-o tănuiesc. Recuzita literaturii clasice (oare numai ea?) m-ar îndemna să-i creionez aspectul exterior, lucru de care nu-mi dau seama ce pondere ar avea la înțelegerea acestui straniu bărbat.

E îmbrăcat în verde de sus până jos. Un verde pal, decolorat de soare și de ploi, de praf și mai cu seamă de trecerea timpului. Rucsacul, atârnat de speteaza băncii, abia dacă mai poți spune că a fost cândva verde. Faptul că în picioare poartă bocanci negrii militarești (sute de ostași munciseră acum câțiva ani pe platforma unui mare șantier din

apropiere) nu diminuează cu nimic impresia dominării culorii kaki. Pălărie tipic pădurească, după a cărei panglică e înfiptă pana unei păsări de pradă – iată, așadar, semnul (întâmplător?!) al cochetăriei. De sub sprâncenele-i stufoase și zbârlite privește egal la ceea ce se petrece în jurul său. E, în felu-i de a fi, ceva de parcă nu l-ar mai interesa absolut nimic. Stă acolo stingher, picat dintr-o altă lume, aflat acum într-un prizonierat față de care nu mai e nimic de făcut, de unde și ursuzenia în care pare să se fi refugiat ca-ntr-o carapace.

Iată însă că, surprinzător, dintr-o dată se petrece ceva; indiferența sa bate-n retragere, locul ei fiind luat de expresia cuiva care, văzând un lucru anume, rămâne într-atât de mirat, încât surpriza nu îi încapă în înțelegere răsfrângându-i-se-n uluire, într-o uimire scăpată pentru moment de sub stăpânire. Ochii săi invadați de mirare și întrebare se pironesc curând în tăblia mesei și numai arar, chipurile, ca din întâmplare, își mai trece privirea la masa noastră, parcă a se lămuri asupra faptului că nu e victima halucinațiilor.

Soarele stă să scapete, așa că punem mâna pe rucsacuri și ne îndreptăm înspre oraș. Pe drum, cu oarecare reținere și emoție, Zenobia îmi spune că a avut senzația că omul acela misterios a urmărit-o insistent cu privirea până la ieșire.

*

Vara-și drămuia zilele care de care mai plăcute. Ploua doar noaptea, ploi venite dinspre Mediterana cu mult alai, fulgere și tunete de ziceai că a început canonada unui război în urma căruia n-avea să mai rămână nimic. Trilurile păsărilor prevesteau zorile, soarele se zămislea anevoie dintr-o mare de cețuri învălmășite, pădurile fumegau agale și toate acestea îți lăsau impresia prosperității unui început de lume. Natura transversa inexorabila metamorfoză, veșmântul codrilor înclina de la o zi la alta înspre ultimul stadiu de verde de după care urma derularea orgiei pastelate ce eșua finalmente într-un ruginiu care, la rândul-i, se întetea până-n ultima nuanță posibilă.

În descinderile noastre pe munte, de cele mai multe ori ne abăteam la schitul durat la poala unor pereți stâncoși cât cerul, unde, ori de câte ori aveam prilejul, intram în vorbă cu pustnicul Nicodim care, gârbovit și hirsut, cu lumina ochilor asemenea unui licăr ce răzbătea din adâncuri, ne fascina prin simplitate și cumpătate, prin tot ce spunea. A ales, după cum ne-a mărturisit, ca mod de existență rugăciunea și meditația în solitudine, departe de amăgitoarele tentații lumești.

În drumul nostru, după ce treceam de cocheta localitate Năruja, cunoscută grație fabricii de bere fondată în urmă cu vreo două sute de ani, se deschidea o vale ce pătrundea îndelung și întortocheat între versanții munților carstici. Înspre izvoare, pe partea dreaptă, atrăgea atenția un susur de apă ce ieșea dintr-o țevă de cupru dintr-un

perete zidit în piatră prelucrată, al cărui aspect cristalin lăsa de înțeles că vine din inima muntelui. Deasupra acesteia, fixată-n zid, o placă de marmură purta o inscripție, un nume de femeie care a viețuit doar șaptesprezece ani, urmat de un text cu litere greu lizibile, degradate în parte de trecerea vremii. Lateral, de o parte și de cealaltă a peretelui, în cele două firide ogivale, de cum se desprimăvăra și până toamna târziu, puteau fi văzute vase cu flori proaspete. Așezate în unghi drept cu peretele, deasupra căruia se înălța falnic coroana unui brad, două bănci de piatră.

Locul avea ceva atractiv și în același timp misterios, simțindu-ne de fiecare dată cuprinși de o stare spirituală ușor exaltată, asemuindu-se, în parte cu împăcarea și pioșenia dintr-o biserică. Ne încercau fiorii promisiunii a ceva înălțător, o reverie aparte, chemarea a ceva din viață și, deopotrivă, de dincolo de ea ce zace undeva în străfundurile eului nostru.

Acolo ne-am destăinuit încercările noastre literare, patima lecturii, speranța tăinuită că într-o bună zi, grație inspirației și tenacității, vom scrie ceva esențial, relevând osebit un adevăr atât de la îndemână și totodată atât de greu de sesizat. Era bucuria regăsirii prin comunicare, acel duo-n gânduri și simțiri. Se întâmpla ca spunând lucruri aparte unui semen, îți spui ție însuși. În absența acestuia, n-o poți face niciodată. El, interlocutorul, prin simpla prezență iscă surprinzător în tine eliberarea frumosului lăuntric conținut în

exprimare. Ea scria în mare taină și nu mi-a arătat decât o mică parte. Puținul pe care mi l-ai citit, mi se dispersa în simțiuri sugerându-mi prin fluiditate imagini și sentimente surprinzătoare. Simțea cuvântul, zidirea sa în frază care erupea în percepția virtualului cititor, prin înțelesuri și sensuri izvorând unul dintr-altul. E ademenirea însăși care descătușează din latență, de cele mai multe ori fulgurant, iruperea artistică. Ceva în genul unui fulger într-o noapte smolită după a cărui încetare continui să vizualizezi o vreme feerice decupaje frustrate ale unei vaste priveliști prea bogate, prea ample și prea dintr-o dată pentru a te pătrunde deplin de ele, ori pentru a fi reținute în detaliu. Firesc, cu toate acestea incitau spiritual predispunându-ne la replici încărcate de înțelesuri. Ciudățeniile ei s-au atenuat, asperitățile s-au mai tocit, devenisem prieteni și iubiți ori poate, mai aproape de adevăr, dintr-amândouă câte ceva.

*

La începutul lunii august, Zenobia a plecat cu părinții la mare. În urmă-i un mare gol s-a iscat în existența mea. Asfaltul orașului frigea sub tălpile rarilor trecători din după amiezile pustii. Totul era cuprins de o căldură care-și ieșise din minți. De zile bune temperaturile uitaseră să mai coboare sub 30 de grade.

Până să o cunosc pe Zenobia, mă complăcusem în singurătate. De data aceasta nu mai

aveam astâmpăr, neregăsindu-mă nici în ieșirile solitare, nici în lecturile din spatele ferestrelor cu storurile trase. În cele două săptămâni, cât a durat sejurul marin al Zenobiei, lentoarea trecerii timpului mă exasperase. Robit de pereți porneam într-o doară înspre munți, însă de cele mai multe ori intenția mea eșua la terasă. Rămâneam ore în șir în fața unei halbe de bere, citind ori ascultând sătenii de la mesele învecinate vorbind de-ale lor. Într-o astfel de zi se nimerise un bătrân care, fără a intra în amănunte, s-a referit la Mardare (atunci am aflat pentru prima oară numele insului ciudat, cunoscut tot acolo, la Terasă) ca la „un om trecut prin...” și fără a lămuri prin ce anume, și-a făcut larg semnul crucii de trei ori adăugând: „Doamne ferește și nu mai da la nimeni!” În zadar au insistat comesenii să continue, căci el a pus mâna pe paharul de rom și, drept răspuns, a tras o dușcă zdravănă făcând totodată semn să fie lăsat în pace fiindcă-i zi de duminică, zi sfântă în care nu vrea să-și mai amintească de suferința oamenilor.

Altădată, tot acolo, am intrat în vorbă cu un student. Iubitor de drumeții, acesta urca adesea la schit și, în general, colinda pădurile din jurul orașului. Printre altele, care nu-și au locul aici, discuția a ajuns la Mardare. „L-am întâlnit deseori, mi-a spus el, acolo unde mă așteptam mai puțin. Cel mai adesea l-am văzut la izvor, pe băncile acelea de piatră, stând parcă într-o nesfârșită reculegere. El este cel care schimbă zilnic florile din vase. Nu se știe ce-l îndeamnă. Am întrebat în

stânga și în dreapta de ce o fi ajuns astfel, singur, sălbăticit și straniu, dar nimeni n-a reușit să mă lămurească îndeajuns. Doar frânturi care, puse cap la cap, nu înseamnă mai nimic. Mie-mi pare un tip de un pitoresc, aparte. Cine știe, poate că e unul dintre pușinii, dacă nu chiar singurul, care se comportă așa cum îi e firea și noi, ceilalți, din lașitate, rămânem supuși prejudecăților. Printre altele, se știe că aprovizionează unele familii din Năruja și din oraș cu bureți, ciuperci și fructe de pădure. O dată n-a dat greș în privința comestibilității acestora. De altfel nimeni nu pune la îndoială așa ceva. Am mai aflat, aici mai intră și unele bănuieli personale, că sub masca preocupării amintite mai înainte, ar umbla pe presupusele urme ale unui haiduc din partea locului, prins și spânzurat de autorități cu foarte mulți ani în urmă și care și-a ascuns comorile presărând zona cu ele. Aceasta în ciuda faptului că pare omul cel mai dezinteresat de partea materială. E adevărat că nu l-a surprins nimeni asupra faptului, poate și pentru că a deprins mișcările furișe ale sălbăticiunilor, percepend până și cel mai neînsemnat zgomot. Totuși, apar mereu gropi la baza unor repere trainice, cum ar fi troițe, fântâni, copaci falnici și altele, ceea ce, la o adică, nu surprinde pe nimeni, știut fiind faptul că fobia comorilor a înfierbântat multe minți de pe aici care visează la momentul când pot fi adăpostiți de griji materiale pentru câteva generații.”

În timpul uneia din tentativele mele reușite de a urca muntele, trecând prin dreptul schitului,

spre surprinderea mea, pustnicul mi-a aținut calea pentru a-mi face cunoscut, în felu-i succint, faptul că Mardare ne roagă, pe mine și pe Zenobia, să acceptăm o întâlnire acolo, la schit, lăsând la alegerea noastră ziua și ora.

*

Un august secetos se vădea în ruginirea prematură a veșmântului codrilor. Bronzată și mai atrăgătoare ca oricând – ochi albaștri, tenul smead – aflată într-una din cele mai faste zile, Zenobia pășea alături de mine în lungul văii. Am poposit la izvor unde i-am povestit despre ceea ce aflasem în legătură cu florile din nișe – acum erau două buchete de crin-de-pădure – fapt care conducea spre presupunerea unei legături între Mardare și persoana în memoria căreia fusese fixată în zid bucata de marmură. „Nu-mi dau seama de ce, mi-a spus Zenobia, dar faptul că vom sta de vorbă cu acest om mă tulbură într-un fel nelămurit. Cât am fost la mare l-am visat de câteva ori. Arăta tânăr, vesel. Împăcat cu lumea, cu el. Îl admiram ca bărbat. Avea un farmec anume și doream să-l văd în taină. Dar, știi tu cum sunt visele, de cele mai multe ori anapoda. Numai că, deși eram în asentimentul ei privind existența unor visuri fără noimă, în acel moment am avut premoniția unor întâmplări ciudate.

De îndată ca am trecut de izvor, am prins pintenul muntelui urcând cărăruia sinuoasă înspre

locul întâlnirii. În curtea schitului, la baza versantului stâncos, lângă un mic izbuc, adânciți în lumea gândurilor, așteptau Mardare și pustnicul Nicodim. Deși ne aflam încă departe, au întors capul imediat spre noi; ne simțiseră.

— Luați loc, ne-a poftit gazda arătându-ne cu mâna banca de alături, retrăgându-se apoi asemenea unei umbre în interiorul schitului.

Parcă spre a lua aminte la ceea ce urma să ne spună, privirea lui Mardare zăbovise o vreme în volbura argintie a izvorului ce pulsa neîncetat alături. Pornind dintre steiurile calcaroase conturate colțuros pe fundalul cerului văratric, într-un picaj ce probabil avea drept țintă vreo imprudentă viețuitoare, un uliu a trasat dâra umbrei pe pajiștea îngustă din apropierea noastră.

Nedumerită de ezitarea lui Mardare, Zenobia mi-a căutat privirea, moment în care bătrânul și-a desprins concentrarea din spasmul ce ieșea chinuit din constrângerea subteranelor. Ne-a privit deschis, într-un fel care mi-a făcut impresia că, în sfârșit, a reușit să-și rotunjească în minte cele ce urmau a fi relatate. Se pare că așa a și fost, căci a început cu o voce strunită, întâile fraze fiind bine articulate. Apoi și-a găsit tot mai anevoie cuvintele potrivite, poticnindu-se deseori. Faptul că a trăit retras, recurgând la grai doar conjunctural, și atunci într-o economie de cuvinte dusă la limită, avea consecință acum, când făcea vădite eforturi pentru a ne face cunoscute motivele care l-au făcut să ne caute. A început prin a ne mulțumi pentru că am

acceptat să venim, cu atât mai mult, cu cât nu l-ar fi surprins refuzul nostru, conștient fiind de faptul că oamenii îl evită și pentru că, la rândul său s-a comportat în așa fel, încât nu a prilejuit nimănui ocazia să se apropie de el. Ne-a prevenit că în cazul în care, dintr-o firească curiozitate, ne-am interesat de persoana sa, mare lucru nu am aflat întrucât nimeni nu-l cunoaște într-atât, încât să ofere referințe în această privință.

După pustnicul Nicodim, căruia i se spovedise, eu și Zenobia urma să aflăm taina vieții sale. Ne-am putea întreba, a presupus el, de ce tocmai nouă? Cumva fiindcă văzându-ne și-a dat seama că poate avea încrederea cuvenită în noi? E drept că nici nu ne-a suspectat de lipsa acesteia. Doar că el nu simțea deloc nevoia confesării. Oricum, în intenția sa nu a intrat nici una nici cealaltă, ci pur și simplu uluitoarea asemănare a Zenobiei cu o persoană anume, aspect care s-a potrivit cu ducerea la bun sfârșit a intenției sale de o viață. Atâta tot... Din aproape în aproape, a continuat el, se va strădui să-și poarte destăinuirile pe făgașul scopului pentru care a stăruit să ne întâlnim.

În aceste rânduri nu fac decât să redau linia povestirii lui Mardare, sensul celor spuse și toate acestea numai în măsura în care mi-au rămas în minte. În anii tinereții sale, cum de altfel nu s-a mai vindecat nici până în aceea zi, a fost un împătimit al drumețiilor. Pe-atunci prefera o vale anume, poate grație tihnei de care avea parte în timp ce hălăduia

de-a lungul ei, motiv pentru care o și numise Valea Tăcerii. Într-una dintre acele zile, în vreme ce trecea pe acolo purtat de lumea gândurilor sale – căci trăia preponderent în fantezie – la început un tropot ca o părere, apoi într-un crescendo care în cele din urmă a ivit din curbă un ponei ce purta în spate o fluturare, ceva de forma unei eșarfe aurii – totul suprapunându-se jariștei apusului – ceea ce l-a făcut să se dea la o parte din drum și, uluit, abia a sesizat că presupusa eșarfă nu era decât unduirea unor cosițe blonde, căci următoarea curbă absorbise totul deodată. Halucinație?! Dâra colbului ce se destrăma agale în vaga adiere a aerului stătuse drept mărturie că nu. Îndeajuns însă pentru ca imaginația să brodeze dezinvolt în fel și chip.

Nu peste mult timp, asemenea unei darabane, treapătul anticipase întoarcerea. Și-a încordat atenția pentru a desluși pe cât posibil mai atent, dar ce pot însemna cele câteva zeci de secunde? Oricum, îi înlăturase supoziția halucinației, izbutind să distingă până și fizionomia; o copilă care l-a furat și ea o clipită în ochii ei în care păreau a se fi învârtejit apele unor pietre prețioase cu nuanțe surprinzătoare. În săptămânile care au urmat, gândurile i-au stăruiat asupra acelor imagini, cu atât mai mult, cu cât întâlnirea s-a repetat, bucurându-se de la o zi la alta de o atenție crescândă din partea ei. Ba chiar a avut vaga impresie că ea ar fi schițat un salut, dacă la mijloc nu ar fost jocul plăsmuirii sale.

De fiecare dată când trecea pe-acolo, înaintea confruntării cu versanții muntelui, făcea popas la izvor. Într-una din zilele acelei veri stătea tolănit în acel loc și citea – purta mereu la el câte o carte – când, de-acum binecunoscutul semnal, i-a dat de veste că va avea parte de acea apariție care pusese stăpânire pe gândurile sale. Locul în care stătea era ușor ascuns privirii de frunziș, astfel ea poate că nici n-ar fi catadicsit să se oprească acolo. Așa însă a descălecat cu nonșalanță etalând o grație tulburătoare. În momentul în care a dat ochi cu el, era prea târziu să-și mai retracteze pornirea. Poneiul, obișnuit, cum se vedea, cu acea pajiște, s-a lăsat de îndată în voia păscutului. Șovăielnic, ea s-a apropiat de izvor.

Acesta a fost preambulul cunoașterii lor. De-acum se succed întâlnirile tănuite. Cât a mai rămas din acea miraculoasă vară, s-au văzut aproape zilnic. Pentru a nu lăsa loc vreunei bănuieli tatălui ei, renumitul patron al fabricii de bere, bărbat sobru, rigid în comportament, care-i interzicea categoric prietenia băieților, cu atât mai mult a celor din partea locului, nu rămânea decât atât cât să nu trezească suspiciuni. Denisa, căci acesta îi era numele, i s-a destăinuit, așa cum îndeobște se face față de cineva în care ai dobândit încredere. Astfel aflase cum s-a legat de acea vale pe vremea copilăriei când venise pentru prima oară cu Fordul tatălui. De-atunci a rămas cu nostalgia unei indefinite atracții, a unei promisiuni de o gingășie sufletească rară, venită dinspre natura

supusă unei perpetue metamorfoze învăluite în taină. Când a împlinit cincisprezece ani, părintele ei i-a dăruit poneiul aducând din vest, pentru câteva săptămâni, un profesor de echitație în scopul inițierii. Poate pentru că era solicitat deseori să o scoată la plimbare cu mașina în vreme ce era ocupat până peste cap cu problemele administrative ale fabricii, voind totuși să-i facă pe plac, – în viziunea sa aceste ieșiri fiind benefice – s-a hotărât să-i acorde, în acest sens, dependența față de el.

Urma gimnaziul la Viena și numai vacanțele și le petrecea la Năruja. N-a apucat să-și cunoască mama, rămânând orfană la scurt timp după ce s-a născut. A fost crescută de bună căreia i se impuse să o educe după un program riguros; atâtea ore de somn, atâtea de joacă, atâtea de lectură etc. Maniera aceasta de creștere a avut asupra ei, cum e de așteptat, repercursiuni constând în îndelungi tristeți punctate din când în când de animări în timpul cărora viața devenea o mare sărbătoare a sufletului. Zilele acelei veri au trecut asemenea unui vis. S-au dumirit abia în fața evidenței de a nu se mai vedea o perioadă de timp; vacanța luase sfârșit. În acea ultimă zi, până și razele soarelui au devenit triste, făcându-se părtașe despărțirii lor. În aer plutea o melancolie difuză, în consonanță cu starea în care se aflau. Întrucât la Viena cutia poștală a Denisei se afla sub strictă supraveghere, se vedea lipsit de posibilitatea de a-i scrie. Firește, i-a trecut prin minte teama că ea se va plictisi trimițând mereu scrisori fără ca în schimb să primească răspuns

vreodată. Poate fi, gândea el, asemenea unui monolog care eşuează-n plictiseală. Numai că n-a fost așa...

*

Greu s-au mai succedat zilele. Uneori îi părea că nici n-a fost nimic, că totul nu e decât urmarea a unei lecturi care l-a captivat într-atât, încât o atribuie realității. Întâile semne ale desprimăvăării au trezit în el dorința nestăvilită de a o revedea. În scurta vacanță de Paști familia ei rareori venea la Năruja. În ziua din ajunul Invierii, pe o vreme în care natura mustea de seva renașterii, un îndemn tainic i-a îndrumat pașii spre Valea Tăcerii. Când a ajuns la izvor, s-a simțit stăpânit de o așteptare încordată. Nu peste mult timp, fornând, poneiul și-a făcut intrarea în luminiș. A fost o întâlnire încununată de o trăire concentrată. Atât de multe aveau a-și spune, încât, dat fiind timpul scurt pe care ea îl avea la îndemână, totul s-a rezumat la a se privi până la uitarea de sine, pătrunzându-se reciproc lăuntric cu o forță de care n-au avut cunoștință până atunci. Uluită de cât de repede s-a scurs vremea, ea a plecat precipitată fluturând mâna îndelung de pe spinarea poneiului.

În următoarele zile s-a consolată cu gândul că până-n vară nu mai era așa de mult. Numai că împăcarea a fost de circumstanță. Au urmat zile în care a avut loc o adevărată explozie florală, vegetația cunoscând zvâcniri luxuriante în vreme ce

razele soarelui îmbrăcau totul în feerie. Deși valea devenise un adevărat rai, absența ei o făcea sfâșietor de tristă. Mireasma florilor răspândită pretutindeni de aripa vântului isca în el un alean contropitor. Colinda năuc și faptul că nu putea împărtăși ființei dragi felul în care i se răsfrânge în simțiri frumusețea naturii, îi părea un sacrilegiu. În semn de loialitate încerca o zi două să se priveze de aceste ieșiri, dar nu rezista; era sortit să fie ființă liberă pentru care pereții, clădirile, străzile, bulevardele, constituiau adevărate constrângeri. Lângă izvor, auzul său se-ncorda zadarnic iar privirea pândea în gol șerpuirea drumeagului. Aceasta cu atât mai mult, cu cât școlile-și închiseseră porțile, fără ca ea să se fi arătat. În cele din urmă a primit o scrisoare din Veneția. Profitând de o scurtă vacanță, tatăl ei o luase să-i arate vestigile romane.

Trecuseră zile bune când, în sfârșit, a ajuns. De-acum le stătea în față o vară... Abundau zilele în care ea deborda de bună dispoziție făcând ca obișnuitele clipe să devină sărbători de neuitat, dând amploare și măreție momentului alminteri sortit efemerului prin modestia trăirii. Prea plinul sufletului ei îl cuprindea și pe el, îl molipsea reușind, la rândul-i, să devină irezistibil, etalând cu o ușurință care îl uimea improvizații pline de scânteieri spirituale. Era puternic, în stare să facă risipă de tandrețe dar, din instinct bărbătesc, doar picura atent atât cât să incite; strop de ploaie absorbit cu nesaț de solul uscat ce tânjea după

năvălnicia unei ploi torențiale. Numai că acesta trebuia să rămână mereu setos, avid de acei stropi. Apoi a fost o zi aparent ca toate celelalte. Era plăcut. Roiuri de gâze zumzăiau surd intonând o melopee care stârnea amintirea altor și altor veri caniculare cu mireisme de ierburi coapte. În valuri abia perceptibile, boarea căldurii alterna cu cea a răcorii din munte. Fericirea părea a fi lângă ei, în ei, pentru a-i supraveghia și totodată a-i locui. Orice subiect suscita patosul unei depline implicări. O ștafetă impecabilă a preluării ideilor. Avântați în discuție, cum erau, furtuna care se apropia nu le-a distras atenția. Când, totuși, au prins de veste, întunecat și scăpărând fulgere, vârful vinețiu al unui nor înainta tumultos. Cu toată graba ei, a mai risipit minute bune care, cine știe, poate ar fi putut juca un rol fast. Căpăstrul poneiului agățat de un mărăcine, biciușca pe care și-o uitase în iarbă...

Curând, după plecarea ei, s-a dezlănțuit apriga furtună însoțită de grindină. Dintr-o dată totul se întunecase. N-a ținut mult. Cerul s-a răzbunat treptat, pădurea și-a revenit din aspra răvășeală iar păsările și-au reluat concertul. El a fost deosebit de trist fără să știe de ce. A mai rămas o oră-două, era încă devreme și ea ar fi putut să revină. Pe înserate a plecat înspre casă ducând povara acelei mâhniri ce parcă se îmbibase în el precum apa ploii în haine. De-atunci a venit aproape zilnic fără ca ea să-și mai fi făcut apariția. Cerceta minuțios cărarea, doar-doar va identifica în pietrișul acesteia urmele copitelor, dar nimic. Se

întorcea de acolo tot mai decepționat. A presupus nenumărate motive care ar fi putut s-o împiedice să vină fără a se apropia, nici pe departe, de crudul adevăr. Prins în mijlocul acestor incertitudini, asupra sa a căzut năpraznica veste ce avea să-i schimbe radical cursul vieții; se afla într-un sanatoriu din Elveția cu diagnosticul de pneumonie galopantă. Timp de câteva zile, veștile au venit în contradictoriu. Spera și dispera. Stătuse încordat asemenea unui arc. Pe la mijlocul lunii lui Cuptor știrea a prins conturul unei dureroase incertitudini: Denisa nu mai era printre cei vii fiind înhumată la Viena.

În ochii săi totul devenise cernit, lipsit de consistență, nu mai avea nici o tragere de inimă, se mira pentru ce mai trăiește, rătăcise complet reperele vieții, ar fi vrut să plângă însă nici o lacrimă nu voia să-i ușureze insuportabila povară. Veselia îi părea un sacrilegiu, încât atunci când îi vedea pe alții cuprinși de buna dispoziție, îl apuca furia și abia se putea abține să nu tabere asupra lor. Luni de zile n-a făcut nimic esențial, vegetând de-a dreptul. Apoi, neașteptat, istoria i-a venit în ajutor; izbucnise cel de al doilea război mondial și, într-o oarbă exaltare, s-a aruncat în vâltoare alături de întâii voluntari ai conflagrației. S-a evidențiat pe frontul din răsărit printr-un eroism greu de înțeles pentru cei din preajma sa, aflându-se mereu în față, de parcă și-ar fi căutat într-adins moartea în vreme ce aceasta cosea doar în jurul său, ocolindu-l cu grijă. E drept că nici el nu era mânat de pornirea de

a ucide, trăgea aiurea având în minte tot timpul ideea că bieții oameni din tranșee nu poartă vina nenorocirii care s-a abătut asupra sa. A trecut prin succesiuni de mizerie și îndurări; muribunzi, oameni hăcuiți, sânge, chinuri cumplite, păduchi cu duiumul, tranșee mocirloase, atacuri, retrageri, foamete, dezumanizare. A sosit ziua retragerii. Înainte de a se îmbarca pe vapor, fără voia sa, a asistat la o scenă pe care memoria i-o reda adeseori cu obstinație. Primiseră ordin să extermineze toți caii din dotare pentru ca aceștia să nu cadă în mâna inamicului. De-a lungul unei prăpăsti era o trecere săpată-n piatră sub formă de prispă. Într-o mică retragere câțiva ostași, din cei mai robuști, așteptau șiragul cailor mânați din urmă și, pe rând, le făceau vânt în hăul amețitor. Sute, mii de cai. Adevărat carnagiu sub privirile lacome ale corbilor ce roiau între stânci croncănind funebru.

La Constanța i-a întâmpinat însuși mareșalul care, în pofida conduitei sale cazone, le-a mulțumit cu lacrimi în ochi pentru devotamentul dovedit. Permisie. Nu s-a mai prezentat pentru frontul din apus, ci s-a refugiat undeva în munți, loc în care și-a încropit un bordei. Dacă până atunci trăise clipele tumultoase ale unui război absurd pentru el, în timpul căruia deseori era dominat doar de instincte, acum începuse să se orienteze cât de cât în învălmășeala haotică și neînțeleasă a sentimentelor. La început se simțea pustii. Asemenea unicului supraviețuitor a unei catastrofe, rățăcea printre închipuite ruine. Deasupra creștetului său chițcăiau

liliecii, cântau macabru cucuvelele. Rătăcea, rătăcea fără să i se arate nimic izbăvitor. Cât timp să fi zăbovit în înstrăinarea sa? Habar n-avea. Când a coborât de-acolo, războiul se terminase de luni de zile. Aspra experiență prin care a trecut, sentimentul că n-a fost decât un coșmar și că în clipa în care se va trezi de-a binelea totul va deveni firesc, îi crea senzații ciudate. Și totuși, a simțit cum în el se așează domol, aidoma turburelii din apă, consolarea. Copita vieți îl izbise într-atât de violent și neașteptat, încât acum existența i se releva într-alți parametri. Atât în timpul războiului, cât și în vremea singurătății din munte a visat-o mereu pe Denisa la fântâna din vale. Cel mai adesea i se arăta stând pe bancă și așteptându-l. Știa în vis că e pe front și gândul dezertării devenise atât de pregnant, încât stăruia și după ce se trezea, deși era conștient de inutilitatea acelei decizii. Nu-și aducea aminte când anume i s-a înfiripat ideea de a-i ridica statuie în Valea Tăcerii, lângă izvor. În orice caz, când a ajuns acolo, a rămas surprins de amenajările făcute. Aflase că totul s-a datorat tatălui Denisei care, la întoarcerea frontului, forțat de împrejurări, a părăsit țara. A încercat să priceapă de ce a ales acel loc. I se arătase și lui în vis, ori poate aflase de întâmplările lor tainice? Denisa nota cu regularitate întâmplările cotidiene în jurnal, după câte i-a spus. Să i-l fi citit? Rămâneau doar presupunerile, întrucât adevărul nu avea cum să mai iasă la lumina adevărului.

*

Mardare a făcut o scurtă pauză. În amiaza verii, muntele era neobișnuit de tăcut. Adieri leneșe legănau tufele de liliac ce presărau versanții stâncoși. Scuzându-se, s-a dus la izvor unde a luat apă în căușul palmelor și și-a răcorit îndelung fața. Oarecum îmborsărit, a reluat povestea.

De-acum viața sa avea un țel. Știa că îi va fi, dacă nu imposibil, atunci foarte greu să adune banii necesari împlinirii țelului său. În nenumăratele-i ore de meditație a prins contur o posibilitate, anume aceea de a da peste una dintre comorile ce le ascunsese faimosul haiduc Adam Neamțu, care bântuise zona cu ani în urmă. Dar, de atunci se scurseseră peste patruzeci de ani, răstimp în care a căutat meticulos în locuri în care se presupunea că ar fi ascunse, adunând, chipurile, fructe de pădure, plante de leac, ciuperci și bureți, în culegerea cărora, de altfel, se și specializase. De-acum se consolase cu gândul acestei neîmpliniri. În pofida acestei zădărnicii, n-a simțit mânie sau revoltă împotriva destinului. Muchiile aprigelor nemulțumiri din tinerețe s-au tocit până la împăcare. De-acum își simțea trupul vlăguit și în drumurile sale se odihnea tot mai des ațipind la umbra copacilor. S-a întâmplat ca în timpul unei asemenea picoteli, în vis, o voce ce-i părea cunoscută (n-a reușit nici până în acest moment s-o identifice) i-a precizat locul în care se află comoara, revenind cu unele detalii, fără de care căutarea ar fi fost inutilă. S-a bucurat doar în măsura în care

dezideratul său de o viață putea fi împlinit. Apoi, stupefiat, și-a dat seama că nu are nici o fotografie de-a Denisei (a avut una pe front, dar când a fost rănit și au rupt hainele de pe el pentru a-l pansa, s-a pierdut). Cum să i-o redea sculptorului care va fi ales?

La câteva luni de la încurcătura în care intrase, în vreme ce stătea la Terasă, au intrat doi tineri. Mai să-i stea inima; ea era leit Denisa. Să fi fost vis, dar nu era căci se pipăise și era aievea. De altfel, parcă pentru o mai bună trezire la realitate, nu cu mult înaintea sosirii celor doi, niște neisprăviți îi vârâseră sub nas capul unui șarpe care, deși știa că nu are dinți, îl umpluse de repulsie, cu toate că nu lăsase să se vadă așa ceva. Revenea sporadic cu privirea pentru a-și întări certitudinea că ea e acolo și că nu doar i s-a părut. Apoi ei au plecat. Era izbitoare asemănarea, deși fata era cu ceva mai naltă. Mimica și gesturile erau însă aceleași. A știut că, în sfârșit, i se face o reparație dându-i-se posibilitatea să scoată chipul Denisei din uitare. Apoi Mardare a precizat că a ajuns la punctul cheie al întâlnirii lor: domnișoara e atât de bună, încât să consimtă ca artistul cu care va conveni, în orice caz, pe cât posibil, cel mai bine cotat, să se folosească de trăsăturile ei pentru a o dăltui în marmură pe Denisa?

Reflectase de atâtea ori la faptul că dacă nu ar fi întâlnit-o atunci, în tinerețe, viața sa ar fi urmat, desigur, un alt făgaș, jucând rolul unei piese în marele angrenaj social și, rătăcind în griji și

responsabilități, nu i-ar fi fost dat să cunoască decât în trecere, în timpul concediilor ori în zilele libere, tainica frumusețe a naturii, tihna meditațiilor din mijlocul ei, îndepărtându-se în felul acesta de adevărata fire a lucrurilor. Rana sufletească pricinuită de dramatica pierdere a ființei iubite s-a cicatrizat grație trecerii vremii care, câte puțin, l-a împăcat cu starea de fapt apropiindu-l tot mai mult de sentimentul acceptării soartei, așa cum e, în cazul său crudă, să se consoleze cu gândul că, dincolo de ceea ce ar fi dorit să fie, exista implacabilitatea destinului și că însăși suferința, îndurarea, dacă există o logică a existenței, are un rost anume.

Ne-a mulțumit pentru răbdarea de care am dat dovadă. L-am liniștit, spunându-i că ne-a suscitat curiozitatea, urmărindu-l cu sufletul la gură. La rândul său a lăsat de înțeles că a depus un efort deosebit, în esență fiind un taciturn care macină gânduri de unul singur și citește aceleași cărți pe care le consideră esențiale descoperind în ele, cu fiecare lectură, alte și alte valențe. Avea cuvinte de laudă la adresa creației artistice, întrucât modalitățile de exprimare nu cunosc îngrădiri iar plăsmuirile nu sunt decât libertăți ilimitate de manifestare a eului.

Revenind la scopul pentru care, eu și Zenobia am fost, după spusele sale, atât de cumsecade venind la solicitarea sa expresă, spera că a fost înțeles îndeajuns, motiv pentru care din acea clipă nu-i mai rămâne decât să aștepte răspunsul

nostru pe care urma să-l comunicăm pustnicului. Din privirile schimbate știam că Zenobia nu-l va refuza doar că, simplă formalitate, va cere consimțământul părinților.

*

Lucrurile au evoluat mai repede decât era de așteptat. Mai hieratic decât oricând, sihastrul Nicodim a venit la noi pe banca de la schit pentru a ne aduce știrea că Mardare a convenit cu unul dintre cei mai renumiți sculptori, pe nume Andru Abdulcea, care se afla de-acum în cariera de la Ruschița în vederea alegerii blocului, motiv pentru care dorea să ne întâlnească la Terasă, unde urma să fie și reputatul artist plastic care voia să discute cu Zenobia în privința pozării.

De cum ne-am făcut apariția în cadrul porții, l-am și reperat pe sculptor stând alături de Mardare, un bărbat matur, cu fața năpădită de o barbă rebelă și sură, cu privirea de tăciune. Despre felul de a fi al sculptorilor aveam cunoștințe doar din lecturi, neîntâlnind până atunci vreunul în realitate. În imaginația mea îl asociaz ca aspect unui Michelangelo hirsuit și slăbănog, pornit să dăltuiască fără istov, visând munți de piatră pe care să-i modeleze întru potolirea nevoii lor funciare de transfigurare artistică. În acest sens, Andru Abdulcea lăsa de dorit; prea era athletic, robust, deborda de sănătate, neputând să intrevăd în el arderea întru creație care, așa cum credeam eu, lăsa

urme pe fizionomie, o paloare care să dea în vileag extenuarea.

Din clipa în care a început să vorbească, ne-a cucerit; un cozeur desăvârșit. Era de-o elocință surprinzătoare. Spuse de el, frazele luau forma unei plasteline modelată în fel și chip de către degete agile. Avânta comparații și metafore vrednice unui creator de literatură de excepție. Numai că, ne-a mărturisit el, puse pe hârtie, cuvintele păleau, deveneau mediocre, jenante chiar, lipsindu-le acel fior artistic merit să anime ideea.

Nu s-a întins la vorbă, deși noi am fi dorit așa ceva, ci a și pornit să-i facă Zenobiei câteva schițe din diverse unghiuri prin mișcări sigure, izbutind ca prin doar câteva linii să sugereze trăsăturile ei. Am plecat de pe terasă cu senzația unui confort lăuntric, o împăcare a ceva anume din mine, altfel mereu aflat în suferință.

*

Mardare intrase în alerta pregătirilor ce convergeau înspre împlinirea scopului său: realizarea statuii. Nu mai avea somn, nici liniște, din omul retras și tăcut devenise plin de animație. Circula cu trenurile, cu autobuzele, cu autostopul, închiria mașini, aștepta pe la ușile conducătorilor de instituții, la patroni, discuta problemele sale răspicat ori cu calm și conciliant, după caz, aducea argumente până ce devenea convingător atunci când ceva anume dădea semne de împotmolire. Știu toate

acestea pentru că m-am oferit să-l însoțesc în drumurile sale, ceea ce l-a bucurat, conștient fiind că marcat de îndelungata-i singurătate, îi venea greu să se orienteze în noile rânduielei survenite.

Înainte de a se învoi cu Andru Abducea, acesta preluase o altă comandă din partea unei instituții de cultură. Pentru urgentarea lucrării, Mardare a făcut un drum expres în orașul respectiv cerând o audiență la directorul acestui așezământ, căruia i-a făcut o pledoarie în așa fel încât să fie pătruns de argument, să înțeleagă aspectul că lucrarea nu poate fi amânată, adăugând, și nu fără temei, că pe zi ce trece puterile îl lasă câte puțin și că totul ar trebui înfăptuit cât mai grabnic, de unde și ardenta sa rugămintă – el, care nu se închinase în fața nimănui, de data aceasta s-a așezat în genunchi, cu mâinile duse a rugă – însă interlocutorul a intervenit spunând „Omule, ridică-te de îndată. Nimeni nu s-a prosternat înaintea mea, nu mă simt vrednic pentru așa ceva, și-apoi n-am să pot fi într-atât de hain încât să mă opun unui gest fără echivalent pentru mine. Nici în literatură n-am întâlnit o asemenea abnegație și am citit ceva cărți la viața mea. Nu-ți face griji, descurc eu ȳtele cumva, e un aspect uman de care nu ai cum să nu ȳii cont, așa că o să întocmesc o hârtie oficială pentru maestrul Abdulcea în așa fel, încât lucrurile să nu mai tergiverseze. A dat un text în ciornă dactilografei, apoi l-a semnat, parafat și i l-a înmănat urându-i să fie într-un ceas bun, i-a întins mâna menționând că asemenea oameni sunt extremi

de rari, trece secolul, mileniul până să-i întâlnești și el se simte bucuros pentru că a avut privilegiul acesta. A mai adăugat că i-ar face o deosebită plăcere să ia parte la dezvelire. Mardare a părăsit instituția cu ochii umezi spunându-mi că nu s-au terminat oamenii care nu văd dincolo de limitele interesului propriu, prevalându-se mereu de faptul că-și apără pâinea de fiecare zi fiindcă, nu-i așa, e mai convingător să spui că-ți pierzi pâinea decât scaunul.

Blocul de marmură a fost transportat în poiana de lângă izvor, în care ar urma să fie amplasată statuia. S-a ridicat un șopron, unde artistul avea unde să-și țină uneltele ori să se adăpostească în caz de timp nefavorabil. Seara venea în oraș unde avea reținută cameră la cel mai bun hotel.

Nu peste mult timp de la începerea lucrării, starea sănătății lui Mardare a început să se înrăutățească pe timp ce trecea. Făcea din Năruja până la izvor câteva ore și ajungea epuizat. Obrajii săi nu mai aveau culoarea sănătoasă, specifică omului care stă multă vreme în aer liber ci devenise de o paloare bolnăvicioasă. Noi, apropiații săi, n-am reușit să-l determinăm să-și facă un consult medical. A refuzat sistematic până ce nu a avut certitudinea că lucrarea e pe drumul cel bun. În cele din urmă a fost internat de urgență la spital. Nu suferea de ceva anume dar, așa cum afirmau medicii, funcțiile sale vitale obosiseră și acum cedau rând pe rând. Nimeni nu a știut până atunci

că împlinise șaptezeci și șapte de ani. I s-a dat o rezervă unde i se aplica o medicație intensă. Nu-l interesa nimic în afara evoluției lucrării. La două trei zile, Andru Abdulcea venea la el și discutau detalii legate de statuie. De fiecare dată bătrânul îl ruga să lucreze fără preget.

Eu îl vizitam aproape zilnic. Deseori mă însoțea și Zenobia. Îi făcea o deosebită plăcere să i se spună cum blocul de marmură, prin munca tenace a lui Andru Abdulcea, prindea încetul cu încetul trăsăturile Denisei. Din discuțiile pe care le-am avut, am înțeles sensul adânc al gestului pe care, din păcate oamenii pragmatici, cei ce trăiesc într-o relație strânsă cu realitatea imediată, cu palpabilul, luau fapta sa drept o sminteală, o obsesie a unui om sălbăticit care ia viața într-alt fel bizuindu-se pe năstrușnicii.

Acum, lungit pe patul său, mi se confesa. În esență, gestul său s-ar reduce la triumful în timp a trăsăturilor Denisei, tânără, așa cum a fost în momentul în care s-a despărțit de viață, înfruntând în acest fel vremea cu farmecul celor șaptesprezece ani ai săi. O contrabalansare a ireversibilității ce curmă totul, năzuințe, frumusețe, tinerețe peste care, revoltător de nedrept, timpul trage cortina uitării înnegurând inexorabil amintirea ei. Peste o generație, două, doar numele i se va mai păstra, dar ce mai poate însemna un nume? Așadar, el face o umilă încercare de a smulge din nemiloasele gheare ale trecerii vremii măcar trăsăturile, și fiindcă a avut norocul de a conveni cu un adevărat maestru într-

ale sculpturii, și-a manifestat față de acesta o dorință expresă, anume aceia de a-i reda Denisei licărul intens al privirii, zburciumul vieții reflectat în ei.

*

De-acum nu se mai punea problema ca Mardare să meargă la fața locului, așa că am procurat o cameră de luat vederi și la sfârșitul fiecărei zile putea viziona noul stadiu. Prins de efuziunea revelării Denisei, părise a cunoaște o ameliorare a sănătății și, la insistența sa, deși medicii nu și-au dat acordul, l-am luat de la poarta spitalului cu o mașină confortabilă pentru a-l duce în Valea Tăcerii.

N-am ieșit bine din oraș, când și-a pierdut cunoștința. Două zile a rămas în comă. Apoi, în decurs de o săptămână, a revenit la o stare relativ bună așteptând de fiecare dată cu nerăbdare seara, când se putea bucura de clipa vizionării. De-acum i se pusese perfuzii și și dădea seama că zilele-i erau numărate. Aducerile aminte l-au asaltat iarăși, de astă dată astfel, însă, ca pentru ultima oară, detaliat, de unde și starea sa ce oscila între părerea de rău a iminentului sfârșit și satisfacția de a fi reușit să interpună un vicleșug buretelui vremii de a mai trece peste chipul Denisei, spera el, măcar pentru o sută, două sute de ani.

Lucrarea a cunoscut punctul critic când Andru Abdulcea a ajuns la realizarea ochilor asupra

căroră lucrare stăruitor. În acest scop, Zenobia a mers zilnic vreme de o săptămână în Valea Tăcerii. Statuia trecea prin cele din urmă retușuri când Mardare a solicitat hârtie și stilou. Se știa că își va întocmi testamentul. Aruncase o mulțime de hârtii rupte mărunț până ce l-a adus la forma care i-a convenit, după care l-a certificat. În litere ușor tremurate și abia lizibile se vedea epuizarea la care ajunsese. A lăsat vorbă ca în cazul în care zilele i se vor sfârși testamentul, să fie căutat în rucsacul care stătea agățat la căpătâiul patului din rezervă.

*

Se făcuse toamnă. Peste codri peregrina nebunia pastelării. În Valea Tăcerii, Andru Abdulcea făcuse ultimile pregătiri în vederea dezvelirii. Mardare era împăcat; lucrarea arăta mult mai bine decât se așteptase. I s-a cerut consimțământul în privința datei de a o face publică. Cum cea mai apropiată sărbătoare religioasă era Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril, a convenit această dată. Voia să se facă o slujbă întru pomenirea Denisei și totul să fie filmat. Vestea stârnise curiozitate în așezările din jur, așa că în ziua respectivă în poiana de lângă izvor era o mulțime de oameni. Cuvântarea preotului, așa cum de altfel și dorise Mardare, n-a cuprins nici o referire la legătura lor, ci doar s-a adus elogiu frumuseții și purității celei ce a fost Denisa. S-a ținut una dintre cele mai înălțătoare slujbe

religioase la care am asistat vreodată și care i-a emoționat până la lacrimi pe cei prezenți. La terminare, participanții au fost invitați la terasă unde li s-a servit masa întru pomenirea Denisei.

Zenobia n-a asistat la ceremonie. Era obsedată de gândul că o parte din cei prezenți și-ar fi dat seama de asemănare. A venit în schimb la terasă, unde abia am recunoscut-o; se tunsese, în sfârșit, a recurs la tot felul de artificii pentru a nu mai aduce cu Denisa.

Seara, lui Mardare i-a fost pusă la îndemână înregistrarea evenimentului, a cărui vizionare i-a luat aproape întreaga noapte. În cele din urmă, mulțumit pentru ceea ce s-a petrecut în Valea Tăcerii, s-a întins pe pat să se odihnească. Oboseala, emoția pricinuită de desfășurarea dezvelirii, bătrânețea, nu se știe care anume, ori poate toate la un loc, au condus la sfârșitul său. O plecare liniștită și totodată acceptată parcă.

Curând a fost văzută partea testamentară în care, așa după cum era de așteptat, figurau precizări în legătură cu înhumarea cerând ca aceasta să i se facă în Valea Tăcerii. Surprinzător, sub formă de donație, de recunoștință, de o sumă considerabilă de bani a avut parte Zenobia și eu, cu mențiunea expresă ca ea să-și desăvârșească studiile, iar eu să mă dedic literaturii, Andru Abdulcea (pe lângă cât se înțeleseseră inițial) și pustnicul Nicodim pentru a-și repara schitul. N-a fost uitat nici directorul instituției care i-a cedat înțrietatea, prezent, de altfel, și el la dezvelire. În finalul testamentului

figura mențiunea că, prin respectivul act, revocă orice alte testamente, donații, împuterniciri.

Așa se face că doar la câteva zile de la dezvelirea statuii, poiana a fost martora unui alt eveniment, trist de data aceasta. Maestrul Abdulcea s-a oferit să dăltuiască o cruce din marmură, însă prevederile din testament erau clare: „O înmormântare modestă, cu o simplă cruce din lemn”.

*

În ajunul strămutării mele am mers în Valea Tăcerii. Era către sfârșit de octombrie, zile în care soarele rămânea întreaga zi pe cerul traversat sporadic de nori inconsistenți, de forma prelungă a unor pene. Blândețea soarelui autumnal cernea asupra poienii o tristețe la care nu asista nimeni. Lemnul crucii, gândeam eu în vreme ce stăteam pe banca din piatră, va fi primul cel care va cădea pradă nemilosului timp. Statuia, în măsura în care nu se va atinge nimeni de ea la modul distructiv, se va acoperi încet și sigur de mușchi și, cine știe, poate din când în când, din cei care vor poposi la izvor, se va găsi vreunul care să o curețe, fie și numai din curiozitatea de a vedea ce reprezintă. Ori poate vreunui scriitor îi va sugera vreo povestire iscată de frumusețea și tinerețea chipului cioplit în marmură.

Apropiata plecare, precum și revederea statuii, a iscat în mine tumultos amintirea Zenobiei. Tot ceea ce știam despre ea e că a terminat filologia. În ultima scrisoare pe care mi-a adresat-o, mi-a făcut cunoscut faptul că pe sentimentele ei a pus stăpânire un bărbat. „Închipuiți-l pe Mardare tânăr. Aduce cu el. Mă subjugă într-atât, încât n-am avut de ales, decât să-l urmez în viață. N-are o profesie elevată, nu e de loc spiritual, însă mă fascinează într-atât fel. E greu să mă fac explicită... Asta e”.

Citirea acelei scrisori m-a scos pentru multă vreme din firească. Am suferit amarnic, dar n-a știut nimeni. Ce mai contau în acele momente jurămintele dintre noi. Abia atunci am înțeles cât de efemere pot fi vorbele și că suntem sclavii instinctelor primare în fața cărora, împinși de oarba fatalitate, ne lepădăm cu ușurință de promisiuni. Nenorocirea e că imaginea Zenobiei se cuibărise undeva în sufletul meu, loc din care n-o mai puteau scoate nimeni. E asemenea unei icoane imaginare la care mă închin și acum, mă destăinui, mă cert. Poate tocmai de aceea l-am înțeles într-atât pe Mardare...

ZIUA CUMPENELOR

Soarele-și domolea dogoarea și, pe măsură ce se apropia de dealurile vălurite dinspre orizont, conturul său de monedă lustruită devenea tot mai clar. Cuprins parcă de nostalgia acelor locuri, șovăia să apună. Greierii păreau a fi luat foc; țârâiau înnebuniți în vraja cântecului și nu bănuiau că ar mai putea veni iarna. Habar nu aveau de fabulistul La Fontaine care se pare că le pecetluse tristul destin, anume acela de a înfrunta frigul doar în frac și de a cerși la poarta mușuroiului unde harnica furnică, doldora de provizii, nu va catadicsi să-i ajute.

Cântecul lor nesfârșit mă umplea deopotrivă de tristețe și de bucurie, de nostalgia a ceva îndelung râvnit ce nu a fost și nici nu va să mai fie împlinit...

Am pornit din oraș mânat de nădejdea că aș putea lăsa în urmă toate cele. Să rătăcesc o vreme dincolo de oameni spre a le dori apoi compania. Ambientul în care mi-am dus existența de ani buni îl asemui cu cel al unei jivine captivă în țarcul unei grădini zoologice în jurul căreia fel de fel de vizitatori se holbează a curiozitate, o arată cu degetele, o discută în fel și chip. Îmi repugnă să mă

știu ținta clevetelilor unor neisprăviți. Cunoscul modul în care le evoluează viața, dacă nu cumva cuvântul e cam pretențios pentru succedarea etapelor existențiale, primirea hedonismului în detrimentul spiritualității, aceasta din urmă, după fireasca tresărire din adolescență, fiind împinsă undeva tot mai la periferia existenței de către expansivul pragmatism comportamental. Trăiam în mijlocul semenilor de atâția ani cu împlinirea dezideratelor mereu înșelată, așa că n-aveam de ales, ori să mă resemnez cu această viață acoperindu-mă de convenție ori, irevocabil, să mă îndrept spre ceea ce aveam certitudinea că mă va elibera de constrângerile gregaului. Deocamdată oscilam undeva între ele pustiit de sentimentul perisabilității existenței, încercând zadarnic să mă împac cu ireversibilitatea trecerii timpului. O dureroasă senzație a pierzaniei inutile, a unei suferințe lipsită de mântuire îmi sfâșia ființa cu atât mai intens, cu cât splendoarea apusului, câmpul vibrând de mirificul vieții păreau, mai mult ca oricând, să se fi înstrăinat de mine. Poate că miera cu neputință să-mi armonizez starea supusă acum drasticei anxietăți ale cărei răsfrângeri se asemanau pârjolului ce mistuia totul în cale și, în urma căruia, din cenușa rămasă cresc lăstarii viguroși ai speranței care, la rândul lor, într-o bună zi, când seva va pulsa impetuos sub razele unui soare generos, plin de promisiunea germinăției, vor fi cuprinși subit de vâlvățiile pojarului. Patimile acestea mă treceau prin stări de o mare varietate.

Știam însă că amărăciunea din aceste clipe, îndurarea unei vieți fade, nu este decât tributul înălțătoarelor trăiri când ființa mi-e copleșită de sărbătore și închin mental inmuri vieții... Bulgăre de aur asemenea momente, răsplată a strădaniei cernerii tonelor de balast din prundul râurilor de munte. Fulger biciuind măreț și luminos profunzimea sumbră a nopților.

Într-o pornire de aleasă gingășie sufletească am cules o floare de mac, o albăstrea și o margaretă pe care le-am adăpostit grijuliu în palmă. Pășeam agale prin miriștea din care săreau neconținut lăcuste speriate când, soarele, tresărind parcă din picoteală, purtând încă urmele moleșelii, a pornit alene spre adăpostul său de nu se știe unde. Aidoma cosașului, mâine-zi va purcede iarăși dis-de-dimineată pe un nou otcoș vecin cu cel al zilei precedente înălțându-se pe boltă spre ipoteticul apex, coborând apoi, așa cum o făcea acum, undeva peste dealurile domoale dinspre care fumegau hornurile caselor. Eram mânat de pornirea de a-l îmboldi: „Nu mai sta pe gânduri, soare-cosaș, pășunile cerului sunt de necuprins!”

Era ceasul tihnei, vreme în care frământările sufletești se domolesc. Însăși natura cunoștea acalmia. Și totuși, împăcarea ce transpărea din blândețea respectivei după-amiezi n-avea cum face casă bună cu mine, cel ce, împovărat atavic de suferințe, mă zbăteam amarnic în chingile chinurilor sufletești. Îmbibat de tristețe, cum eram, cu eșafodul speranțelor scârțâind a prăbușire,

țineam încă proteguitor în podul palmei stângi cele trei flori ce se împotriveau vestejirii în umbra căușului. Am tresărit când am dat cu ochi de ele și un simțământ dulce dureros mi-a străfulgerat ființa... În urma acestuia, așa cum închizi ochii de îndată ce privirea ți-e surprinsă de o lumină puternică a cărei formă revelată persistă o vreme în dosul pleoapelor, la fel un sentiment ce conține melancolie, speranță firavă și tristețe îngăduitoare, în sfârșit, delicate simțiri mi se prefiguraseră estompându-se apoi treptat până la un fior dus în extremis la pieire.

Învolverarea incandescentă a norilor ce cuprindea multitudinea nuanțelor de purpură și foc topea astrul zilei în acea jariște.

Mă-ntorsesem. Spre rosturile mele. Care rosturi n-au făcut decât să am parte de o insipidă existență lipsindu-mă de dezinvoltură. Rosturi de oameni comuni prin aportul cărora progresul bate pasul pe loc din pricina unui conservatorism nătâng. De ce n-am evadat până atunci dintre gardurile unei asemenea existențe? Mă-ntrebam dacă nu e cumva prea târziu. Să dovedesc tăria unui gest irevocabil urmat, desigur, de o adevărată fațetă a felului meu de a fi. O radicală atitudine care deși ar sfrunta cele înrădăcinate, nu ar face decât să urmez calea firească a firii mele. Să mă împotrivesc valului cotidian de care se lasă târâți cei mai mulți care acceptă viața așa cum e, nu cum ar dori-o ei. Să-nfing vâsla eului în volbura undelor opunându-mă astfel curenților care, în oarba lor înaintare, îmi pot

sfârâma nădejtile în primejdioasele cataracte ale vieții, să-mi croiesc un fâgaș propriu pe care, plin de gravitatea gestului, să mi-l asum fără tăgadă.

Am intrat în oraș printr-o ulicioară învăluită în tihna rurală dar, pe măsură ce înaintam acesta prindea viață. Grupuri, grupuri de tineri care de care mai epatanți prin atitudine, animate de nu se știe ce crezuri mai mai mult sau mai puțin iluzorii, siguri de viața ce-și arăta multiplele ei fațete, sclipind fie a tinichele, fie a aur ori pietre prețioase, ceea ce ei nu aveau cum face deocamdată distincție, confundându-le ușor. Reclame jucând luminos și nuanțat, sugerând feericul, melodii care se interferau într-o tristă melopee a zădărniceii. În răstimpuri digeii, cu vocile lor baritonale făceau prologul melodiilor ori dedicații urmate de tumultul aclamațiilor care nu făceau decât să-mi chircească fărăma de speranță.

Am ajuns în dreptul celei mai cunoscute discotecii. Ritmul muzicii, susținut de mulțimea decibelilor, pulsa fonic în consonanță cu palpitarea luminilor de un bogat spectru și de percuția gravă și decisivă a bateriei. Singuraticul din mine abia dacă mai putea fi ținut în lesa civilizației, privea ca la o virtuală salvare spre coamele muntoase, firav prefigurate-n orizontul palid dinspre răsărit.

N-am mai apucat însă să-mi dau seama cărei stranii atracții se datora acea chemare dinspre sălbăcia codrilor când, neașteptat, prin vitrina largă am recunoscut-o dansând într-un iureș impus de atmosfera de acolo. Plutea de-a dreptul, devenise

imponderabilă în valurile de lumină ce iscau închipuite paiete în veșmintele ei. Ca-ntr-un dans al extazierii vecine cu disperarea. Tăișul unui cuțit mă străfulgerase. Ceva dureros se curmase în mine... Palma mâinii stângi strânsese într-o convulsie dureroasă florile fragile. Mi-am privit uluit pumnul care, în încleștare, devenise stacojiu. Apoi, ca de la sine, acesta s-a desfăcut și, cu o grijă tardivă, a lăsat să cadă în iarba scuarului florile strivite. Spășit, aș fi vrut să le cer iertare. Gest, pe cât de inutil, pe atât de greu de ținut în frâu. De parcă buchetul delicat al sufletului cu lujerii săi de nădejdi îmi fusese ștrangulat. Și nu din neatenția altora ci dintr-a mea, poate pentru ca ironia paradoxului și perplexității să fie cât mai pregnantă. Trăiam ceva din sentimentul pe care-l au în timpul viselor în care aluneci într-o adâncitură și cazi întruna îngrozit de frica apropierii impactului fatal.

Stăpânit de această stare mai mult decât incomodă, m-am trezit uitându-mă-n gol. Eram în garsoniera mea (când și cum ajunsesem!?) și priveam golul amintit ce consta din peretele de vizavi și ca dintr-o cetuire, din albul acestuia, de pe fâșiile de hârtie lipite cu scoci s-a desprins din ilizibilitate: *Disciplinează-te întru austeritate. Îvinge tentațiile facilului; fii aspru cu ele și nu le dezmierda. Curmă-ți nesăbuița avânturilor.*

Deși citisem textul, cules din cine știe ce carte ori revistă și ales ca regulă de viață, de atâtea ori cuprins de fiecare dată de senzația austerității și pustietății unei demnități aproape inutile, de această

dată am simțit vag boarea îmbătătoare a miremelor rătăcită dinspre ținuturile primăvăratice. Mijirea tainică a reversului stării mele dominatoare trecuse ca o iluzie, ca promisiunea unui mincinos sadea, ciocolată întinsă unui copil pofticios și flămând pe care i-o retragi din fața buzelor fremătătoare. Totul începuse să se subțieze progresiv până la diluarea totală a realității.

Am somnolat minute, ore, cărora le pierdusem șirul rătăcind prin ținuturi care nu-mi evocau nici o amintire, nu-mi revelau altceva decât monotonia mohorerilor difuze și nesfârșite care nici nu mă zguduiau, nici că-mi întreauu ființa ci mă țineau așa, ca o ploaie de noiembrie sub un cer pleoștit peste copaci și clădiri sub care viața pâlpaie mocnit, ca spuza sub cenușă. Cine poate ști cât să fi trecut când din adâncul plumburiu al picotelii un punct vag luminos – scânteie firavă – văzut din dosul pleoapelor, la început ca o idee, apoi licărire cât un vârf de ac, s-a ridicat anevoie din adâncurile insondabile ale ființei ca un soare ce străbate hăuri de ceață, făcându-și loc în drumul său zăbavnic și pe măsură ce se apropia, îmi înlătura negurile incertitudinilor. Cuprins de un impuls nou, m-am ridicat și am smuls banderolele din hârtie prinse pe perete, le-am mototolit și le-am aruncat la coșul de gunoi.

Nu, viața era altceva, nu știam exact ce, dar îmi stătea la îndemână să-i deslușesc sensul și n-aveam decât să înlătur învelișul firav pentru a mi se limpezi înțelesul. Nu putea fi altceva decât avântul

ce mă purta înspre ipoteticul miez unde nu prea îți mai este îngăduit răgazul meditației. Clipa te trăiește cu febrilitate, te implică plenar, ești prins într-un vertij din care nu ai cum să ieși când și cum vrei, elanul te poartă nebunește într-o înlănțuire de fapte ce-ți cutreieră ființa involburându-o în caruselul cu bucurii și tristeți a împlinirii și regetelor; ești protagonistul. Totul e asemenea unui râu. Pornește un firicel zglobiu, străbate o pantă lină, o câmpie, primește afluenți, abia se mișcă, apa e monotonă, leneșă sub canicula verii, nevrednică păstrăvilor ci doar mormolocilor și broaștelor Dar iată, dintr-o dată relieful se schimbă; încep cataractele. Cursul se trezește în vuiet prăbușitor, spume și pulverizare cețuită.

Presimțeam că noutatea care plutea de-a dreptul în aer va veni nu prin sonerie ori prin cutia poștală ci la telefon. Și n-a trecut mult când clinchetul acestuia – zurgălăi în prag de sărbători de iarnă – a spart liniștea apăsătoare. L-am ridicat cu rețineri. Mi-era teamă. Apoi am auzit respirația, oftatul în receptor. Nu mă înșelasem. Inima-mi galopa nebunește...

CUPRINS

Aruna și cartea obsesie
Ziua cumpenelor
Statuia din Valea Tăcerii
Cardinalul
Eschiva
Haita de câini
Statuia din valea tăcerii
Ziua cumpenelor